

บทที่ ๑

หนังสือพิมพ์คืออะไร ?

คำจำกัดความของหนังสือพิมพ์รายวันมีผู้ให้ความเห็นและทรรศนะไว้อย่างหลายอย่าง เช่น

Carter V. Good^{๒๖} ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ว่า คือสิ่งตีพิมพ์ออกตามระยะเวลาที่กำหนด ติดต่อกันไปเป็นลำดับ มีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่จำนวนหลายแผ่นพับได้ จุดมุ่งหมายเพื่อเสนอข่าวสาร และสิ่งที่น่าสนใจทั่วไป ตามปกติกำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ แต่ถ่าเพื่อการศึกษาอาจจะออกเป็นรายปักษ์ หรือรายเดือนก็ได้

Samuel Beckoff^{๒๗} อธิบายถึงหนังสือพิมพ์ว่าเป็นอุปกรณ์การสื่อสารมวลชนประเภทตีพิมพ์ ออกจำหน่ายเป็นประจำและสม่ำเสมอ หนังสือพิมพ์ใช้ในสหรัฐอเมริกา บรรจุค่าเฉลี่ยฉบับละประมาณ ๒๐,๐๐๐ คำ เนื้อที่ประมาณ ๒๐ เพอร์เซ็นต์ ของหนังสือพิมพ์เป็นโฆษณา ๑๐ เพอร์เซ็นต์ เป็นบทความ และเรื่องตลกขบขันต่าง ๆ ๕ เพอร์เซ็นต์ เป็นบทบรรณาธิการ เนื้อหาที่เหลือนอกนั้นเป็นข่าว

Julian Adams^{๒๘} กล่าวถึงความหมายของหนังสือพิมพ์ เป็นอีกลักษณะหนึ่งว่า หนังสือพิมพ์รายวัน (Daily Newspaper) คือหนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายสม่ำเสมอเป็นประจำ

²⁶ Carter V Good, Dictionary of Education (London: Mc Graw-Hill, 1959), p.637.

²⁷ Samuel Beckoff, Newspapers (Oxford Communication Arts Series, Department of English, Long Island City High School; New York: New York City Oxford Book, 1965), p. 5.

²⁸ Julian Adams, Press Time (2d ed.; New York : Prentice-Hall, 1959), p. 29.

ทุกวัน มักจะพิมพ์ในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ ๆ ลงข่าวทุกชนิด เช่น ข่าวภายในประเทศ ข่าวธุรกิจการค้า ข่าวกีฬา ข่าวสังคม และข่าวบันเทิง เป็นต้น ข่าวที่นำลงเป็นข่าวสด ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้น หรืออย่างช้าไม่เกิน ๒ - ๓ วัน

ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๔๔ มาตรา ๔ ได้ให้คำจำกัดความของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า "หนังสือพิมพ์" หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลา หรือ ไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม^{๒๕}

วิวัฒนาการของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

ก่อนที่จะมีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยแท้ๆ เกิดขึ้นนั้น กิจกรรมหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้เริ่มต้นจากกลุ่มชาวต่างประเทศที่เข้ามาตั้งหลักฐานในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นพวกมิชชันนารีอเมริกัน กล่าวคือ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๗๓ - ๒๓๗๘ คณะมิชชันนารีอเมริกัน (American Board of Commissioners for Foreign Missions) ได้ตั้งโรงพิมพ์ซึ่งพิมพ์ภาษาไทยโคชินที่สิงคโปร์ พิมพ์หนังสือภาษาไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนังสือสอนศาสนา และในปี พ.ศ. ๒๓๗๘ คณะมิชชันนารีอเมริกัน ได้ส่งมิชชันนารีคนหนึ่ง เป็นแพทย์ ชื่อ หมอแดน บีช บรัดเลย์ (Dr. Dan Beach Bradley) เข้ามายังกรุงเทพฯ พร้อมกับเครื่องพิมพ์^{๓๐} การพิมพ์หนังสือไทยจึงเริ่มขึ้นในกรุงเทพฯ ตั้งแต่บัดนั้นมา หมอบรัดเลย์ นอกจาก

^{๒๕} เสถียร วิสัยลักษณ์ (ผู้รวบรวม), พระราชบัญญัติการพิมพ์พุทธศักราช ๒๔๔๔ พร้อมด้วย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมและกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ (พระนคร : นิติวาท, ๒๕๑๑), หน้า ๒.

³⁰ George Bradley Mc Farland, (ed.) Historical Sketch of Protestant Missions in Siam 1828 - 1928 (Bangkok : Bangkok Times Press, 1928), p. 16.

จะทำหน้าที่สำคัญในการก่อตั้งและควบคุมโรงพิมพ์ของคณะมิชชันนารีอเมริกันในกรุงเทพฯ แล้ว
ยังได้ออกหนังสือพิมพ์เล่มแรกขึ้นในประเทศไทยอีกด้วย คือ ในปี พ.ศ. ๒๓๘๗ ได้ออกหนังสือ
พิมพ์บางกอกเรคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) พิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็น
หนังสือพิมพ์รายปักษ์แถลงข่าวฉบับแรกของประเทศไทย หนังสือฉบับนี้ออกอยู่ ๒ ปีก็เลิกไป
นับแต่นั้นมาก็มีหนังสือพิมพ์ออกมาอีกหลายฉบับ แต่เป็นหนังสือพิมพ์รายปี รายสัปดาห์ และ
รายปักษ์ เจ้าของและบรรณาธิการก็เป็นมิชชันนารีอเมริกันทั้งสิ้น

หนังสือพิมพ์รายวันที่ออกในระยะเริ่มแรกในประเทศไทย เป็นหนังสือของชาวต่างประเทศ
ได้แก่พวกมิชชันนารี ซึ่งเป็นเจ้าของโรงพิมพ์ เป็นผู้จัดพิมพ์ ซึ่งจะขอนำมากล่าว
ชื่อพอให้เป็นคนเค้านั้นดังนี้

Bangkok Daily Advertiser^{๓๑} เจ้าของได้แก่ คร. แชมมวล จอห์น-
สมิธ ออกในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ ออกอยู่ปีเดียวก็เลิกไป พิมพ์ที่โรงพิมพ์ของหมอบลัดเล

Siam Daily Advertiser^{๓๒} เจ้าของได้แก่ คร. แชมมวล จอห์นสมิธ
เช่นกัน และพิมพ์ที่โรงพิมพ์ของหมอบลัดเลเหมือนกัน ซึ่งมีโรงพิมพ์เดียวในสมัยนั้น หนังสือ
พิมพ์ฉบับนี้ ออกในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ ซึ่งหลังจากที่เลิกออกหนังสือพิมพ์ Bangkok Daily
Advertiser แล้วก็มาออกฉบับนี้ต่อไปและออกอยู่จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๒๕ จึงเลิก

ก่อนที่จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก ผู้
เขียนใครจะขอนำประวัติของกิจการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย หรือจะกล่าวได้ว่า ประวัติ
เริ่มแรกของกิจการพิมพ์หนังสือของประเทศไทย พอเป็นเค้าว่า ก่อนที่จะมีการพิมพ์หนังสือพิมพ์
รายวันภาษาไทย ฉบับแรกขึ้นนั้น ได้มีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ประเภทอื่นมาก่อนแล้ว ได้แก่

ราชกิจจานุเบกษา^{๓๓} ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่ไม่มีกำหนดออก พิมพ์ในสมัยรัชกาล

^{๓๑} ราชบัณฑิตยสภา, เรื่องเกิมา, หน้า ๒.

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑.

ที่ ๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้จัดทำ นับเป็นเริ่มแรกของการพิมพ์หนังสือไทยของคนไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้ออกพระราชกิจจานุเบกษาขึ้นในราชสำนักก็เพื่อชี้แจงข่าวต่าง ๆ ที่หมอบลัดเลตีพิมพ์ข่าวคลาดเคลื่อนบ้าง และเพื่อที่จะได้ทรงใช้โต้ตอบบทวิพากษ์วิจารณ์ของหมอบลัดเลในกิจการบ้านเมืองบ้าง และในขณะที่เดียวกันก็เพื่อประโยชน์ในการที่จะประกาศกฎบัตรกฎหมายที่พระองค์ทรงประกาศให้แก่พสกนิกรทั่วประเทศ และเพื่อแจ้งข่าวการบริหารพระราชภารกิจทางการเมืองของพระองค์ให้ราษฎรได้ทราบโดยทั่วกัน ดังนั้นหนังสือราชกิจจานุเบกษาก็เป็นเหมือนหนังสือพิมพ์ของทางราชการ แจ้งข่าวทางราชการเท่านั้น หนังสือราชกิจจานุเบกษาที่ออกในรัชกาลที่ ๔ นี้ ออกปีเดียวก็เลิกไป และมาออกใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓^{๓๔} กำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ และออกมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งเนื้อหาและนโยบายของหนังสือราชกิจจานุเบกษา ในปัจจุบันนี้ ก็คงเหมือนเดิม คือ เป็นหนังสือแจ้งข่าวราชการโดยตรง สมดังพระราชประสงค์เดิมที่ทรงตั้งไว้ดังมีแจ้งในราชกิจจานุเบกษา ฉบับแรกออกว่า "หนังสือราชกิจจานุเบกษา แปลว่า หนังสือเป็นที่เพ่งดูราชการ"^{๓๕}

ครูโง้ววาท^{๓๖} ฉบับแรกพิมพ์ออกจำหน่ายเมื่อวันอังคาร เดือน ๔ แรมเก้าค่ำ ปีมะแม จุลศักราช ๑๒๓๖ (๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๓) นับเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกของคนไทย ที่พิมพ์แพร่หลายออกสู่ประชาชน กล่าวคือไม่ใช่หนังสือของทางราชการ เช่นราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีข่าวจำกัดแต่เรื่องราชการเท่านั้น แต่ **ครูโง้ววาท** นั้น เจ้าของและบรรณาธิการไม่ใช่พระเจ้าแผ่นดิน แต่เป็นเจ้านาย คือ พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ และยังมี

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

^{๓๕} (ความหมายของหนังสือราชกิจจานุเบกษา), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑
 ๑ (ปีมะเมีย นพศก จุลศักราช ๑๒๑๕ (พ.ศ. ๒๔๐๐), ๑.

^{๓๖} ขจร สุขพานิช, ก้าวแรกของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย (พระนคร :
 โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์การ, ๒๕๐๔), หน้า ๒๗.

คณะผู้ร่วมจัดทำอีกหลายท่านซึ่งก็เป็นเจ้านายและข้าราชการในราชสำนักด้วยกันทั้งนั้น ครูไฉน เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ออกตั้งแต่ปี ๒๔๑๓ ถึง ๒๔๑๘ มีอายุเพียง ๑ ปี เท่านั้น แต่ในประวัติของกิจการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย ถือว่าเป็นต้นเค้าของการหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์เผยแพร่ออกสู่ประชาชน ภายนอก ทั้งนี้ท่านผู้ทรงจัดออกหนังสือพิมพ์ ครูไฉน ได้แจ้งวัตถุประสงค์ในการออกหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ว่า

--- หนังสือราชกิจจานุเบกษา ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานพิมพ์ในโรงพิมพ์ในพระบรมมหาราชวัง แล้วจำหน่ายไปก่อนแก่พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยและคนต่าง ๆ นั้น เป็นคุณประโยชน์แก่คนเป็นอันมาก แต่ราชกิจจานุเบกษาคำนับแปลว่า เพิ่งดูตามราชการใหญ่น้อย ก็ซึ่งจะเอาเรื่อง นอก ราชการ คือข่าวต่างประเทศ และข่าวบอกราศีสินค้า แลกการเสด็จ เป็นต้น มาลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาของหลวงนั้น หาสมควรไม่ เพราะจะผิดจากคำแปลของกิจจานุเบกษานั้นไป ข้าพเจ้าจึงพร้อมใจกับพระองค์เจ้าพี่ พระองค์เจ้านอง และข้าราชการที่ไต่หาหรือกัน คิดทำหนังสือขึ้นอีกอย่างหนึ่งให้ชื่อว่า "ครูไฉน" แปลว่า คำสอนของ เด็กหนุ่ม ให้เป็นฉบับอนุโลมตามราชกิจจานุเบกษาขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง ---^{๑๓}

ครูไฉน เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ในสมัยต่อ ๆ มา ในมาตรฐานเดียวกัน กล่าวคือ ลงข่าวเรื่องราวทางราชการ ข่าวดังประเทศ สุภาษิต สอนใจ เรื่องเกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ บทกวี โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน บทละคร นิทาน นิยาย จดหมายเหตุซึ่งได้แก่ข่าวทั่ว ๆ ไป ทั้งในพระนครและหัวเมือง รวมทั้งแจ้งความ โฆษณาสินค้า ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้ว จะเห็นว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เข้าหลักมาตรฐานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

^{๑๓} (วัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์ครูไฉน), ครูไฉน, เล่ม ๑ หน้าเบอร์ ๑ (วันอังคาร เดือน ๘ แรมเก้าค่ำ ปีมะจอก จุฬศักราช ๑๒๓๖ (พ.ศ. ๒๔๑๓), ๑.

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก

หนังสือพิมพ์ ข่าวราชการ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรกที่คนไทยเป็นเจ้าของและบรรณาธิการ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เริ่มออกในปี พ.ศ. ๒๔๑๘ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เลิกออกในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ สำนักงานตั้งอยู่ที่ถนนเทพพิทยาคม ริมประตูศรีสุนทร สาเหตุที่จะเกิดหนังสือพิมพ์นี้ องค์บรรณาธิการได้ชี้แจงในคำปรารภของพระองค์ท่านในหนังสือ คอค-ข่าวราชการ ที่โปรดฯ ให้พิมพ์แจกในงานฉลองพระชันษา ๖๔ ปี ว่า

" --- การที่หนังสือนี้เกิดขึ้นได้ก็เพราะญาติสามัคคีธรรม กล่าวคือเจ้าพี่เจ้าน้องหลายพระองค์ซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทุกกระหม่อมของเรา ได้รวมพระหฤทัยทำกิจการนั้นจึงเป็นผลสำเร็จดี ---"^{๓๔}

หนังสือข่าวราชการจึงเป็นหนังสือพิมพ์ของเจ้านายช่วยกันจัดทำขึ้น ตีพิมพ์ที่โรงพิมพ์หลวง ฉบับแรกออกเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๑๘ มีชื่อว่า Court เป็นภาษาอังกฤษ พอในปี พ.ศ. ๒๔๑๙ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทยว่า ข่าวราชการ และเมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชโปรดฯ ให้พิมพ์ในงานฉลองพระชันษา ๖๔ ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ นั้น จึงรวมเรียกชื่อเป็น หนังสือคอคข่าวราชการ^{๓๕}

หนังสือคอคข่าวราชการ ที่พิมพ์ในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้พิมพ์ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ court เดิม แผนที่ ๑ เล่ม ๑ และฉบับที่เปลี่ยนชื่อเป็น ข่าวราชการ ไว้ให้ดูด้วย

^{๓๔} หนังสือ Court ข่าวราชการ เล่ม ๑ (พระนคร : โรงพิมพ์ไท, ๒๔๖๖), หน้า (๓) (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช โปรดฯ ให้พิมพ์ในงานฉลองพระชันษา เมื่อปีกุน พ.ศ. ๒๔๖๖)

^{๓๕} สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, "เรื่องตำนานหนังสือคอคข่าวราชการ" หนังสือ Court ข่าวราชการ เล่ม ๑, หน้า (๗) - (๘)

COURT

ณ.ท. } วันที่ ๓ แรม ๑๒ ค่ำ เดือนสิบ } เล่ม
๑. }

๑ หนังสือพิมพ์นี้, เจ้านายซึ่งมีนามที่จะว่าต่อไป ไต่ทรงคิดเพร้อมกัน
ตั้งขึ้นเพื่อจะได้มีปะโยชน์ แต่ผู้ซึ่งจะได้รับราชการต่อไปในประจุบันนี้
และอนาคตกาล; ในหนังสือพิมพ์นี้จะมีความเป็นข้าราชการซึ่งมีขึ้นทุกวัน
และจะมีข่าวที่ควรจะบอกตวงน่าได้บ้าง และจะได้มีข้อเพิ่มเติมอีกตามแต่จะมีใ
• ชื่องานซึ่งจะตีพิมพ์หนังสือนี้ขึ้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เจ้าฟ้าภาณุรังษี
สว่างวงษ์ ไต่ทรงเป็นพระธุระทั้งสิ้น, แต่การซึ่งจะแต่งข้าราชการทุกวันนี้ใ
ได้แบ่งกันองค์ละวัน ดังนี้ :—

- สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษี, ทรงแต่งในวันเสาร์.
- กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์, ทรงแต่งในวันอาทิตย์.
- พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภณ, ทรงแต่งในวันจันทร์.

พ.ศ. } วัน . เดือน ๕ ขึ้นค่ำหนึ่ง } เลม
 . } } ๒

๐ ทนังลีเจ้าวราชการนี้ เจ้านายซึ่งมีพระนามที่จะไต่ว่าทือไป ไต่
 ทรงกิตเทนพรวิมกัณท์รอัน เพื่อจะไต่ มีประโยชน์ แก่ผู้ซึ่งจะได้
 วัยวราชการทือไป ในประจุบันนี้ นอกนาคคกาล , ในทนังลีตีพิมพ์
 นี้จะมีความเป็นเจ้าวราชการ ซึ่งมิชันทกวัน และมีเจ้าวการ
 จะบอกถ่วงนำไต่บ้าง และจะได้มีชัยเพิ่มติมอีก ตามแต่จะมีดี อัน
 ร.าซึ่งดี โมหพิท. สื่อนั้น ลมเตงพระเจ้ นังยาเออ เจ้าฟ้าภาณ
 ังนิว่ารงม ไต่ทือเป็นพระขุระทั้งสิ้น แต่การซึ่งจะแต่ง
 เจ้าวราชการทือวันนั้น ไต่แบ่งกันเองสละวันดังนี้ :— สมเด็จ
 เจ้ฟ้าภาณวังนิ ทรงแต่งในวันเสาร พระเจ้ นังยาเออ พระ
 องค์เจ้าคัคณากยุกอด ทรงแต่งในวันอาทิตย์ พระองค์เจ้ากรม
 สันคโกลภาค ทรงแต่งในวันจันทร์ พระองค์เจ้ากรมกวดิย

ภาพประกอบที่ ๒ แผนแรกของหนังสือเจ้าวราชการ เลม ๒

ลักษณะรูปเล่ม เล่มหนังสือพิมพ์รายวันมีขนาด ๘ หน้ายก ออกวันละ ๔ หน้าบ้าง
น้อยกว่านั้นบ้าง

กำหนดออก รายวัน ฉบับแรกออกเมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๑๒ ค่ำ ตรงกับ
วันที่ ๒๖ กันยายน ปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๑๔ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลง กำหนดออกเป็นเดือนละ
๒ ครั้ง ตั้งแต่วันเสาร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ตรงกับวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ปีชวด พ.ศ. ๒๔๑๕
คือตั้งแต่ฉบับที่ ๒๐๗ เป็นต้นไป องค์บรรณาธิการได้ลงแจ้งความการเปลี่ยนกำหนดออกไว้
ในหนังสือข่าวราชการควยว

--- การซึ่งตีพิมพ์ทุก ๆ วันนั้น จะเรียงความให้เรียบร้อยอ่านได้ง่ายโดยสะดวก
นั้นยากนัก อนึ่งจะรวบรวมเก็บเข้าไว้ก็ลำบากมักตกหล่นหายไปเสีย ประการหนึ่ง
ผู้ซึ่งเป็นพนักงานแต่งก็มักท้อแท้ ไม่ใคร่จะคิดแต่งให้เรียบร้อยดีเหมือนแต่ก่อน ๆ
หนังสือนี้กร่วงโรยไป ไม่ใคร่จะเป็นลำดับกันบ้าง ขาดเสียทั้งวันบ้าง เป็นไป
ต่าง ๆ เพราะฉะนั้นจึงได้คิดจัดการขึ้นใหม่ ให้หนังสือนี้ตีพิมพ์เป็นเดือนละ ๒ ครั้ง ^{๔๐}

จะเห็นได้ว่าเรื่องเวลาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการทำหนังสือพิมพ์ เจ้านายทุกพระองค์
ก็จะต้องมีงานราชการทำอยู่มากมายแล้ว การที่ทรงสละเวลามานับที่ข่าวในราชสำนัก และ
จัดพิมพ์ข่าวนั้นแจกกันให้ทราบ จึงมักทำได้ไม่เต็มที่ บางครั้ง สมเด็จพระเจ้าฟ้า ๆ กรมพระยา
ภาณุพันธุวงศ์วรเดชเอง ก็ต้องไปตามเสด็จประพาสหัวเมือง พระองค์ก็ต้องทอดวาง กรม
หลวงบดินทรไพศาลโสภณ ซึ่งทรงกำกับกรมอักษรพิมพการ หรือที่เรียกกันโดยสามัญว่า "โรง-
พิมพ์หลวง" ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ให้ทรงจัดการออกหนังสือแทนบ้าง ดังนั้นหนังสือข่าวราช-
การจึงต้องเลิกออกในปี พ.ศ. ๒๔๑๕ ภัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และอีกประการหนึ่ง คือ
สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชจะเสด็จออกไปประทับที่พระราชวังสราญรมย์
ไม่มีสโมสรเจ้านายที่จะไปประชุมกันทำหนังสือพิมพ์ และรวบรวมข่าวได้สะดวกเหมือนอย่าง

^{๔๐} หนังสือ Court ข่าวราชการ เล่ม ๒ (พระนคร : โรงพิมพ์ไท, ๒๔๖๖),
หน้า ๓๐๑ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์
วรเดช โปรดฯ ให้พิมพ์ในงานฉลองพระชันษา เมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๖๖)

หนังสือพิพาทคดี^๑

คณะผู้จัดทำ หนังสือพิมพ์นี้เป็นหนังสือพิมพ์ของเจ้านายเป็นผู้จัดทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข่าวราชการในราชสำนัก ให้ทราบว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างแล้ว และรายงานข่าวที่ควรจะต้องบอกล่วงหน้าไว้ นอกจากเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ จะทรงเป็นบรรณาธิการแล้ว ยังมีเจ้านายอีกหลายพระองค์ ทรงรับหน้าที่แต่งข่าวราชการทุกวัน โดยแบ่งกันองค์ละวัน ดังนี้คือ

สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษี	ทรงแต่งในวันเสาร์
กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์	ทรงแต่งในวันอาทิตย์
พระองค์เจ้าเกษมสันตโสภาคย์	ทรงแต่งในวันจันทร์
พระองค์เจ้าทองแถมถวัลยวงศ์	ทรงแต่งในวันอังคาร
พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์	ทรงแต่งในวันพุธ
พระองค์เจ้านุชนาคมานพ	ทรงแต่งในวันพฤหัสบดี
พระองค์เจ้าสวัสดิคีรีประวัติ	ทรงแต่งในวันศุกร์ ^๒

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ ซึ่งได้มีการเปลี่ยนชื่อจาก Court เป็น ข่าวราชการ นั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมผู้แต่งข่าวอีก เป็น ๘ พระองค์ ทรงหมุนเวียนกันแต่งข่าวพระองค์ละวัน ดังนี้คือ

- ที่ ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์
- ที่ ๒ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร
- ที่ ๓ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าเกษมศรีสุภโยค
- ที่ ๔ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทองกอนทองใหญ่

^๑ สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาคำรงราชานุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า (๑๒) - (๑๓)

^๒ หนังสือ Court ข่าวราชการ เล่ม ๑, หน้า ๑

- ที่ ๕ พระเจ้านองยาเฮอ พระองค์เจ้าเทวีอุฏโถยวงศ์
- ที่ ๖ พระเจ้านองยาเฮอ พระองค์เจ้ามุนชนนาคมานพ
- ที่ ๗ พระเจ้านองยาเฮอ พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ
- ที่ ๘ พระเจ้านองยาเฮอ พระองค์เจ้าทิศวฑูการ ^{๔๓}

การจำหน่าย เมื่อเริ่มออกใหม่ ๆ ไก่นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และแจกกันในหมู่เจ้านาย ครั้นเมื่อหนังสือพิมพ์ปรากฏออกมาไม่ว่าก็มียุติบัตรการวาง จึงคิดราคาพอคุ่มทุนที่ลงไป (แต่ไม่ไ้ระบุราคาไว้) การจำหน่ายนั้นผู้ต้องการต้องไปรับหนังสือ ณ หอณีเพทพิทยากรมเองทุกวัน แต่ปรากฏว่ามีผู้มารับไม่พร้อมมีหนังสือค้างจำหน่าย ทำให้ยุ่งยาก สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช จึงโปรดให้มิคนเงินเดือนหนังสือ ^{๔๔} ครั้นในปี พ.ศ. ๒๔๑๕ สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชได้กราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ ขอรพระราชนิพนธ์พิมพ์ทูลเกล้า ฯ ถวายไว้ในโรงพิมพ์หลวง ๑๐๐ ฉบับ เพื่อแจกให้กับเจ้านายผู้ทรงนิพนธ์ คนละฉบับ แล้วไม่ใ้ให้จำหน่ายเหมือนแต่ก่อน และไม่แจกให้กับใครนอกจากผู้ทรงนิพนธ์เท่านั้นหนังสือซึ่งเหลือแจกจากเจ้านายผู้ทรงนิพนธ์ก็เก็บไว้เหมือนจดหมายเหตุ ^{๔๕}

พิจารณาเนื้อหา

๑. ได้เห็นสังนวนการประพันธ์ของเจ้านายรวม ๑๑ พระองค์ด้วยกัน ซึ่งในขณะที่ทรงแต่งหนังสือนั้น ยังมีพระชันษาน้อยอยู่แต่ด้วยพระวิริยะอุตสาหะจึงสามารถทำให้ทรงนิพนธ์หรือที่สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ ทรงเรียกว่า "เป็นสำนวนนักเรียนแต่ง" และทรงยกย่องว่า "เจ้านายท่านก็ต้องพยายามฝึกหัดมาเหมือนกัน สำคัญแต่ความเพียร และความอุตสาหะที่จะนำไปให้ถึงคุณวิเศษ เป็นสำคัญ" ^{๔๖} ดังเช่นพระนิพนธ์ของพระองค์เจ้าเกษมสันต์-

- ^{๔๓} หนังสือ Court ขาวราชการ เล่ม ๒, หน้า ๓๐๒ - ๓๐๓
- ^{๔๔} สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า (๑๐) - (๑๑)
- ^{๔๕} หนังสือ Court ขาวราชการ เล่ม ๒; หน้า ๓๐๑ - ๓๐๒
- ^{๔๖} สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า (๑๔) - (๑๕)

โสภาคย์ ทรงแต่งตั้งว่าการเสด็จพระราชดำเนินประพาสชายทะเลตะวันออก ประทับแรม
 อ่างศิลา ในหนังสือพิมพ์แผ่นที่ ๑๘๑ ออกวันอังคาร เดือนยี่ ขึ้น ๒ ค่ำ ทรงรายงานข่าวคอน
 หนึ่งว่า

ณ วันจันทร์ เดือนอ้าย แรม ๘ ค่ำ ปีกุน สัปตศก ๑๒๓๓ เวลาเช้า ๕ โมงเศษ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทรงพระโรงพลับพลาภายในสวน พระบรมวงศา
 นวงศ์ แลขุนนางข้าราชการซึ่งได้ตามเสด็จพระราชดำเนินนั้น เฝ้าพร้อมกันในที่เฝ้า
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานลายพระ
 ราชหัตถเลขา ให้พระอมรวิไลยสร เสด็จไปราชการ ณ กรุงเพท ฯ แล้วเสด็จพระ
 ราชดำเนินไปประทับที่สวนในค่ายหลวง แล้วเจ้านายขุนนางก็ตามเข้าไปเฝ้าในสวน
 เสด็จประทับอยู่จนเวลาเที่ยง จึงเสด็จขึ้นจากสวน แล้วเสด็จขึ้นข้างในประมาณ ๑๐
 นาที จึงทรงพระกรุณาโปรด ให้เจ้านายซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนิน เข้าไปเฝ้า ณ ที่
 เสวย เสด็จประทับที่เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จประทับอยู่จนเวลา
 บ่าย ๒ โมง ๑๒ นาที เสด็จขึ้น^{๔๗}

๒. ข่าวความเคลื่อนไหวในราชสำนัก ตลอดจนพระราชานุกิจซึ่งพระบาทสมเด็จพระ
 จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติในสมัยนั้น^{๔๘} เช่น ข้าราชการในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งนิพนธ์
 โดย พระองค์เจ้ามยุรฉัตรมานพ ลงในแผ่นที่ ๒ ๓ ออกวันศุกร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ความ
 หนึ่งว่า

ณ วันพฤหัสบดี ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีกุน สัปตศก จุลศักราช ๑๒๓๓ เวลาเช้า ๓
 โมง พระสงฆ์เข้ากราบทูลตามธรรมเนียม ในพระบรมมหาราชวัง แล้วพระเจ้าอน
 ยาเชอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ เสด็จมาทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการที่พระที่นั่งดุสิต
 ภิรมย์ แลพระสงฆ์ได้สวดถวายพระพร ครั้นสวดแล้วก็ฉัน ๆ เสร็จแล้วถวายภัตตา
 หาร แล้วก็กลับวัด แลเวลาเย็นมีสวดมนต์ด้วยตามอย่างตามธรรมเนียมวันพระ

^{๔๗} หนังสือ Court ข้าราชการ เล่ม ๑, หน้า ๒๘๒ - ๒๘๓

^{๔๘} สมเด็จ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า (๑๕)

พระสงฆ์ที่ลี้ภัยมาเวรนั้น เฝ้าเวรพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกายวัฏฏกบาศ พระฉันทเวร
 นั้น ๑๐ รูป พระวัชรบุรณะสิริ มีพระวินัยรักชิตเป็นประธาน พระพิธิธรรมวัคบรรนิเวศ
 ๔ รูป รวม ๑๔ รูป แต่พระพิธิธรรมวัคบรรนิเวศนั้น เวลาค่ำสวดปัจ เวกชนที่ห่อพระ
 ช่างหน้า เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่ง
 สมมติเทวราชอุปราชาภิเศก พระยาศรีสิงหนาทเสนาเข้ามาอยู่ประมาณครู่หนึ่ง พระบรมวงศา
 นวงศ์ และข้าราชการก็เข้ามาอยู่จนเวลา ๕ โมงเศษจึงออก แล้วพระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทางพระทวารหน้าพระที่นั่งสมมติเทวราชอุปราชาภิเศก ประทับอยู่ที่
 สนามหญาครุหนึ่ง จึงเสด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่งไปประทับสวนสราญรมย์ ทรงรถทอด
 พระเนตรรอบสวนรอบหนึ่ง แล้วจึงเสด็จลงจากรถพระที่นั่ง ทรงพระราชดำเนิ
 ทอดพระเนตร คนไม้ต่าง ๆ แล้วจึงเสด็จไปประทับที่พระที่นั่งที่ท่าไว้พักที่สวนนั้น
 อยู่จนเวลาทุ่มเศษ เสด็จทรงรถพระที่นั่ง กลับพระบรมมหาราชวัง แล้วประทับอยู่
 ที่สนามหญาครุหนึ่งจึงเสด็จขึ้น

๓. ชาวอุตรดิตถ์การณบ้านเมือง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๗ อันเป็นที่ ๗ ในรัชกาลพระบาท
 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพวกฮ่อได้เตรียมทัพที่ทุ่งเชียงคำจะยกลงมาทางเวียง-
 จันทร์ เพื่อจะมาตีเมืองหนองคายทัพหนึ่ง และยกไปทางเมืองหัวพันทั้งห้าทั้งหก จะไปตีเมือง
 หลวงพระบางอีกทัพหนึ่ง ชาวที่ฮ่อเตรียมจะยกกองทัพเข้ามาครั้งนี้ กรมการเมืองหนองคาย
 ได้ทราบความจากพวกท้าวซุนเมืองพวนที่แตกหนีเข้ามาอาศัยอยู่เมืองหนองคาย จึงบอกเข้า
 มายังกรุงเทพฯ ทางฝ่ายกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดฯ
 ให้เกณฑ์กำลังกองทัพให้เจ้าพระยาภูธราภัยที่สมุหนายกเป็นแม่ทัพ ยกไปปราบฮ่อทางเมือง
 หลวงพระบาง และโปรดฯ ให้เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง เป็นแม่ทัพยกไปปราบฮ่อทางเมือง
 หนองคาย^{๕๐} ซึ่งหนังสือพิมพ์ข้าราชการก็ได้รับพระราชทานข่าวการยกทัพไปปราบฮ่อที่ชาย-

^{๔๘} หนังสือ Court ข้าราชการ เล่ม ๑, หน้า ๔๓ - ๔๔

^{๕๐} ราชบัณฑิตยสถาน (ผู้พิมพ์), คำให้การเรื่องทัพฮ่อ (พระนคร ๒๔๓๔),
 หน้า ฉ - ฎ (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์ตรีพระยาปลื้มจินดาสวัสดิ์
 (อนุ ปลื้มจินดา) ณ วัดบพิตรลาหาราชสถิตย์ จังหวัดฉะเชิงเทรา วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๔๓๔)

พระราชอาณาเขต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๘ นี้ โดยค้ำสวนความในพระราชหัตถเลขา มาลงดังนี้

สวนความในพระราชหัตถเลขา
ถึง เอดิเตอหนังสือ COURT วันอังคาร
เดือน ๑๐ แรม ๑๔ ค่ำ

ค้ายฉันได้รับหนังสือ ๓ วันมาแล้ว ก็มีความยินดี ชอบใจ และเห็นว่า เป็นการค้อยู่ ถ้าทำตลอดไปไค้ก็จะดี ฉันไค้คั้งใจจะหาการเล็ก ๆ น้อย ๆ ช่วย ในหนังสือนี้ ค้ายตามแต่จะไค้ แต่เห็นว่าจะมีประโยชน์ ที่เป็นการลวงหน้าไค้ มาก เหมือนหนึ่งการแต่งตัว ควรจะไค้ตรงอย่างไรแลแต่งในการศพ เป็นต้น แต่จะเอาเป็นเสมอไค้ไค้ ต้องตามแต่เวลาจะมี บัคฉันเห็นว่าควรจะต้องบอก การสิ่งนี้ ที่เป็นการนำจะจกลงในสมุคสำหรับกระเป่าเสื่อ คือกำหนดยกทัพ กอง เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ซึ่งยกไปแล้วในวันพุธ เดือน ๑๐ แรม ๘ ค่ำ ปีกุน สัปตศก ๑๒๓๓ เวลาอุษั บาย ๓ โมง ๓๐ นาที แต่ที่ยกมาแต่บ้านนั้น สมเด็จ เจ้าพระยาทอนให้มาเสี่ยแต่บาย ๓ โมง ๑๕ นาที ---๕๑

๔. ชาวเกี่ยวกับชนบธรรมเนียมประเพณี และพระราชพิธีค่าง ๆ ที่ทำกันตามเทศกาล ในสมัยนั้น เช่น ชาวการพระราชพิธีศเสนทวิศวนาน^{๕๑} ซึ่งเป็นพิธีของพราหม์ ทำในเดือนห้า ครั้งหนึ่ง กับเดือนสิบครั้งหนึ่ง เป็นเรื่องศพกรรมการของหมอช่าง กล่าวคือทำเพื่อไค้เกิด สิริมงคลค่างซึ่งเป็นราชพาหนะและเป็นกำลังแผนดิน และบาศัดเสนียคัจจุไรในผู้ซึ่งเกี่ยว ชองอยู่ก็เรื่องชองช่างทั้งปวงค้าย การพระราชพิธีนี้ก็เปรียบเหมือนการตรวจพลสวนสนาม ดูความพริ้งพริอมและกำลังพลชองประเทศบ้านเมืองนั้นเอง ในหนังสือพิมพ์ ชาวราชการไค้ ลงชาวเกี่ยวกับพระราชพิธีศเสนทวิศวนาน โดยละเอียด บอกคือผู้จัดการพระราชพิธี สถาน ที่ทำหน้าที่ทางสงฆ์ ขบวนพิธี ผู้มีหน้าที่เกี่ยวชองในพิธี แม่แต่พระบาทสมเด็จพะจุลจอม-

^{๕๑} หนังสือ Court ชาวราชการ เลม ๑, หน้า ๓๓ - ๓๔.

^{๕๒} พระบาทสมเด็จพะจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระราชพิธี สิบสองเดือน (พระนคร : ศิลปาวรรณาการ, ๒๕๑๑), หน้า ๒๗๒.

เกล้าเจ้าอยู่หัวไม่เสด็จออกในพิธีนี้ ภัยเป็นเวลาย่นคณมาก ก็รายงานไว้ในข่าวด้วย ทั้ง
รายงานข่าวที่ลงมีต่อไปนี้

การพระราชพิธีศกเสนทศสวนาน

ณ วันจันทร์ เดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ เวลาเช้า ๔ โมงเศษ ทรงพระกรุณาโปรดฯ
ให้พระเจ้าอนงยาเฮอพระองค์เจ้าจิตรเจริญ ออกไปปฏิบัติพระสงฆ์ ๑๐ รูป ซึ่งจะ
ได้รับพระราชทานฉันทพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ ครั้งพระสงฆ์รับพระราชทานฉันทแล้ว
ทรงถวายเครื่องไทยธรรม พอสมควร แล้วพระสทิธิไชยจึงอ่านคำคุณธิสังเวย
ครั้นอ่านจบแล้วจึงเชิญพระแสงลงสู่ในหม้อสำริด เวลาเช้านี้มีพวกจตุรงค์ ๔ เหล่า
คือ พลเคียว ๑ พลรถ ๑ พลอัศว ๑ พลกฤษ ๑ ยืน ณ ท้องสนามไชย
หน้าพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ ครั้งรับพระแสงเสร็จแล้วก็เปลี่ยนการในเวลาเช้า ครั้น
เวลาบ่าย ๓ โมงเศษ เจ้าพนักงานไค้จัดขบวนแห่ เตรียมการไว้พร้อมเสร็จ
ตามเคย ครั้งเวลาบ่ายแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรม
วงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์ ทรงทอดพระเนตรให้เคียว
ขบวนแห่ เจ้าพนักงานทั้งปวงก็ได้เคียวกระบวรแห่ไปตามทางถนนใหญ่ หน้าพระ
ที่นั่งสุทไธสวรรย์ พรหมทนต์เอน้ำมนต์ประพรมข้างเผือก และข้างที่นั่ง มาที่นั่ง
บรรดาที่มีระวาง ตามเยี่ยงอย่างธรรมเนียมซึ่งเคยมีมาทุกปี การซึ่งแห่ศก-
เสนทศสวนานนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เสด็จออกด้วยเป็นเวลาย่นคณมาก ^{๕๓}

๕. ชาวเกี่ยวกับบุคคล เป็นการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวในหน้าที่ราชการ
ความก้าวหน้าในตำแหน่ง การได้รับพระราชทานเลื่อนยศ บรรดาศักดิ์ การฉลองวันเกิด
รวมทั้งข่าวการตายด้วย เป็นทำนองข่าวสังคมธุรกิจนั่นเอง แต่บุคคลในข่าวเป็นพระบรม-
วงศานุวงศ์ และข้าราชการเท่านั้น เช่น ข่าวตั้งกรมสมเด็จพระเจ้าอนงยาเฮอเจ้าฟ้า
จตุรนต์รม ^{๕๔} ซึ่งลงข่าวติดต่อกันหลายฉบับ คือ ตั้งแต่แผ่นที่ ๒๓๖ ออกวันจันทร์ เดือนนี้

^{๕๓} หนังสือ Court ขาวราชการ เล่ม ๑, หน้า ๓๔ - ๓๕.

^{๕๔} หนังสือ Court ขาวราชการ เล่ม ๑, หน้า ๓๗๕ - ๓๗๖.

แรม ๑๔ ค่ำ ถึงแฉ่งที่ ๒๔๖ ออกวันเสาร์ เดือน ๓ ขึ้น ๔ ค่ำ ในการรายงานข่าวเขียน
ละเอียดมาก มีพระประวัติย่อของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์มี การทำพิธี
พระราชทานน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวัฏ มีการคัดลอกอักษรจารีตในพระสุพรรณบัฏที่ได้รับพระ
ราชทาน ตลอดจนการจัดงานฉลองการได้รับพระราชทานเลื่อนบรรดาศักดิ์ครั้งนี้ บอกราชพระ
นามพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ทรงมาร่วมงานฉลอง คัดสำเนากราบบังคมทูลของสมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์มี และสำเนาพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว ที่ทรงพระราชทานในงานเลี้ยงฉลองครั้งนี้มาลงไว้ด้วยความครบถ้วน ตอนท้ายได้บอก
ถึงการแต่งฉลองพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุ
วงศ์ที่เสด็จมาร่วมในงานนี้

ข่าวสิ้นพระชนม์ :-

เวลาเช้า ๕ โมงเศษ พระบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นสิทธิสุขุมการ สิ้นพระชนม์
พระชนม์พรรษาได้ ๖๐ ปี^{๕๕}

๖. นิทานปรำปราม และนิทานต่าง ๆ หนังสือข่าวราชการในตอนหลังได้มีการลง
เรื่องนิทานโบราณ สลับกับข่าวราชการและข่าวอื่น ๆ บาง ทั้งนี้เพราะองค์บรรณาธิการ
ต้องตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปเพชรบุรี เพื่อไม่ให้หนังสือพิมพ์
หยุดชะงัก จึงทรงมอบให้กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณ เป็นพระธุระในการทำหนังสือพิมพ์ ซึ่ง
กรมหมื่นอักษรสาส์นโสภณ ก็ได้จัดหานิทาน มาลงเป็นการแก้ขัด ทั้งนี้องค์บรรณาธิการได้
แถลงเรื่องนี้ลงในหนังสือพิมพ์ก่อนด้วยดังนี้

อนึ่งหนังสือคอดนี้ เมื่อเวลาไม่เสด็จอยู่ จะต้องหยุดข่าวราชการในพระองค์
จะต้องลงพระนามพระเจ้าแผ่นดินกรุงเทพมหานครหรืออยุธยาโบราณ แลพระเจ้า
แผ่นดินในกรุงเทพมหานคร แลพระนามเจ้าต่างกรม ทั้งองค์หญิงองค์ชาย ใน
กรุงเทพมหานคร แลจะลงพระนามกรมพระราชวังบวร จะลงนิทานในเรื่องต่างๆ

^{๕๕} หนังสือ Court ข่าวราชการ เล่ม ๒, หน้า ๑๖๐.

ซึ่งเป็นคติแลคนวิเศษประโยชน์ต่าง ๆ จนเสด็จพระราชดำเนินกลับ ถ้ามีเรือเข้ามา ก็จะไต่ส่งข่าวราชการที่เมืองเพชรบุรีเข้ามาลงในหนังสือคอค และจะไต่ส่งหนังสือออกไปที่เมืองเพชรบุรีใหญ่ที่ตามเสด็จ ในผู้ที่รับหนังสือคอคนี้ และข่าวต่าง ๆ ที่จะเอาลงนั้น ในหนังสือนี้พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ เป็นพระอัฐมทั้งสิ้น และขอสาธุที่มีไต่ตามเสด็จพระราชดำเนิน ให้อยู่เย็นเป็นสุข ทุกประการ เทอญ ^{๕๖}

นิทานที่นำมาลง เป็นนิทานเก่าที่คัดมาจากคัมภีร์ที่โตประเทศปกรณัมบาง นิทานชาดกอื่น ๆ บาง เช่น เรื่องพระยานกพิราบกับพระยาหนู ^{๕๗} ซึ่งลงในแผ่นที่ ๒๗๓ ออกวันจันทร์ เดือน ๓ แรม ๕ ค่ำ ติดต่อกันจนจบเรื่อง ถึงแผ่นที่ ๒๘๐ ออกวันพฤหัสบดี เดือน ๓ แรม ๘ ค่ำ

๗. ชาวแจ้งความ มีเกือบทุกฉบับ เรื่องที่ลงในแจ้งความมีแตกต่างกันดังนี้ คือ

แจ้งความแถลงกิจการของหนังสือพิมพ์เอง เช่น แจ้งความ หนังสือข่าวราชการ อย่างออกเดือนละ ๒ ครั้ง

การที่เปลี่ยนหนังสือข่าวราชการซึ่งเคยตีพิมพ์ทุก ๆ วัน มาตีพิมพ์เป็นเดือนละ ๒ ครั้งนั้น เพราะเจ้าพนักงานผู้แต่งได้ปรึกษาตกลงในวันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เห็นพร้อมกันว่า การซึ่งตีพิมพ์ทุก ๆ วันนั้น จะเรียงความให้เรียบร้อยอ่านได้ง่าย โดยสะดวกนั้นยากนัก อนึ่งจะรวบรวมเก็บเข้าไว้ก็ลำบาก มักตกหล่นหายไปเสีย ประการหนึ่งผู้ซึ่งเป็นพนักงานแต่งก็มักท้อแท้ ไม่ใคร่จะคิดแต่ง ให้เรียบร้อยดีเหมือนแต่ก่อน ๆ หนังสือนี้กรวยโรยไปไม่ใคร่จะเป็นสำคัญกันบ้าง ชาดกเสียทั้งวันบาง เป็นไปต่าง ๆ เพราะฉะนั้นจึงได้คิดจัดการขึ้นใหม่ ให้หนังสือนี้

^{๕๖} หนังสือ Court ข่าวราชการ เล่ม ๑, หน้า ๔๒๑

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓๒ - ๔๔๓.

ตีพิมพ์เป็นเดือนละ ๒ ครั้ง^{๕๔}

แจ้งความแก่ขอพิพลาตในการลงข่าวที่ล่วงมาแล้ว เช่น แจ้งความที่ลงในแผ่นที่
๓๑ ออกวันอังคาร ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ดังนี้

แจ้งความ

ด้วยในหนังสือแผ่นที่ ๔ ว่าด้วยการตั้งพระราชพิธีสารพันว่า (พระขรรค์หยก
องค์ ๑) นั้น คนทำพิมพ์ผิดเป็นอาวูไป ที่จริงนั้น เป็น (พระขันหยก) คือ
ขันในน้ำตามธรรมเนียมจึงถูก ขอทานจงไต่ทราบเทอญ^{๕๕}
ผู้จัดการพิมพ์.

แจ้งความที่มีลักษณะเหมือนข่าวบริการของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้ก็มี เช่น แจ้ง
ความที่ลงในแผ่นที่ ๗๑ ออกวันเสาร์ เดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำ เกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนิน
ไปทอดพระเนตรช่างสำคัญที่อยู่ชยา ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว :-

ด้วยได้ทราบข่าวว่ามีช่างสำคัญปลาคเข้ามาในโซลงซึ่ง เจ้าพนักงานไต่ตอนลงมาไว้
ณ พระเนียบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปประทับ
แรม ณ วังจันทร์ เกษม กรุงเทพมหานครหรือชยาโบราณ ทอดพระเนตรคล้องช่าง
สำคัญ แลช่างอื่น ๆ และจะได้เสด็จพระราชดำเนิน ขึ้นไปบ่อโพง ทอดพระเนตร
ช่างสำคัญอีกช่างหนึ่งซึ่งได้ไว้แล้ว จะได้สมโภช ณ กรุงเทพมหานครต่อไปนั้น จะ
ได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสเกาะบางปอนแลที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นที่เจริญพระราช
หฤทัย กำหนดจะได้เสด็จพระราชดำเนิน ณ วันอังคาร เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวด
อิศรศก ๑๒๓๔ แต่กำหนดกลับนั้นยังไม่มี คงจะไม่กลับในก่อนวันวิสาขบูชาเป็นแน่
ขอทานทั้งหลายซึ่งจะได้เป็นสุระนี้จงทราบเทอญ^{๖๐}

^{๕๔} หนังสือ Court ขาวราชการ เล่ม ๒, หน้า ๓๐๑.

^{๕๕} หนังสือ Court ขาวราชการ เล่ม ๑, หน้า ๕๕.

^{๖๐} หนังสือ Court ขาวราชการ เล่ม ๒, หน้า ๑๑๑ - ๑๑๒.

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ จนถึงรัชกาลที่ ๖

การที่ผู้วิจัยรวมปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ เข้ามาไว้กับสมัยรัชกาลที่ ๖ คือตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๐ ก่อนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สวรรคต ๓ ปี ไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๘ อันเป็นปีสิ้นรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แยกกันแยก หนังสือข่าวราชการ ซึ่งออกตนรัชกาลที่ ๕ ไว้ต่างหาก ก็ด้วยเหตุผลดังนี้คือ

๑. เพื่อยกความสำคัญของหนังสือข่าวราชการ ให้เห็นเด่นชัด ในฐานะที่เป็น หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก ที่จัดทำโดยคนไทย ซึ่งนำมากล่าวละเอียดไว้มาก่อนแล้ว

๒. หนังสือพิมพ์รายวันที่ออกต่อมาจากข่าวราชการ เช่น สารารามย์ หนังสือพิมพ์ไทย กรุงเทพฯ เคลิเมนต์ และ จินโนสยามวารศัพท์ ซึ่งออกในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ (ดูภาคผนวก จ) มีลักษณะแตกต่างไปจากหนังสือข่าวราชการอย่างมากเห็นเด่นชัด และหนังสือพิมพ์เหล่านี้ ก็มีลักษณะเดียวกับหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ที่ออกในสมัยรัชกาลที่ ๖ นับเป็นวิวัฒนาการแบบเดียวกัน

๓. ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๐ อันเป็นปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมานั้น เป็น ระยะเวลาเดียวที่พอที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ความเจริญแบบอารยะประเทศตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาทำ ราชการตามกระทรวง ทบวง กรม เพื่อเป็นที่ปรึกษาาราชการด้านต่าง ๆ มากขึ้น เจ้านายไทย ที่โปรดเกล้าฯ ให้ออกไปศึกษาต่างประเทศในยุโรป ก็ได้กลับมาทำราชการ นำความเจริญ จากประเทศต่าง ๆ เข้ามาปรับปรุงบ้านเมือง ความเจริญที่เริ่มปรับปรุงในปลายสมัย รัชกาลที่ ๕ มาเห็นผลเต็มที่ในสมัยรัชกาลที่ ๖ นอกจากนั้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ ในระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นปีที่เกิดมหาสงครามโลกครั้งที่ ๑ มีการรบกันในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนมาถึงประเทศไทยด้วย หนังสือพิมพ์ที่มีกำเนิดในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทย กรุงเทพฯ เคลิเมนต์ จินโนสยามวารศัพท์ ได้มีอายุต่อมาจนถึงในสมัย รัชกาลที่ ๖ และกลายเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีบทบาทสำคัญมากในประวัติการของหนังสือพิมพ์ รายวันภาษาไทย ซึ่งจะต้องกล่าวถึงและอ้างอิงอยู่เสมอ

นอกจากหนังสือพิมพ์รายวัน ๓ ฉบับ ที่ออกปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่มีอายุมาก
ถึงรัชกาลที่ ๖ แล้ว ในสมัยรัชกาลที่ ๖ มีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยออกมาอีก ๑๐ ฉบับ
(ดูภาคผนวก ฉ)

จากการสำรวจและศึกษาวิจัยคูนหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ออกตั้งแต่ปลายสมัย
รัชกาลที่ ๕ จนถึงตลอดสมัยรัชกาลที่ ๖ ทำให้เห็นวิวัฒนาการและความเปลี่ยนแปลง อันเป็น
ความเจริญก้าวหน้าของกิจการหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย นับแต่
มีขบวนการแรกของไทยออกมา ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำมาเสนอเป็นข้อ ให้เห็นเด่นชัด
ดังต่อไปนี้

ผู้จัดทำ หมายถึง เจ้าของ ผู้พิมพ์ บรรณาธิการ คือนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงจาก
เจ้านายเป็นผู้ทำ เป็น บุคคลธรรมดา เอกชน เป็นเจ้าของ เช่น สารราชบุรุษ หรือ สยาม
ออบเซอร์เวเตอร์ ฉบับภาษาไทย เจ้าของได้แก่ บริษัทหนังสือพิมพ์สยามออบเซอร์เวเตอร์
บรรณาธิการได้แก่ นายประยูร วรณสฤทธิ สยามราชบุรุษ เจ้าของได้แก่ นายสุกรี วสุวัต
นอกจากนี้ยังมีชาวต่างประเทศเป็นผู้นำหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยด้วย เช่น หนังสือพิมพ์
จินโนสยามวารศัพท์ เจ้าของได้แก่คนจีน คือ นายเชียวฮุกเส็ง สิบญูเรื่อง / หนังสือพิมพ์ยามาโตะ
เจ้าของเป็นชาวญี่ปุ่น ชื่อ นายโอ มียาควา (รายชื่อเจ้าของและบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์
แต่ละฉบับในสมัยนี้ ดูเพิ่มเติมได้จาก ภาคผนวก จ และ ฉ) มีหนังสือพิมพ์อยู่ฉบับเดียว
ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ที่เจ้าของเป็นคนไทยผู้มีบรรดาศักดิ์ คือ หนังสือพิมพ์ไทย เจ้าของเดิม
ชื่อ หลวงฤทธิศักดิ์ชลเขต มี ขุนบัญญัติวรवास เป็นบรรณาธิการ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖
พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้หยุดกิจการไปพักหนึ่ง เพราะขาดทุน แต่หยุดไปไม่นานก็ออกมาใหม่
คราวนี้ใช้ชื่อว่า หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ เจ้าของและบรรณาธิการเป็นบุคคลคนเดียวกัน คือ
หลวงสันต์อักษรสาร หนังสือพิมพ์ไทย ที่ออกใหม่คราวนี้ออกมาในปี ร.ศ. ๑๓๐ หน้าแรก
ของหนังสือพิมพ์ มีตราครุฑวงใหญ่ ติดอยู่ ตราครุฑนั้นเป็นตราแผ่นดิน ซึ่งเป็นเครื่องแสดง
ว่า หนังสือพิมพ์ไทย เป็นของพระคลังข้างที่ เป็นหนังสือพิมพ์ของหลวง ต่อมาในปี
พ.ศ. ๒๔๖๖ หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็เปลี่ยนเจ้าของเป็น พระยาอิศรพันธ์โสภณ และบรรณาธิการ
คือ พระสันต์อักษรสาร ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ เปลี่ยนบรรณาธิการเป็น จมื่นเทพนคราธร
บรรณาธิการคนสุดท้ายของหนังสือพิมพ์ไทย ได้แก่ พระอรุณพนาวัตต์ ซึ่งเป็นในสมัยรัชกาลที่ ๗

หนังสือพิมพ์ไทย

ฉบับที่ ๑๗๓ หนังสือพิมพ์ไทย วันพุธที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๗

แจ้งความ
บริษัท... (Text regarding company matters and legal notices)

แจ้งความ
บริษัท... (Text regarding company matters and legal notices)

แจ้งความ
บริษัท... (Text regarding company matters and legal notices)

PAINKILLER

ยาแก้ปวด

แก้ปวด แก้ไข้ แก้หวัด แก้ไอ แก้จาม แก้คัดจมูก แก้เจ็บคอ แก้หูอักเสบ แก้หูชั้นนอกอักเสบ แก้หูชั้นในอักเสบ แก้หูชั้นกลางอักเสบ แก้หูชั้นหลังอักเสบ แก้หูชั้นหน้าอักเสบ แก้หูชั้นบนอักเสบ แก้หูชั้นล่างอักเสบ แก้หูชั้นกลางอักเสบ แก้หูชั้นหลังอักเสบ แก้หูชั้นหน้าอักเสบ แก้หูชั้นบนอักเสบ แก้หูชั้นล่างอักเสบ

แจ้งความ
บริษัท... (Text regarding company matters and legal notices)

โลหิต

โลหิต I โลหิต II โลหิต III

แก้เลือดจาง แก้เลือดข้น แก้เลือดดำ แก้เลือดขาว แก้เลือดเหลือง แก้เลือดเขียว แก้เลือดแดง แก้เลือดดำ แก้เลือดขาว แก้เลือดเหลือง แก้เลือดเขียว แก้เลือดแดง

ประกาศ
บริษัท... (Text regarding company matters and legal notices)

ยาแก้ปวด

แก้ปวด แก้ไข้ แก้หวัด แก้ไอ แก้จาม แก้คัดจมูก แก้เจ็บคอ แก้หูอักเสบ แก้หูชั้นนอกอักเสบ แก้หูชั้นในอักเสบ แก้หูชั้นกลางอักเสบ แก้หูชั้นหลังอักเสบ แก้หูชั้นหน้าอักเสบ แก้หูชั้นบนอักเสบ แก้หูชั้นล่างอักเสบ

ภาพประกอบที่ ๓ แผนแรกของหนังสือพิมพ์ไทย ของพระคลังข้างที่

แต่เป็นอยู่ไม่นาน หนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของพระคลังข้างที่เลิกกิจการไปในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย^{๖๑}

ลักษณะรูปเล่ม หนังสือข่าวราชการ เป็นหนังสือขนาด ๘ หน้ายก แต่หนังสือพิมพ์ในสมัยต่อมาได้วิวัฒนาการเป็นแบบหนังสือพิมพ์ของต่างประเทศ คือเป็น ๔ หน้ายก ขนาดใหญ่ มีจำนวนหน้าตั้งแต่ ๖ - ๑๖ หน้า แต่ละหน้าแบ่งเป็นตอน หรือ คอลัมน์

การจำหน่าย หนังสือพิมพ์ข่าวราชการ พิมพ์เผยแพร่ในหมู่เจ้านายในพระราชสำนักเท่านั้น แต่หนังสือพิมพ์ในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ เป็นการเปลี่ยนแปลงก้าวแรกเพื่อเข้าถึงประชาชน แม้จะเป็นคนกลุ่มน้อย ยังไม่เป็นที่นิยมของมวลชนโดยแท้จริง เพราะการศึกษายังจำกัดอยู่ แต่کنเห็นว่ามึลักษณะเป็นสื่อมวลชน ราคาของหนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นจำหน่ายตั้งแต่ราคาฉบับละ ๑๐ สตางค์ ถึง ๑๕ สตางค์ การจำหน่ายได้บอกราคาไว้ใต้ชื่อหนังสือพิมพ์ในหน้าแรกของแต่ละฉบับมีทั้งจำหน่ายปลีก และส่ง จะบอกรับตลอดปี ๖ เดือน หรือ ๓ เดือนก็ได้ ในราคาต่าง ๆ กัน เช่น หนังสือพิมพ์ไทย มี ๖ หน้า ราคาบอกรับ ปีละ ๑๕ บาท จำหน่ายปลีกฉบับละ ๑๕ สตางค์ หนังสือพิมพ์สาราษฎร์ มี ๑๖ หน้า จำหน่ายปลีกฉบับละ ๑๐ สตางค์ บอกรับทีละ ๒๕ บาท บอกรับ ๖ เดือน ราคา ๑๓ บาท เป็นต้น

การเข้าหน้า ของหนังสือพิมพ์ในสมัยนี้ยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยทีเดียวนัก แต่ก็บ่ไคว่าเปลี่ยนแปลงมาเป็นรูปร่างของหนังสือพิมพ์แบบต่างประเทศ กล่าวคือพอที่จะทำให้ผู้อ่านไคทราบว่าจะหาอ่านข่าวอะไรจากหน้าไหน หนังสือพิมพ์ในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ จนถึงต้นรัชกาลที่ ๖ จัดหน้าแรกเป็นเรื่องของการโฆษณาสินค้าทั้งหมด หน้าต่อไปจึงเป็นข่าว ซึ่งมีปะปนกันไปกับโฆษณา แจงความ ข่าวก็ยังไม่ไคแยกเป็นหมวดหมู่ ชาวในประเทศ บทความชาวต่างประเทศ ข่าวต่างประเทศ บทความก็ยังไม่ลงปะปนกันอยู่ ยังไม่มีการแบ่งหน้าเป็นสัคส่วนโดยเฉพาะ

^{๖๑} เกษม สิริสัมพันธ์, "กิจการหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖," ปาฐกถา ณ หอสมุดแห่งชาติ, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๓. (พิมพ์คัด) หน้า ๔.

การพาดหัวข่าว มีวิวัฒนาการขึ้นมาเล็กน้อย กล่าวคือมีการพาดหัวข่าว เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในข่าว ใช้ภาษาที่ตื่นเต้นและชวนให้อ่านข่าว แต่ยังไม่กระตือรือร้นและชัดเจนนัก นอกจากนี้ ตัวหนังสือที่ใช้ในการพาดหัวข่าวก็ยังไม่มีความวิจิตรมากนัก กล่าวคือใช้ตัวใหญ่ธรรมดา ใหญ่กว่าตัวพิมพ์เล็ก ไม่ใช่ตัวโป่ง แต่ก็แตกต่างกว่าตัวพิมพ์เล็ก ทำให้เห็นสละสลวย ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการเขียนข่าวจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ในสมัยนี้ จะเห็นได้จากหัวข้อที่กล่าวถึงเนื้อหาของหนังสือพิมพ์

รูปภาพ หนังสือพิมพ์ในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ไม่มีรูปภาพลงประกอบข่าว มีแต่ภาพเขียนประกอบคำโฆษณาสินค้าต่าง ๆ มาในสมัยรัชกาลที่ ๖ มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่นำรูปภาพประกอบข่าว แต่ก็ยังเป็นชาวสำคัญเท่านั้น เช่น หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เติลไมล์ ลงพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ หนังสือข่าวราชการมีลักษณะเป็นหนังสือพิมพ์ข่าว เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษออกในสมัยรัชกาลที่ ๕ เช่น Bangkok Time ซึ่งออกในปี พ.ศ. ๒๔๓๐^{๖๒} หนังสือพิมพ์ Siam Mercantile Gazette ซึ่งออกในปี พ.ศ. ๒๔๓๑^{๖๓} ลักษณะทั่วไปนั้นคือ เป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวโดยตรง ไม่มีการวิจารณ์ข่าว หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ความรู้ในเรื่องใด นอกเหนือไปจากรายงานข่าวที่เกิดขึ้น^{๖๔} แต่โดยหลักวิชาหนังสือพิมพ์แล้ว หนังสือพิมพ์มีหน้าที่รายงานข่าวความเคลื่อนไหวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ให้ประชาชนทราบ นอกจากนั้นยังต้องทำหน้าที่ให้ความหมายของข่าว ให้ประชาชนเข้าใจอย่างถูกต้องและเที่ยงตรงอีกด้วย หน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การให้บริการในความรู้เรื่องต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน และให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านด้วย^{๖๕} หนังสือพิมพ์รายวันในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาล

^{๖๒} ราชบัณฑิตยสภา, เรื่องเดิม, หน้า ๓.

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

^{๖๔} เกษม ศิริสัมพันธ์, เรื่องเดิม.

^{๖๕} F. Fraser Bond, An Introduction to Journalism (2d ed.

ที่ ๒ มีวิวัฒนาการขึ้นมาเป็นรูปของสื่อมวลชน ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของประชาชนทั่ว ๆ ไป ข้าราชการ และผู้มีความรู้และสนใจในเหตุการณ์บ้านเมือง ดังนั้นเนื้อหาในหนังสือพิมพ์สมัยนั้นจึงประกอบด้วยข่าว บทความ สารคดี โฆษณา แจงความทางราชการ ประกาศศาล ข่าวบันเทิง มีแจ้งความของโรงละคร โรงภาพยนตร์ นอกจากนั้นก็มียานยายพงศาวดารจีน และเรื่องแปลมาจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะขอนำตัวอย่างการเสนอข่าวและบทความต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์สมัยนั้น ซึ่งมีดังต่อไปนี้

ข่าวในพระราชสำนัก เป็นข่าวเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ หรือข่าวการพระราชพิธีต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องในพระราชสำนัก จีนโนสยามวาร-
ศัพท ฉบับวันจันทร์ที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ลงข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ เจ้าอยู่หัว ดังนี้

พระราชวังบางปอิน

วันศุกร์ที่ ๓๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔

วันนี้เวลาบ่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินยังทุ่งนาข้างสถานีบางปอิน ทอดพระเนตรการสวนสนาม ของกรมกองทหารบก ซึ่งได้ทำการประลองยุทธ

เวลาค่ำ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเลี้ยงแก่นายทหาร ณ บริเวณทุ่งนาคลองบ้านเลน เสรีจ.

ข่าวความเคลื่อนไหวในเหตุการณ์บ้านเมือง หนังสือพิมพ์สุราษฎร์ ฉบับวัน
อังคารที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ลงข่าวย้ายและตั้งศึกษาธิการจังหวัด ดังนี้

ย้ายและตั้งศึกษาธิการจังหวัด

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้อ้ายและตั้งศึกษาธิการจังหวัด คือ ๑. รองอำมาตย์ตรีพิชฌ์ กาญจนประทุม ศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ กลับมารับราชการในกรุงเทพฯ ๒. รองอำมาตย์โท ชุนกลิ่นวิสาสอน ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมกล่อมพิทยากร แขวงจังหวัดพระนครกลาง ไปเป็นศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี รับราชการสนองพระเดชพระคุณ ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป.

นอกจากนี้ยังมีการนำพระราชดำรัส ประกาศพระบรมราชโองการ คำกราบบังคมทูล หรือหมายกำหนดการต่าง ๆ มาลงด้วย เช่น "คำกราบบังคมทูล ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในการเปิดศีก์วชนวงศ์ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖"^{๖๖} "ประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้ใช้ พระราชบัญญัติรกร้าง ในจังหวัดนครสวรรค์"^{๖๗} เป็นต้น

ข่าวอาชญากรรม หรือข่าวชาวบ้าน เป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่า มีเหตุการณ์อย่างใด เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร เกิดกับใคร และมีผลเป็นอย่างไร เช่น ข่าวลักทรัพย์ ซึ่งลงใน สารารายณ์ ฉบับวันจันทร์ที่ ๔ มิถุนายน ๒๔๖๖

เมื่อวันที่ ๑ เดือนนี้ เวลาประมาณ ๕ ก.ท. เศษ นายสืบคำรวจตรี ญาณ กับพล ชั้น ๓ จ้อย ประจำที่ทำการตำรวจพระนครบาลสามแยก ได้ตรวจท้องที่ไปถึงตลาดหัวลำโพง เห็นนายยิ้มเก๋า (ชาติแท้จิว) นั่งรถลาก แสดงอาการกิริยา เป็นพิรุณ มาจากหน้าวัดสามจีน จะไปทางหัวลำโพง นายสืบคำรวจตรีญาณ มีความสงสัย บอกลให้จีนลากรถหยุด แล้วตรวจค้น พบหีบไม้สักบรรจุสิ่งของต่าง ๆ รวมราคา ๒๕ บาทเศษ ได้นำตัวมายังที่ทำการตำรวจพระนครบาลสามแยก เจ้าหน้าที่ได้สวนไต่ความว่า นายยิ้มเก๋า เป็นคนร้าย ลอบเข้าไปบ้านของนายแสงลักเอาหีบไม้สักมา เจ้าหน้าที่ได้ตามตัวนายแสง เจ้าทรัพย์มาอยู่ของกลาง นายแสงจำของกลางได้ เจ้าหน้าที่ส่งสำนวนให้กรมตำรวจฟ้องจำเลยยังศาล ไปลิสีภาคที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑ เดือนนี้แล้ว เหตุเกิดที่ตำบลในตรอกวัดสามจีน จังหวัดพระนคร.

ข่าวต่างประเทศ เป็นข่าวโทรเลขจากบริษัทรอยเตอร์และบริษัทฮาวาส การราย-

๖๖ "คำกราบบังคมทูล," สารารายณ์, ๔ มิถุนายน ๒๔๖๖, หน้า ๔.

๖๗ "ประกาศพระบรมราชโองการ," สารารายณ์, ๑๔ มิถุนายน ๒๔๖๖, หน้า ๔.

งานข่าวโทร เลขออกสั้น ๆ มีเมืองที่เป็นข่าว สถานที่เกิดเหตุ วันที่ และสาระสำคัญโดยย่อ
 ถ้ามีแหล่งข่าวที่ได้มาก็ยกไวด้วย ดังตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ สาราราม ฉบับวันที่ ๔
 มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖

แผ่นดินไหว

(บริษัทรอยเตอร์)

อัลลาฮาบาด วันที่ ๓๑ พฤษภาคม

หนังสือพิมพ์ รอยเนียร์ ได้ทราบข่าวมาจากเมือง
 เมเด็คว่า ในการที่แผ่นดินไหวที่ศรีปัทธินั้น มี
 คนเป็นอันตรายเป็น ๕๐๐๐ คน.

นอกจากข่าวที่ได้รับทางโทร เลขแล้ว ยังมีการรายงานข่าวต่างประเทศ เป็นความ
 เรียงโดยละเอียด ทำนองบทความอีกด้วย หนังสือพิมพ์ จีนโนสยามวารศัพท์ มักรายงาน
 ข่าวต่างประเทศทำนองนี้ ตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ จีนโนสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ ๒๑ เมษา-
 ยน พ.ศ. ๒๔๖๔ ลงข่าวต่างประเทศเรื่อง "อินเดียกับความอิศรภาพ" มีการสอดแทรก
 ความคิดเห็นลงไปด้วย ดังนี้

อินเดียกับความอิศรภาพ

ความพยายามของประชาชนประเทศอินเดียมีอยู่อย่างไร ใน
 เรื่องที่จะฟื้นความเป็นอิศรภาพ และจัดการปกครองตนเองนั้น เป็น
 เรื่องที่ได้เคยกล่าวมาทางแล้ว เหตุที่ประเทศอินเดีย ปรารถนาจะตั้ง
 ธรรมนูญการปกครองขึ้น โดยพลการเอง ไม่ให้รัฐบาลอังกฤษเข้า
 เกี่ยวของด้วย ก็คงเป็นด้วยประชาชน หรือนักการเมืองชาวอินเดีย
 คิดเห็นว่าถึงกาลละสมัยอันการควรจะเป็นไปเช่นนั้นแล้ว เพราะความ
 เป็นอิศรภาพนั้น เป็นสิ่งซึ่งโลกปรารถนาอย่างยิ่ง และเป็นปัจจัยเบื้อง
 ต้นแห่งความเป็นสันติสุขของประชาชน

จำเดิมแต่การปกครองประเทศอินเดียได้ตกอยู่ในมือของรัฐบาล
 อังกฤษ ๆ ก็ได้พยายามส่งเสริมความรุ่งเรืองและความสว่าง ให้ประชา-

ชนชาวอินเดีย เป็นส่วนใหญ่ ฝ่ายอินเดียก็ได้ให้ประโยชน์แก่อังกฤษ เป็น
 ผลแลกเปลี่ยน ตลอดทั้งได้เป็นกำลังของอังกฤษมาในการสงครามคราวที่
 แล้ว และคงเป็นด้วยเหตุนี้เอง ประกอบกับชาวอินเดีย มีความเรียนรู้
 รุ่งเรือง จึงคิดเห็นว่าตนพอจะสามารถปกครองตนเองได้แล้ว และเพื่อ
 จะได้มีอิสรภาพ ไม่น้อยหน้าชาติอื่นด้วย ชาวอินเดียจึงได้พร้อมใจกันขอ
 ร้องไปยังรัฐบาลอังกฤษ ขอปกครองตนเอง และจัดตั้งธรรมนูญการปก-
 ครองขึ้นเอง เรื่องนี้ถึงแม้จะกระทำให้อังกฤษระอึกระอวนอยู่บ้าง แต่
 ในที่สุดก็ได้ผ่อนสั้นผ่อนยาว คือยอมให้อินเดียตั้งสภาสำหรับประเทศขึ้นกับ
 ธรรมนูญการปกครอง เมื่ออังกฤษได้ผ่อนผันเป็นเงืองต้นดังนี้แล้ว ชาว
 อินเดียจะคิดเห็นว่า ยังไม่ได้รับผลแห่งความเป็นอิสรภาพเพียงพอหรือ
 อย่างไร ในบัดนี้จึงมีข่าวมาอีกว่า ประเทศอินเดียจะไม่ยอมส่งทหารออก
 ไปทำการนอกประเทศอีกต่อไป ข้อนี้เป็นความคิดที่เกิดขึ้นใหม่ แปลว่า
 อินเดียจะไม่ให้กำลังทหารแก่อังกฤษตั้งเวลาที่ล่วงมาแล้ว แต่ความคิดนี้
 จะเป็นผลไปได้เพียงใด หรืออังกฤษจะผ่อนผัน หรือคัดค้านอย่างไร คง
 เป็นเรื่องที่จะได้ทราบกันในไม่ช้า.

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๐ มีเหตุการณ์สำคัญของโลก คือประเทศในยุโรปกำลังมี
 วิกฤตการณ์เนื่องมาจากการสงครามระหว่างประเทศสัมพันธมิตรกับประเทศเยอรมัน ชาว
 ต่างประเทศที่ได้รับจากโทรเลข ส่วนใหญ่จะเป็นข่าวรายงานความก้าวหน้าของสงคราม
 ในประเทศต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ ๓ เกล็ดเมด ฉบับวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.
 ๒๔๖๐ ลงข่าวว่า

สเปนกับการสงคราม
 (โทร เลขฮาวาศ)

กรุงปารีส วันที่ ๑๔ พฤษภาคม
 รัฐบาลฝรั่งเศสได้มีคำสั่งคัดค้านไปยังรัฐบาลสเปนในเหตุที่เรือสินค้า
 ฝรั่งเศส หลายลำถูกทำลายที่น่านน้ำสเปน
 สเปนได้ส่งคำสั่งคัดค้านนั้นต่อไปยังกรุง เบอรลิน

ควยเหตุที่เรือสเปนชื่อ ปาตรีเซีย ถูกลูกตอร์ปิโด คณะเสนา
 บดิสเปน ได้มีการหารือกันอยู่ชานาน
 ชาวสเปนกำลังกระตือรือร้น กันควยเรื่องนี้ แลขอร้องให้
 รัฐบาลจัดการอย่างรุนแรง

ข่าวเบ็ดเตล็ด มักเขียนลง เป็นคอลัมน์ให้ชื่อแปลก ๆ เขียนข่าวเป็นการวิจารณ์การ
 ปฏิบัติงานของรัฐบาล ข้าราชการ หรือรายงานความเดือดร้อนในชุมชนต่าง ๆ ให้รัฐบาลได้
 ทราบ นับว่าหนังสือพิมพ์มีส่วนช่วยในการปกครองบ้านเมือง และเป็นปากเสียงให้กับประชา-
 ชน นอกจากนั้นยังเป็นการแสดงให้เห็นเสรีภาพ และความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่
 ที่รับใช้ประชาชนอย่างซื่อสัตย์สุจริตอีกควย เรื่องต่าง ๆ ที่ลงในคอลัมน์นี้ได้แก่ เรื่องเกี่ยว
 กับการเมือง การบริหารประเทศ กีฬา ข่าวยุบยับทางสังคม เรื่องเกี่ยวกับศาสนา
 ข่าวในวงการบันเทิงธุรกิจ เรื่องงานอดิเรก ความรู้ทั่วไป ความรู้ทางการแพทย์ ทาง
 กฎหมาย เป็นต้น ในการเขียนข่าวลงคอลัมน์ ของหนังสือพิมพ์ในสมัยนั้น เขียนรุนแรง ราย
 งานตามความเป็นจริง ใส่นวนเสียดสีเชิงล้อเลียน ตัวอย่างจาก คอลัมน์ชื่อ "น้ำพริกป่า
 - น้ำปลาหวาน" ลงในหนังสือพิมพ์ อินสยามวารศัพท์ ฉบับวันศุกร์ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
 ๒๔๖๘ เขียนโดยผู้ใช้นามว่า "ชาวคอน" ทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นสภาพของสังคมไทย
 ในด้านการปกครอง และความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

น้ำพริกป่า - น้ำปลาหวาน

(โดยชาวคอน)

ท่านผู้รักชาติต่าง ๆ ที่มีโอกาสตามเสด็จเจ้านายมากที่
 สุกนั้น คงไม่มีใคร เกินเจ้าคุณอมฤตวิธารัง ผู้รักษาจังหวัดนครศรีอยุธยา
 แตร้วงานราชการในหน้าที่ของท่านก็ดำเนินดี จะมีกุกกักอยู่บ้าง ก็เรื่อง
 เงินของศุขาภิบาล ข้าพเจ้าก็คิดว่า ป่านนี้คงสางกันหายยุ่งแล้ว

น้ำพริกป่า - น้ำปลาหวาน (ต่อ)

ถ้าของหลวงเป็นเหมือนบัตรแลก กระดุกมี เข้าบ้านไหน
จับหายบ้านนั้น จำนวนเงินรายจ่ายของรัฐบาล แพนกซ์ของใช้ตาม
กระทรวง ทบวงกรม คงมีจำนวนลดน้อยลง

คอลัมน์เบ็คเล็คนี้ มักมีข่าวเกี่ยวกับบุคคลด้วย ตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ สารา-
ราษฎร์ ฉบับวันศุกร์ที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ลงข่าวในคอลัมน์ชื่อ "เบ็คเล็ค" เกี่ยวกับ
ประกาศผลสอบไล่นักเรียนโรงเรียนราชนี และตั้งบรรดาศักดิ์ ดังนี้

เบ็คเล็ค

นักเรียนโรงเรียนราชนี

นักเรียนชั้นมัธยม ๔ โรงเรียนราชนี ที่สอบไล่ได้รวม ๖ คน ที่ ๑
หม่อมเจ้าพวงรัตนประไพ ที่ ๒ นางสาวเนือง นรพัลลภ ที่ ๓ นางสาว
เตื่อง วินิจฉัยกุล ที่ ๔ นางสาวพิมพ์ สุนสุข ที่ ๕ นางสาวสร้าง ศศิศิลป์
ที่ ๖ นางสาวชื่น รัศมีทัต

ตั้งบรรดาศักดิ์

ได้ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี เสนาบดีกระทรวงวัง ออก
ประทวน ตั้งบรรดาศักดิ์ ข้าราชการ ในกรมพระตำราจหลวง รักษาพระ-
องค์ คือให้นายหมู่ ตรีทิพย์ พัทจายะ เป็นนายยงภักดิ์ ตั้งแต่วันที่ ๒๒
พฤษภาคม พุทธศกนี้ รับราชการสนองพระ เศษพระคุณสืบไป

ข่าวเกี่ยวกับบุคคล นอกจากมีลงข่าวความเคลื่อนไหวของบุคคลในวงสังคมต่าง ๆ
แล้ว ในหนังสือพิมพ์สมัยนั้นยังลงข่าวการเกิด การตาย การทำบุญฉลองครบรอบอายุต่างๆ
อีกด้วย นับเป็นบริการประชาชนอย่างหนึ่ง ตัวอย่าง จาก กรุงเทพฯ เกล็ด ฉบับวันที่
๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ ลงข่าวการศพ ดังนี้

การศพ

เสงี่ยม บุญนาค

วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลาบ่าย

๕ โมง ฌาปนกิจที่เสงี่ยมบรรพตวัดสระเกศ

ข้าพเจ้าขอแจ้งความ ให้ญาติทราบ

พระยาโพลูยสัมมาติ

เจ้าภาพ.

ชาวต่างจังหวัด มีการรายงานข่าวที่ส่งมาจากจังหวัดต่าง ๆ ด้วย ส่วนใหญ่เป็น ชาวอาสาสมัครม ลักทรัพย์ ปล้น หนังสือพิมพ์ กรุงเทพ เทลิเมล์ มีหน้าข่าวต่างจังหวัด เป็นประจำ ให้ชื่อว่า "ชาวหลายจังหวัด" ในที่นี้ก็เป็นชื่อจังหวัด และรายงานข่าวที่เกิดขึ้นในจังหวัดนั้น ๆ แล้วแต่จะมีนักข่าวส่งข่าวมา ในการเขียนข่าวบอกว่าเกิดเหตุ สถานที่ คำว่าที่เกิดเหตุ แต่ชื่อเจ้าทุกข์ ผู้ร้ายหรือผู้มีส่วนร่วมในการรายงานข่าว ไม่บอก ทำให้ไม่ทราบสักว่าใครที่เป็นข่าวและคนร้าย ซึ่งนับว่าบกพร่อง เพราะผู้อ่านบางคนที่มีญาติอยู่ใน คำว่าที่เกิดเหตุ อาจจะต้องการทราบว่า เจ้าทุกข์เป็นญาติของคนหรือไม่ แม้แต่เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติความดีในการจับผู้ร้าย หรือช่วยเหลือประชาชน ก็ควรจะไต่ถามเกียรติ ลงชื่อว่าเป็นใคร นับว่าการเขียนข่าวยังไม่ให้รายละเอียดดีพอ ทำให้ชาวขาดความตื่นเต้นและน่าสนใจ ไป นอกจากนี้ในการเป็นข่าว มีการสอดแทรกความคิดเห็นลงไปด้วย ตัวอย่างจากกรุงเทพฯ เทลิเมล์ ฉบับวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ชาวหลายจังหวัด

สระบุรี

เมื่อเช้าวันที่ ๑๕ เดือนนี้ มีผู้ไปพบศพชายมีชื่อผู้หนึ่ง ถูกทำร้ายนอนตาย อยู่ในห้องเช่าที่ถนนทองแดง ตำบลหนองควาย ทองที่อำเภอเสนาให้ ผู้นั้นจึงนำความไปแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ ผู้วาราชการจังหวัด พร้อมด้วยกรมการอำเภอและตำรวจ ออกไปสืบสวนจับกุมผู้ร้ายได้คนหนึ่ง ฝ่ายผู้ร้ายก็รับสารภาพแล้ว ว่าตนเป็นผู้กระทำเหตุร้ายขึ้น แต่ยังไม่ปรากฏแน่นอนว่า ผู้ร้ายมีเจตนาอาชญาเวรืองใด จึงได้กระ

ท่าการทั้งนี้ การที่ผู้วารสารจังหวัด ออกไปสืบจับด้วยตนเอง เช่นนี้
ควรนับว่าเอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการมาก ถ้าแลกลงจะกระทำหน้าที่ ได้
เช่นนี้เสมอไปแล้ว ราษฎรคงจะรู้สึกอุ่นใจมาก ซึ่งเข้าใจว่าจะเป็น
ทางทำให้ผู้รายลดน้อยถอยลงด้วย

หนังสือพิมพ์ไทย มีวิธีรายงานข่าวสั้น แต่เก็บเนื้อหาสาระของข่าวได้ชัดเจน
ไม่มีการวิจารณ์ข่าว แต่ข่าวที่ได้จากต่างจังหวัดออกจะล้าอยู่มาก เขียนข่าวเป็นแบบราย
งานจากโทรเลข ไม่มีความตื่นเต้น เพราะขาดรายละเอียดของการบรรยายข่าวเช่นกัน
ตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ไทยฉบับวันศุกร์ที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ดังนี้

ชาวจังหวัดต่าง ๆ

จังหวัดพัทลุง

นายค่วงกับนายพุ่ม บานอยู่ที่อำเภอลำปำ ได้ชวนกันไปยิง
เนื้อในป่าที่ตำบลนาโหนด นายค่วงเห็นนายพุ่มเป็นกวางไป จึงเอาปืน
ยิงถูกนายพุ่มตาย อัยการกำลังจัดการฟ้องนายค่วงแล้ว

บทความ และสารคดี เป็นสิ่งหนึ่งที่อยู่สนใจมากในหน้าหนังสือพิมพ์ บทความ
หรือสารคดีที่ลงในหนังสือพิมพ์ก็คือข่าวอย่างหนึ่งนั่นเอง แต่ข่าวประจำวันเป็นข่าวที่ไม่มีความ
มุ่งหมายเฉพาะเจาะจงตัวบุคคลหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นข่าวที่เกิดขึ้นตาม
สภาพ แต่ บทความหรือสารคดีมีลักษณะที่ใสอารมณ์ มีการเรียบเรียง และเขียนเพื่อแสดง
ความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเอกภาพ บทความ
ความในหนังสือพิมพ์ในสมัยนี้เขียนเป็นทำนองขบขัน แต่แทรกความคิดเห็น เป็นการชี้แจง
เรื่องที่น่าสนใจให้ประชาชนทราบ หรือเป็นเชิงแก้ปัญหาบ้านเมืองโดยรวมขอเท็จจริง
มาเสนอต่อประชาชนเป็นภูมิหลัง แล้วให้ความคิดวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเหล่านั้น ทำให้ผู้
อ่านเกิดความสนใจ และเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง หรือในโลก บทความและ

68 Thomas Elliott Berry, Journalism Today (New York: Chilton Company-Book Division, C 1958), p. 110.

สารคดีต่าง ๆ ที่เขียนลงในหนังสือพิมพ์ มีทั้งสั้นและยาว แล้วแต่เนื้อหาของเรื่องจะมีน้อยหรือมากกว่ากัน ในสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ เนื้อหาของบทความเป็นเรื่องปัญหาบ้านเมือง ความทุกข์สุขของราษฎร การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ถูกไม่ควร หนังสือพิมพ์ก็จะทำหน้าที่นำมาออกกล่าวให้ราษฎรและผู้นำของบ้านเมืองได้ทราบ นับว่า หนังสือพิมพ์ในสมัยนี้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อประชาชนดี และมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ดังตัวอย่างบทความชื่อ "ถือเอาแต่ใจ" จากหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔

ถือเอาแต่ใจ

มีเสียงกล่าวกันว่า เจ้าพนักงานในจังหวัดสมุทรสาคร หลายตำแหน่งที่ถือเอาแต่ประโยชน์ตนเป็นใหญ่กว่าประโยชน์ของราชการ มักทำอะไรงูบงิบ พลเมืองต้องให้ความพยายามเคาะสุม เพราะไม่รู้ทางดำเนินของท่านว่าจะเดินอีกรอยไหน ยิ่งราษฎรที่โง่เขลา ท่านกลับไม่ปรารภนาสั่งสอนแนะนำ และบางทีการงานอะไรที่ขัดต่อแบบแผนเมื่อท่านสั่งแล้วใครขึ้นค้อนหรือไม่เข้าใจ จึงไม่ทำตามแล้ว ก็ต้องถูกปรับถนละเมิด ถังนี้ดูเหมือนมีเนือง ๆ จึงเป็นเรื่องที่ท่านผู้ใหญ่ควรทราบ เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

บทความในหนังสือพิมพ์ บางครั้งก็เขียนเป็นทำนองแกมขอของใจของประชาชนซึ่งกำลังจะเข้าใจเรื่องหนึ่งผิดไป แสดงให้เห็นเหตุและผลที่ถูกต้องชัดเจน เป็นเชิงให้ข้อคิดซึ่งเป็นวิวัฒนาการในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ ต่อรัชกาลที่ ๖ ที่หนังสือพิมพ์รายวัน มีบทความมากขึ้น และวิธีการเขียนดีขึ้น ทั้งนี้เพราะเหตุการณ์บ้านเมือง และของโลกเป็นเครื่องช่วยให้หนังสือพิมพ์มีเรื่องราวที่จะเสนอให้ประชาชนได้รู้ได้เข้าใจมากขึ้น หนังสือพิมพ์ในสมัยนี้จึงมีสาระประโยชน์มากขึ้น หนังสือพิมพ์เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เขียนบทความมาลง เพื่อแสดงความคิดเห็นได้ด้วย ดังเช่น บทความของ "รามพันธ" ซึ่งเป็นนามปากกาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเขียนมาลงในกรุงเทพฯ เดลิเมล์ เป็นการแก้ความเข้าใจผิดของประชาชนและชาวสื่อเกี่ยวกับเจ้านายทางพระองค์ที่ทรงศึกษามาจากต่างประเทศว่ามักจะใช้นโยบายจากประเทศที่ทรงศึกษามาวาดิ ควรจะยึดถือเป็นหลัก

ในการปฏิบัติราชการ ทำให้เกิดความเห็นไปต่าง ๆ กันและเกิดข้อขัดแย้งกันได้ เพื่อแก้ความเข้าใจผิดในเรื่องนี้ทั้งในค่านประชาชน และเจ้านายต่าง ๆ "รามพันธ" จึงได้เขียนบทความชื่อ "ไม่ทรงโปร" ลงในกรุงเทพ ๗ เคลิเมนต์ ฉบับวันพฤหัสบดีที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ดังนี้

ไม่ทรงโปร

เสียงแสดงอย่างหนึ่ง ตั้งแต่รุ่งรบกันมากมีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่
แต่จะเป็นทางปั่นป่วนกันภายใน จะเลยเกิดไปกระทบกับภายนอก ฟัง
ดูไม่เข้าที่เสียนี้กระไร

เสียงเช่นนี้ก็คือที่ว่า เจ้านายบางพระองค์ทรงโปร (ลำเอียง)
อังกฤษ บางพระองค์ทรงโปรรัสเซีย บางพระองค์ทรงโปรเยอรมัน
แลเป็นเสียงที่มีอินเตอเรสด้วยกันอยู่มาก ก็ใน ๓ ส่วนนี้ หรือเฉพาะ ๓
พระองค์ชั้นสูง ๆ นอกนั้นก็เป็นเสียงที่กล่าวกันยิ่งเหลวคว้าง ยังไม่
น่าคำนึง

แต่จะอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้ามีประสงค์ที่จะระวังเสียงแสดง
ควยเหตุผลต่าง ๆ ถึงจะกล่าวต่อไป

ประการหนึ่ง ประเทศสยามยังดำรงความเป็นกลาง ไม่เป็น
ทางที่พระองค์ใดจะทรงโปร ภายใตให้เสียความเป็นกลาง ถ้าถึง
ความจำเป็นที่รัฐบาลต้องถอนความเป็นกลาง ก็จะต้องเป็นไปตาม
โพลิซีอย่างดีสำหรับประเทศ

อีกประการหนึ่งที่จะถือว่าเพราะพระองค์ใดเคยทรงศึกษา
จากประเทศใดจะต้องทรงโปรประเทศนั้น ก็ไม่ใช่ทางถูกอีก เพราะ
ธรรมดาที่ใครจะศึกษาในสำนักใด ก็เป็นส่วนประสงค์วิชาความรู้จาก
สำนักนั้นเท่านั้น

เพราะฉะนั้นเสียงแสงที่กล่าวกันมาและโดยนัยที่ข้าพเจ้าได้
เปรียบเทียบมานี้ ซึ่งเห็นว่าเป็นไปไม่ได้ เช่นนั้น ถ้าผู้นั้นมีฟัง ยังบัน
ป่วน ก็อาจจะได้รับผลร้ายไต่ต่าง ๆ

รวมพันธ์

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ยุโรปกำลังเกิดมหาสงครามโลกครั้งที่ ๑ ประเทศไทยได้ส่งทหารอาสาไปช่วยฝ่ายสัมพันธมิตรทำสงครามในสนามยุโรปด้วย โดยมีประเทศเยอรมันนี้เป็นฝ่ายตรงข้าม หนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นได้ติดตามข่าวการสงครามมาเสนอต่อประชาชนเป็นประจำ นอกเหนือไปจากข่าว ก็มีบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับการสงครามเกี่ยวกับกรณีที่ไทยประกาศสงครามกับเยอรมันนี้ บทความนี้บางทีก็แปลมาจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ เช่น หนังสือพิมพ์ไทย ประจำวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง "เยอรมันนี้กับสงคราม" ซึ่งแปลจากหนังสือพิมพ์เยอรมันชื่อ คอยต์เซเชitung ประจำวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๐

หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เคลิมเมล ได้ลงบทความแสดงความคิด เป็นการวิเคราะห์ใหญ่ดูอันเห็นว่า การสงครามในยุโรปครั้งนั้นประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรจะต้องมีชัย ประเทศเยอรมันนีอย่างแน่นอน ในการเขียนบทความนั้นให้ชื่อว่า "เยอรมันจะชนะก็ไม่ได้ด้วยเหตุใด" ลงตีต่อกันหลายฉบับ คือ ตั้งแต่แต่วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๐ ถึงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๐ วิธีการเขียนมีการเสนอภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และการดำเนินนโยบายทางการเมือง การสงครามของฝ่ายสัมพันธมิตร การตีวงล้อม เสนอข้อเปรียบเทียบให้เห็นกำลังทัพทั้งทางบกทางเรือ ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรมีอังกูญ เป็นประเทศมหาอำนาจทางกองทัพเรือที่มีกำลังเหนือกว่าอยู่แล้ว นอกจากนั้นกำลังทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรก็เหนือกว่าด้วยจึงไม่มีทางที่ฝ่ายเยอรมันนี้จะชนะสงครามได้

การ เสนอบทความเช่นนี้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าใจ ไม่ตื่นตระหนก กลัวว่าจะเข้าข้างฝ่ายผิด เพราะการที่ประเทศไทย คือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศสงครามกับประเทศ เยอรมันนี้ ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ.

๒๔๖๐^{๖๔} นั้นนับเป็นการเสี่ยงอยู่เหมือน นับได้ว่าหนังสือพิมพ์ในยุคนั้นมีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชน มีส่วนสำคัญทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในนโยบายความมั่นคงของประเทศชาติ

ชาวธุรกิจการค้า ให้ประโยชน์แก่นักธุรกิจในการค้าเนินธุรกิจการค้า เช่น ราคาสินค้า อัตราแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศ ราคาสื่อเรือบรรทุกสินค้าที่เดินทางเข้าออกขนส่งสินค้ามาจำหน่ายในประเทศ เป็นต้น หนังสือพิมพ์รายวันในสมัยนั้นได้จัดเนื้อที่ในหน้ากระดาษให้กับบริการต่าง ๆ เหล่านี้ไว้เป็นประจำ ดังเช่น หนังสือพิมพ์สารารายกรฉบับวันศุกร์ที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้ลงราคาข้าวเปลือกและข้าวสารไว้ดังนี้

ราคาข้าวเปลือก

ราคาข้าวเปลือก สำหรับวันพุธที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

เข้านาสวน	๑๐๔๐	เกวียน ๆ ละ	๕๑ บาท	ถึง	๑๒๓ บาท
เขาสารอง	๑๒๑๐	เกวียน ๆ ละ	๘๖ บาท	ถึง	๑๐๐ บาท
รวม	๓๒๕๐	เกวียน			

ราคาข้าวสาร

ราคาข้าวสาร สำหรับวันพุธที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

เขาคึ่งหนึ่ง	หาบละ	๘	บาท
เขาคึ่งหนึ่ง	"	๗.๒๐	บาท
เขาคึ่งสอง	"	๖.๖๐	บาท
เขาคึ่งสาม	"	๖.๒๕	บาท

ในหนังสือพิมพ์สารารายกร ฉบับวันศุกร์ที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖ เช่นกัน ได้ลงข่าวการค้า เกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินแบงก์ ประจำวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ไว้ดังนี้

๖๔ "พระราชดำรัส ในท้องพระโรง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ณ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐," ราชกิจจานุเบกษา, ๓๔ (๒๕ กรกฎาคม ๒๔๖๐), ๑๒๗๖ - ๑๒๗๖.

อัตราแลกเปลี่ยนเงินแองก์

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

ลอนดอน	๑ บาทต่อ ๑ ชิลลิง	๐.๑๑ / ๓๒
ฝรั่งเศส	๖.๒๕ แฟรงค์	๑๐๐ บาท
อเมริกา	๕๐๕/๘ ดอลลาร์	" ๑๐๐ บาท
ฮ่องกง	๓๗๕/๕ เหรียญ	" ๑๐๐ บาท
ญี่ปุ่น	๘๔๕/๘ เยน	" ๑๐๐ บาท
ชวา	๑๐๕ ๕/๘ กิลเดอร์	" ๑๐๐ บาท

แจ้งความ มีแจ้งความขายสินค้าประเภทต่าง ๆ แจ้งความการเกิด การตาย การเข้ารับหน้าข้าราชการ การออกจากราชการ แจ้งความขายสินค้าคงสตอก หรือสินค้าที่ใช่แล้ว เช่น เรื่อยนค์ เครื่องยนต์ แจ้งความแผนกบันเทิง ได้แก่รายการภาพยนตร์ของโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ นอกจากนี้ก็มีแจ้งความของหน่วยราชการ และแจ้งความของหนังสือพิมพ์เอง

เนื้อที่ของแจ้งความที่ลงมีประมาณ ๕๐% ของข่าวหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ในสมัยนี้เป็นแจ้งความทั้งหน้า ข้อความที่เขียนในรายการแจ้งความ และโฆษณาสินค้า เป็นการโฆษณาชวนเชื่อเกินไป ใ้ถ้อยคำแปลกชวนให้เกิดความสนใจ แสดงให้เห็นว่ายังไม่มีการจำกัดขอบเขตของการใ้คำโฆษณาที่เกินความจริง นอกจากนั้นยังมีการเขียนรูปภาพประกอบคำโฆษณาบางรายการด้วย

ที่น่าสังเกตุคือ หนังสือพิมพ์ในสมัยนี้ยังไม่มีการจัดหน้าโฆษณา กล่าวคือลงแจ้งความปะปนไปกับข่าวทุกหน้า คุไม่เป็นที่ระเบียบเรียบร้อย อย่งไรก็ตาม การที่หนังสือพิมพ์มีการลงแจ้งความมากมายในสมัยนั้น แสดงให้เห็นวิวัฒนาการอย่างหนึ่งของการทำหนังสือพิมพ์ว่า มีการเข้าถึงประชาชน และเป็นที่น่าสนใจของประชาชนมากขึ้น เพราะถ้าไม่เป็นที่นิยมของประชาชนผู้อ่าน ย่อมไม่มีบริษัทห้างร้าน กล้านำมาลงแจ้งความ ในทำนองเดียวกัน หนังสือพิมพ์ก็มีรายได้จากการโฆษณา เป็นทุนในการทำหนังสือพิมพ์ไม่น้อยทีเดียว

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างแจ้งความและโฆษณาสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่รวบรวมมาจาก

หนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และที่ ๖

ตลาดยี่งอ

ตลาดยี่งอ คอกแถมและไม้แถมอย่างคิฟ่งตกเข้ามาถึง ราคา
ไม่แพง ขอเชิญท่านมาชมที่ทางมาลาภูษาคาร ตึกมุมถนนบ้านแขก และ
ที่ทางพาหุรัตนภูษา ถนนพาหุรัตน ตอนบ้านหม้อ เลขที่ ๑๕๐

นายสงวน อิมสมบัติ
เจ้าของ

(สาราราชวรจักรับวันศุกร์ที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖)

โฆษณาของโรงภาพยนตร์

โรงหนังบางลำภู

คาถุ ๑๕ สดางค์

คืนวันศุกร์ที่ ๑ ถึงอาทิตย์ที่ ๓

- ๑. นางสาวนอร์มา ๕ มวนตอ
- ๒. รัศมีวิเศษ ตอน ๗ - ๘ ๖ มวนตอ
- ๓. เมียผู้ร้าย (เฮสเตอร์ - เขมส์ทิวาเนอร์) ๕ มวนตอ
- ๔. ก๊วยแหงทายาท ตอน ๑๓ - ๑๔ ๔ มวนตอ

บายวันอาทิตย์ฉายหนังตามโปรแกรมนี้
คืนวันเสาร์มีดนตรีไทยกับร้องส่ง

(สาราราชวรจักรับวันศุกร์ที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖)

แจ้งความของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์สาราราชวรจักรับวันพุธที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้แจ้งแจ้งความ
ขอบคุณบรรณาธิการที่ส่งหนังสือมาบำรุงห้องสมุดของโรงพิมพ์ ดังนี้

ตอบรับ

ด้วยเจ้าของ ใ้ส่งหนังสือลูกเสือสยาม เล่ม ๑ ตอนที่ ๖ วิทยา
จารย์ เล่ม ๒๓ ตอนที่ ๑๑ ภาพยนตร์สยาม เล่ม ๔ ปีที่ ๒ ธรรมรักษาผู้
เป็นธรรม ซึ่งพิมพ์แจกในงานปลงศพคุณหญิงมทานทีศรีบรรพตภูมิพิทักษ์
(เจิมมิตร ภัคดี) มาให้เป็นสมบัติของสมุดโรงเรียนพิมพ์เราอย่างละ ๑ เล่มนั้น
ได้รับไว้แล้ว ด้วยความพอใจ

✓ วิชาความรู้ในค่าน เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันในสมัยนี้ อีกประการหนึ่ง คือ
การเพิ่มแผนกบันเทิง เข้าไว้ในหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชนธรรมดาซึ่ง
มีโอกาสอ่านหนังสือเล่ม น้อยกว่าผู้ได้รับการศึกษาชั้นสูง เป็นการสนองความต้องการของ
ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปานกลาง หนังสือพิมพ์ สาราราชกร มีเกร็ดพงศาวดารจีน ลง
เป็นประจำติดต่อกันทุกวัน เช่น เรื่อง "บันเคียดแซ" เรื่อง "ตงจี่ตวน" นอกจากนี้ก็มี
เรื่องแปลจากเรื่องสั้น หรือนวนิยายต่างประเทศ เช่น เกร็ดพงศาวดารฝรั่งเศส เรื่อง
"องค์รัชชของพระเจ้านะโปเลียน" โดย "ซ็อนเงื่อน" เป็นต้น นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์
ในสมัยนั้น ยังส่งเสริมให้ผู้อ่านมีโอกาสแสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์หรือยกกรอง
อีกด้วย ดังเช่น หนังสือพิมพ์ สาราราชกร ได้เปิดหน้า "กวีภาค" ให้ผู้สนใจในการแต่ง
คำประพันธ์ เขียนคำร้อยกรองส่งมาประกวดตามกระทู้ที่กำหนดให้ ส่วนใหญ่ตัดสินเดือนละ
ครั้ง มีรางวัลเป็นสมนาคุณแก่ผู้ชนะที่ ๑, ๒, ๓ และรางวัลข้างเคียง

ตัวอย่างหน้า "กวีภาค" ของ สาราราชกร ประจำวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๖

กวีภาค

ให้เขียนคำร้อยกรองเป็นโคลง ตามกระทู้ คือ รัก ซาคิ พลี
ตน ส่งภายในวันที่ ๒๓ มิถุนายน พุทธศกนี้ เมื่อกรรมการได้ตัดสินว่า
ของใคร เป็นนั้นเยี่ยม และรอง ๆ ลงไปแล้ว จะได้รับรางวัลดังนี้

รางวัลที่ ๑ นำตุ๊กกระตาทอง ๑ ซาก

รางวัลที่ ๒ ผ้าเช็ดหน้าครึ่งโหล

รางวัลที่ ๓ ไปสกาตครึ่งโหล

โคลงกระทู้ที่ตั้งขึ้นนี้มี ๓ รางวัล ส่วนท่านที่เจียรรางวัล ถ้า
เห็นสมควร เราจะนำกรรมลงในหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ของเราเป็นลำ
กับไปเหมือนกัน นามกำกับกรรมท่าน จะใช้นามแฝงหรือนามจริงก็ได้
แต่ถ้าใช้นามแฝงแล้ว โปรดอย่าลืมบอกนามจริงกับตำบลที่อยู่ อย่างซัก
เจนไปด้วย

เชิญตัดใบสำคัญข้างล่างนี้ส่งพร้อมไปกับโคลงกระทู้ของท่าน
บทย่อ ๑ ใบ ถ้าโคลงกระทู้ของผู้ใด ไม่มีใบสำคัญ เราจะไม่มีไว้
พิจารณา เป็นอันขาด

ใบสำคัญ
เชิญตัดใบสำคัญสอดไปกับโคลง
ของท่านบทย่อหนึ่งฉบับ มิฉะนั้น
กรรมการจะไม่รับไว้พิจารณา

หนังสือพิมพ์ไทย หน้าแรก มีบทกวีเคลื่อนไหวใจลงเป็นประจำทุกฉบับ
บทกวีเคลื่อนไหวใจนี้ แต่งเป็นคำประพันธ์ ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน
โดยให้ที่ชื่อคอลัมน์กวีภาณิตนี้ว่า "นิจุจกาลานุสร" ตัวอย่างบทกวีที่ลงในฉบับวันที่ ๑๖ มกราคม
พ.ศ. ๒๔๖๐ ดังนี้

โคลงคั่น	
ควรทวงแทนต่อสู	รักษา ไว้พอ
สามสิ่งคือชื่อเสียง	ศักดิ์คือคราว
อีกชาติอาคมไถ่คมา	และมิตร สหายแฮ
อย่าสละยศนี้ไว้	เพื่อคน

ความเจริญของกิจการหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๒

ความเจริญของหนังสือพิมพ์และการสื่อสารก้าวหน้ามากในสมัยรัชกาลที่ ๒ ความตื่นตัวของกิจการหนังสือพิมพ์ในสมัยนี้มีผลมาจากความเจริญในสังคมด้านต่าง ๆ กัน ดังนี้ คือ

๑. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือ เจ้าชีวิต เกี่ยวกับรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า พระมงกุฎเกล้าฯ ทรงได้รับพระราชสมภพกษัตริย์พิเศษ คือ ราชบัลลังก์อันอุดมไปด้วยเกียรติศักดิ์ และความมั่นคงถาวร ซึ่งก็เป็นความจริงโดยเฉพาะในเรื่องการเงินของแผ่นดิน ในปีแรกแห่งรัชกาล รายได้จริง ๆ ของรัฐบาลเป็นเงิน ๒๓ ๒ ล้านบาท รายจ่ายจริง ๆ ของรัฐบาล ๕๕ ล้านบาท ซึ่งในปีนี้รายได้สูงกว่ารายจ่าย ๔ ๒ ล้านบาท ต่อมาในปีที่ ๒ แห่งรัชกาลคือ ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๕๕ รายจ่ายของรัฐบาลสูงกว่ารายได้ ๒ ๒ ล้านบาท เพราะต้องใ้ในงานมหรสาภิเษกเป็นจำนวนเงิน ๓ ล้านบาท นอกจากนั้นในปีนี้ยังเป็นปีเคราะห์ร้าย คือ ข้าวไม่ดี เพราะแล้งฝน แต่รัฐบาลก็ยังโชคดี เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเตรียมเงินสำรองพระคลังไว้มากมายเป็นเวลาหลายปี รัฐบาลจึงสามารถเอาเงินสำรองนั้นมาชดเชยได้ และในปีต่อ ๆ มา สถานการณ์ทางการเงินของประเทศก็ดีขึ้น^{๗๐} ในด้านความเป็นอยู่ของประชาชน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงสนพระทัยในการรักษาทรัพย์สมบัติซึ่งประชาชนได้อุตสาหกรรมทำมาค้าขาย ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติคลังออมสินขึ้น เรียกว่า พระราชบัญญัติคลังออมสิน พุทธศักราช ๒๔๕๖^{๗๑} และประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๕๖ เป็นต้นไป คลังออมสินนี้ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เป็นผู้ดำเนินการ นับว่าเป็นทางหนึ่งที่ช่วยฐานะการเงินของประเทศได้มาก ราษฎร

^{๗๐} พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต (พระนคร: คลังวิทยา, ๒๕๐๕), หน้า ๒๐๑ - ๒๐๒.

^{๗๑} เสถียร วิชัยลักษณ์ (ผู้รวบรวม) ประมุขกฎหมายประจำศก เล่ม ๒๕ กฎหมาย ร.ศ. ๑๓๑ (พระนคร: โรงพิมพ์เดลิแม็ค, ๒๔๗๗), หน้า ๒๖๓ - ๒๖๖.

มีเงินเก็บออมไว้ทำให้ฐานะดีขึ้น ผลสะท้อนที่เกิดขึ้นก็คือ ประชาชนมีเงินซื้อหนังสือพิมพ์อ่าน เพราะโดยปกติแล้วกิจการหนังสือพิมพ์จะเจริญอยู่ได้ก็ด้วยมีคนซื้ออ่าน กรมเกษม ศิริสัมพันธ์ ได้พูดถึงหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ว่า หนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นเจริญขึ้นมาด้วยผลทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ถ้าคนยังไม่พอมีพอกิน ย่อมยังไม่ซื้อหนังสือพิมพ์อ่าน ระหว่างข่าวสารกับหนังสือพิมพ์ คนต้องการข่าวสารก่อน เพราะฉะนั้นฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกในสังคมยังไม่ดี ประชาชนย่อมไม่ซื้อไม่อ่านหนังสือพิมพ์^{๗๒}

๒. การศึกษา หนังสือพิมพ์ต้องการคนอ่านหนังสือออก ประชาชนต้องมีการศึกษา และการศึกษาคงถึงจุด กิจการหนังสือพิมพ์ในสังคมจึงจะเจริญขึ้นมาได้^{๗๓} ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการศึกษา หลายอย่างด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารการศึกษา เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเสนาบดีกระทรวงธรรมการในปี พ.ศ. ๒๔๕๕^{๗๔} เป็นผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นนักการศึกษาคนสำคัญที่สุด เพราะท่านได้วางรากฐานการศึกษาของเมืองไทย ทั้งสามัญศึกษา วิสามัญศึกษา ตลอดจนอาชีวศึกษาไว้เป็นอย่างดียิ่ง ดังในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ออกประกาศชี้แจงเรื่องรูปโครงการศึกษา ขึ้น^{๗๕} ทั้งนี้เพราะทรงเห็นว่าถึงเวลาอันควรแล้วที่จะต้องจัดการศึกษาให้กว้างขวางออกไป จนได้ชื่อว่าเป็นการศึกษาแห่งชาติ คือสอนให้พลเมืองมีความรู้ในการทำมาหาเลี้ยงชีพโดยควรแก่สภาพของตน

^{๗๒} เกษม ศิริสัมพันธ์, "กิจการหนังสือพิมพ์สมัยรัชกาลที่ ๖," ปาญกถา..., หน้า ๗.

^{๗๓} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

^{๗๔} "ประกาศตั้งผู้รั้งเสนาบดีกระทรวงธรรมการ," ราชกิจจานุเบกษา, ๒๔ (๑๘ พฤศจิกายน, ร.ศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๔), ๓๒๖.

^{๗๕} "ประกาศตั้งโครงการศึกษา," ราชกิจจานุเบกษา, ๓๐ (๑๖ พฤศจิกายน, ๒๔๕๖), ๓๕๗.

ไม่เฉพาะเด็กคนสำหรับใช้ในราชการเท่านั้น ประชาชนพลเมืองควรมีโอกาสได้รับการศึกษา
 ทั่วหน้ากัน งานชิ้นสำคัญทางการศึกษาอีกอย่างหนึ่ง ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ที่แสดงให้เห็นว่า
 ทรงเห็นความสำคัญที่จะต้องให้การศึกษแก่ประชาชนมาตั้งแต่เด็ก เป็นการวางรากฐาน
 การศึกษาแก่ประชาชนทุกคนให้มีการศึกษาสูงขึ้น ไม่ใช่เพียงแต่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น
 ดังนั้นจึงได้มีพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔^{๗๖} คือบังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่
 ๗ ปีบริบูรณ์เรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียน จนอายุ ๑๔ ปีบริบูรณ์ โดยไม่ต้องเสียเงินค่าเล่า
 เรียน นอกจากนี้การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงส่งพระราชโอรสไป
 ศึกษาต่างประเทศ การตั้งทุนเล่าเรียนหลวงให้เจ้านายและนักเรียนที่เรียนดีไปศึกษาต่อ
 ยังต่างประเทศ นับเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้คนแม้จะเป็นกลุ่มน้อย มีการศึกษาดีขึ้น และเป็น
 ธรรมดาที่คนเราย่อมอยากที่จะแสดงความรู้ความคิดให้คนอื่นได้รู้อย่าง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ
 กลางที่ดีที่จะสนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถของบุคคลเหล่านี้ ในทำนองเดียวกัน
 ก็ทำหน้าที่สนองความต้องการของผู้อ่านที่มีความรู้ ความสามารถด้วย ดังนั้นวรรณกรรมใน
 ยุคนั้นจึงเจริญรุ่งเรืองมาก หนังสือพิมพ์จะลงเรื่องแปลจากนวนิยายต่างประเทศ เช่น หนังสือ
 ฝรั่ง สาราจารย์ ลงเรื่องเกร็ดพงศาวดารฝรั่งเศส เรื่อง "องค์รักษ์ของพระเจ้านโป-
 เลียน" หนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ จะมีบทความสารคดีน่ารู้เสมอ เช่น เรื่อง "อา-
 กาศยาน" เขียนโดยผู้ใช้นามปากกาว่า "ผดุง" เป็นการเสนอความเห็น ว่า ควรมีกอง
 อากาศยาน หรือกองทัพอากาศในประเทศไทย เพื่อเป็นการป้องกันประเทศ เช่นเดียวกับ
 ประเทศอื่นในยุโรป เขามีกันแล้ว และใช้ประโยชน์ได้ในเวลาศึกสงคราม

๓. ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุการณ์ของโลกที่เกิดขึ้นใน
 ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ เป็นผลให้คนไทยต้องสนใจในเรื่องการเมืองบ้าง ในสมัย
 รัชกาลที่ ๖ เป็นระยะที่ประเทศจีนกำลังอยู่ในหัวเลี้ยวหัวต่อ คือ เกิดกบฏ ก๊กมินตั๋ง หรือ
 ก๊กเหิง ขึ้นในประเทศจีน ใน พ.ศ. ๒๔๖๓^{๗๗} พวกก๊กเหิงคิดจะล้มล้างพระเจ้า

^{๗๖} "พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔," ราชกิจจานุเบกษา,
 ๓๘ (๒๓ กันยายน, ๒๔๖๔), ๒๔๖.

77 Wolfram Eberhard, A History of China (2d ed. rev.;
 Berkeley: University of California Press, 1960), p. 313.

จักรพรรดิจีน หัวหน้ากบฏที่รู้จักกันดี คือ ดร. ซุนยัตเซ็น เป็นผู้หาความสนับสนุนเพื่อก่อกบฏในประเทศจีน และได้หาความสนับสนุนจากคนจีนโพ้นทะเล ซึ่งรวมทั้งคนจีนในประเทศไทยด้วย ดร. เกษม ศิริสัมพันธ์^{๗๔} ได้กล่าวในปาฐกถาเรื่อง "กิจการหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖" ตอนหนึ่งว่า มีคนจีนที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยและสนใจการเมืองในประเทศจีน ได้ทำกิจการหนังสือพิมพ์และใช้เป็นที่เขียนบทความสนับสนุนการปกครองแบบสาธารณรัฐในประเทศจีน คนคนนั้นคือ นายเซียวฮวคเส็ง เจ้าของหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์ นายเซียวฮวคเส็งมักเขียนบทความทางการเมืองโดยใช้นามปากกาว่า "บาทฤๅษ" ลงในหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์ เป็นประจำ แต่บทความของนายเซียวฮวคเส็ง เขียนเป็นการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศจีน แต่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นว่าการปกครองแบบนั้นจะเหมาะสมสำหรับเมืองไทย อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดร. เกษม ศิริสัมพันธ์ได้สันนิษฐานไว้ว่า บทความของนายเซียวฮวคเส็ง เป็นต้นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ต้องมีพระบรมราโชบายในทางที่จะรังเกียจคนจีน เพราะการที่คนจีนมาเล่นการเมืองจีนในเมืองไทยมีอันตรายหลายประการ ในฐานะที่ทรงเป็นผู้นำของประเทศ จึงต้องทรงระมัดระวังและทรงหาทางป้องกันความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้น และนี่เองเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทรงพระราชนิพนธ์บทความทางการเมืองหลายเรื่องด้วยกันลงในหนังสือพิมพ์ อันเป็นพระบรมราโชบายในทำนองความรู้สึกเป็นชาตินิยมของพระองค์ท่าน^{๗๕} เป็นการปลุกคนไทยให้ตื่นขึ้นเอาใจใส่ในกิจการบ้านเมือง บทความพระราชนิพนธ์ที่มีผู้สนใจมากที่สุดคือ "ยิวแห่งบูรพาทิศ" ทรงใช้นามปากกาว่า "อัสพาหุ" ลงในหนังสือพิมพ์สยามออบเชอเวอร์ เป็นบทความการเมืองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจอันมีความสำคัญต่อประเทศไทยมาก เพราะขณะนั้นเศรษฐกิจของไทยต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนจีน หรือ "ยิวแห่งบูรพาทิศ" เสียเป็นส่วนมาก นอกจากนี้ยังมีบทความอื่น ๆ ที่คนทั่วไปเขียนลงหนังสือพิมพ์ ในทำนองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองบ้านเมืองและความเจริญของประเทศชาติซึ่งเป็นวิวัฒนาการอย่าง

^{๗๔} เกษม ศิริสัมพันธ์, "กิจการหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖," ปาฐกถา..., หน้า ๑๐.

^{๗๕} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

หนึ่งของกิจการหนังสือพิมพ์ในสมัยนั้น

๔. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงสนพระทัยและโปรดปรานงานหนังสือพิมพ์มาก ย่อมเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า กิจการงานใดก็ตามถ้าเป็นที่สนใจของพระเจ้าแผ่นดิน เจ้าชาย และบุคคลผู้เป็นผู้นำของประเทศแล้ว กิจการงานนั้นย่อมเจริญรวดเร็ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงมีพระราชอัธยาศัยโปรดการโต้แย้งแสดงความคิดเห็น เพราะทรงได้รับอิทธิพลมาจากการที่ได้ทรงไปศึกษาในต่างประเทศ เมื่อทรงศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ ทรงจัดตั้งสมาคมไควท์ที่ ในหมู่นักเรียนไทยในประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นต้นเหตุของสมาคมศิษย์สมาคมในประเทศอังกฤษจนทุกวันนี้ และในขณะเดียวกัน ก็ทรงให้กำเนิดหนังสือพิมพ์ชื่อ The Looker-On ซึ่งเป็นต้นเค้าของสมาคมศิษย์ อันเป็นหนังสือพิมพ์ของสมาคมศิษย์สมาคมมาจนทุกวันนี้^{๔๐} เมื่อทรงโปรดการแสดงความคิดเห็นอย่างนี้ จึงทรงโปรดงานหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสนามสำหรับแสดงโวหาร ถ้าเราอ่านพระราชนิพนธ์ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทุกเรื่อง เช่น "โคลนคิดล้อ"^{๔๑} และ "ล้อคิดโคลน"^{๔๒} จะเห็นว่า ทรงเปิดการแสดงโวหาร เพื่อให้เกิดการอภิปรายในสังคมโดยเฉพาะในเรื่องบ้านเมืองไทย

การที่ทรงเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์รายวัน นับเป็นพระบรมราโชบายอย่างหนึ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่จะเข้าถึงประชาชน เป็นสื่อที่จะถ่ายทอดความคิดเห็นที่ค้างมาออกสู่ประชาชน ดังได้กล่าวมาแล้วในสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นยุคที่คนไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองมาก และในเวลานั้นยังไม่มีพระราชบัญญัติการพิมพ์ ทรงเปิดสิทธิในการเขียนหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ หนังสือพิมพ์บาง

^{๔๐} เรื่องเดิม, หน้า ๑๑.

^{๔๑} อัสวาทู (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว), "โคลนคิดล้อ," หนังสือพิมพ์ไทย, ๒๔ เมษายน - ๓ มิถุนายน, ๒๔๕๔.

^{๔๒} โคนันทวิศาล (นามแฝง) "ล้อคิดโคลน," กรุงเทพฯ เกล็ดเมด, ๑๒ พฤษภาคม - ๑๓ มิถุนายน, ๒๔๕๔.

ฉบับไค้ลงบทความเรียกร้องและสนับสนุนให้มีการปกครองแบบสาธารณรัฐ พுகถึงตำแหน่ง
ประธานาธิบดี เป็นต้น สถาปแนวคลองทางตาร เมืองเหล่านี้เอง ทำให้ทรงสนพระทัยในกั
การหนังสือพิมพ์ ทรงพระราชนิพนธ์บทความทางการเมืองมากมาย นอกจากนั้นก็ทรงพระ
ราชนิพนธ์เป็นทำนองเตือนประชาชนให้ประพฤติกนไปในทางที่ชอบที่ควร เช่น การที่ทรง
พระราชนิพนธ์เรื่อง "โคลนคิคล่อ" นั้น มีคิคคอกันหลายครั้งเป็นชุกออกมา ก็เพื่อจะทรง
ที่จับคทพร่องของคนไทยว่ามีอะไรบางอย่างที่ควรแก้ไข เพื่อให้โคลนหลคออกจากล่อ ล้อที่ว่า
ก็คือประเทศไทยนั่นเอง เนื่องจากมีพระราชหฤทัยสะอาคทั้งสุขุมคัมภีรภาพค่อนักเขียนทั้ง
หลายที่เขียนไค้คอบกับพระองค์ และพระองค์ไม่ทรงถ้อโกรธ จึงจุงใจให้มันักเขียนผ้ปาก
คิ ๆ ออกมาเขียนไค้กันมากขึ้นในระยะนั้น เช่น "คือนันทวิศาล" เขียนบทความไค้กับ
"อศวพานุ" ในบทความชื่อ "ลอคคิโคลน"^{๔๓} ลงในหนังสือพิมพ์กรุงเพทฯ เกล็ดเมล์

พระบาทสมเด็จพรมงกุฎเกล้า ฯ นอกจากจะทรงสนพระทัยในการหนังสือพิมพ์
โดยวิธีที่ทรงพระราชนิพนธ์บทความลงในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ แล้ว พระองค์ยังทรงดำเนิน
กิจการหนังสือพิมพ์เองด้วย คือในสมัยที่ทรงสร้าง "คูลิศธานี" อันเป็นรัฐประศาสน์นโยบาย
การปกครองประเศวิธีหนึ่งของพระองค์ กล่าวคือทรงมีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทาน
สิทธิในการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลอันเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
แก่ราษฎรของพระองค์ แต่ในขณะนั้น การปกครองท้องถิ่นแบบนี้ยังไม่มีใครรู้จักกันคิในประ
เศไทย พระองค์จึงสร้าง "คูลิศธานี" เพื่อที่จะทรงใช้เป็นโรงเรียนสอนการปกครองระ
บอบประชาธิปไตยคั้งแต่เสนาบคิตลอดคลงมาถึงข้าราชการบริพาร และพ้อค่าประชาชน^{๔๔} และ
ด้วยเหตุที่ทรงโปรดการหนังสือพิมพ์เป็นอย่างยิ่งนั้นเอง เมื่อมีพระราชประสงค์ให้สร้าง
"คูลิศธานี" เป็นเมืองที่สมบูรณ์พร้อมทุกอย่างแล้วก็ไม่ทรงลิมที่จะให้มิกิจการหนังสือพิมพ์ใน
"คูลิศธานี" ด้วย

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๔} พระยาสุนทรพิพิธ, "คูลิศธานี," วารสารฐานธรรม, ๒๔๔๕, หน้า ๒๔๗.

หนังสือพิมพ์ของ "คูสิคธานี" มีทั้งรายวันและรายสัปดาห์ คือ หนังสือพิมพ์คูสิคสมัย รายวัน คูสิคสักชี คูสิคศรีคอกเคอร์ ๒ ฉบับนี้เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ และมีหนังสือพิมพ์ ราย ๓ เกือบอีกฉบับหนึ่ง คือ คูสิคสมัย ซึ่งแพร่หลายเป็นที่นิยมมาก ผู้ทำวิจัยจะขอกกล่าว ถึงหนังสือพิมพ์รายวัน คูสิคสมัย ไว้ในที่พอเป็นตัวอย่างสักเล็กน้อย

หนังสือพิมพ์ คูสิคสมัย มี ๔ หน้า ลักษณะรูปเล่มเป็นแบบหนังสือขนาด ๘ หน้ายก ไม่ใช่แบบหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ออกใน "คูสิคธานี" ดังนั้น เรื่องราวต่าง ๆ ที่ลงก็ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "คูสิคธานี" ทั้งสิ้น แต่เป็นการรายงานความเป็นไปของบ้านเมืองคล้าย กับเรื่องจริง ทั้งนี้เพราะมีพระราชประสงค์จะสั่งสอนประชาชนไทยแก่ราษฎรโดยใช้หนังสือ พิมพ์เป็นสื่อตนเอง การชักชวนและการเข้าหน้า การแบ่งคอลัมน์ ทำเหมือนหนังสือพิมพ์ รายวันอื่น ๆ มีการจำหน่ายให้กับคนทั้งภายในและภายนอกวงการของ "คูสิคธานี" และ ต้องนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายเป็นประจำที่โต๊ะทรงพระอักษร เมื่อมีสิ่งใดผิดพลาด ก็ทรงพระ กรุณาไปทูลเกล้า ฯ พระราชทานแนวความคิดให้กับผู้จัดทำหนังสือพิมพ์และผู้เขียนเรื่องต่าง ๆ ถวาย^{๔๕}

สรุปความแล้ว นับว่าหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖ นี้มีเสรีภาพมาก แต่ในสมัย นี้ก็ยังมีกฎหมายควบคุมการพิมพ์ออกมานับ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์ฉบับแรก คือ พระราช บัญญัติว่าด้วยเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๖๕^{๔๖} ซึ่งมีความปรารถนาในพระราช บัญญัติว่า

^{๔๕} จมื่นอมรรตวรักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช), พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง เหตุผลที่รัชกาลที่ ๖ ทรงประกาศสงคราม, คูสิคธานี (พระนคร : องค์การคาสของคุรุสภา, ๒๔๑๒), หน้า ๑๖๕ - ๑๖๖.

^{๔๖} "พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๖๕," ราชกิจจา นุเบกษา, ๓๔ (๓๐ มกราคม, ๒๔๖๕), ๕๖๔.

--- โดยที่มีจำนวนสมุดแลหนังสือพิมพ์ประจำตามห้องออกในโฆษณา ในพระราชอาณาจักร มีเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี เป็นสิ่งที่ตุงวิชา เพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง ยิ่งความเจริญให้บังเกิดแก่พสกนิกรยิ่งขึ้น โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย และเพื่อจะอุดหนุนการนั้นให้เจริญยิ่งขึ้นสมควรจะยกการหนังสือพิมพ์และกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน ขึ้นสู่ฐานะอันสมควรและเหมาะแก่การนั้นแล โดยเหตุนี้เป็นการสำคัญที่จะต้องกำหนดสิทธิแลหน้าที่ ก็ต้องกำหนดเขต อาจำกัความรับผิดชอบของบุคคลทั้งปวง ผู้ประกอบกิจในการพิมพ์ การโฆษณา และการแจกจ่ายหนังสือพิมพ์ที่เพิ่มขึ้นนั้น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด และอุดหนุนผู้ประพันธ์ และผู้โฆษณาหนังสือนั้น --- ๘๗

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กล่าวถึงผู้ที่จะมีเครื่องพิมพ์เพื่อทำการพิมพ์ต้องขออนุญาตก่อน เมื่อได้รับอนุญาตจากสมุหเทศาภิบาลแห่งมณฑลแล้ว จึงจะทำการพิมพ์ได้ หากไม่อนุญาตโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ขออนุญาตนี้อาจถอนเสียได้ หากปฏิบัติไม่ถูกต้อง ซึ่งเท่ากับควบคุมหนังสือพิมพ์ไปในตัวด้วย

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ ๗

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เป็นสมัยที่ประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ คือเปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นประชาธิปไตย ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลของพระองค์ท่าน ดังนั้นสมัยนี้จึงเป็นระยะของเหตุการณ์หัวเลี้ยวหัวต่ออีกสมัยหนึ่ง เมื่อบ้านเมืองมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดมากขึ้น ความสนใจของประชาชนพลเมืองก็มีมากขึ้น การสื่อสารมวลชนเพื่อเผยแพร่เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็เจริญขึ้นตามไปด้วย ดังจะสังเกตได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ ๗ มี

หนังสือพิมพ์ออกมามากมาย เป็นจำนวนถึง ๕๐ กว่าฉบับ^{๔๔} ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ วิวัฒนาการของการทำหนังสือพิมพ์รายวันในสมัยนี้ มีแปลกแตกต่าง ไปจากสมัยที่แล้วมา มาก และมีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ซึ่งจะได้อภิปรายแล้วในส่วนที่ได้อภิปรายแล้ว เป็นการเปลี่ยนแปลงแก้ไขมาเป็นข้อวิจัย ในขณะที่เดียวกันจะได้เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างในบางสิ่ง ระหว่างก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองกับหลัง เปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัชกาลเดียวกันด้วย ข้อเปลี่ยนแปลงของกิจการหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในสมัยนี้ มีในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ลักษณะรูปแบบ หนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๗ มีรูปแบบเปลี่ยนไปอย่างแปลก เหมือนกันหมด คือ แด่เดิมในสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นแบบเล่มใหญ่ ขนาดมาตรฐานของหนังสือพิมพ์ต่างประเทศทั่วไปแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๗ หนังสือพิมพ์มีขนาดแผ่นเล็กลง ซึ่งในภาษาวិชาการหนังสือพิมพ์ต่างประเทศเรียกว่า Tabloid newspaper^{๔๕} คือใช้แผ่นกระดาษขนาดเล็ก ซึ่งเป็นขนาดของหนังสือพิมพ์อเมริกัน ที่ออกในสมัยเริ่มแรก สหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนี้มีหนังสือพิมพ์พิมพ์ในกระดาษแผ่นเล็กอยู่เฉพาะประเภทที่เป็นหนังสือพิมพ์ ภาพข่าวรายวัน (Illustrated Daily News) ซึ่งมีขนาดครึ่งหนึ่งของแผ่นกระดาษหนังสือพิมพ์ธรรมดาในปัจจุบัน จำนวนหน้ามีตั้งแต่ ๔ ถึง ๓๐ หน้า เช่น หนังสือพิมพ์ ๑๐ ธันวาคม ซึ่งนายหุวัน อินทุวงศ์ เป็นเจ้าของ นายเจต สมมา เป็นบรรณาธิการ เป็นหนังสือพิมพ์จำนวน ๔ หน้า ราคาขายปลีกฉบับละ ๑ สตางค์ หนังสือพิมพ์ เสรีภาพ ของบริษัทสยามฟรีเพรส ม.จ. พงส์รุจา รุจิวิชัย เป็นบรรณาธิการ มีจำนวน ๑๖ หน้า ราคาฉบับละ ๓ สตางค์ หนังสือพิมพ์ ศรีกรุง ของ นาย ค. บุญเทียม มีจำนวน ๒๕ หน้า ราคาฉบับละ ๑๐ สตางค์ และ หลักเมือง ของ นาย ค. บุญเทียม เช่นกัน มี ๒๕ หน้า ราคา ๕ สตางค์

๒. การพาดหัวข่าว หนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ได้เริ่มมีการพาดหัวข่าวสำคัญในหน้าแรก นับเป็นวิวัฒนาการที่ดีในการทำหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ทำให้เกิดความ

^{๔๔} ฤภาคผนวก ข., หน้า ๑๔๕

^{๔๕} Berry, op. cit., p. 43.

สนใจแก่ผู้พบเห็นและประชาชนเกิดความสนใจอยากอ่านข่าวในฉบับมากขึ้น ซึ่งการพาดหัวข่าว เป็นหลักการทำหน้าที่สื่อพิมพ์ที่ถูกต้องอย่างหนึ่งในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ เพราะหัวข่าวหรือย่อเรื่องบนหน้าหนังสือพิมพ์นั้นจะทำหน้าที่ย่อเรื่องของข่าวให้กับผู้อ่านเป็นการสรุปเนื้อข่าวว่าเป็นเรื่องอะไร นอกจากนั้นยัง เน้นความสำคัญของเรื่องซึ่งมากแล้ว และถ้อยคำที่เขียนในการพาดข่าวจะต้องมีศิลปะ เพื่อให้ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านที่สำคัญที่สุดคือ ศิลปะการเขียนพาดหัวข่าว เป็นการแสดงออกถึงคุณลักษณะที่พิเศษเฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ ถ้อยคำที่สามารถใช้ถ้อยคำ ประโยค วลี ได้ใจความคลุมเรื่อง กระชับรัด และน่าอ่านอีกด้วย ดังนั้นการเขียนพาดหัวข่าวจึง เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่นักเขียนข่าวหนังสือพิมพ์อเมริกันชอบทำ และคนตรวจคนฉบับก็ชอบอ่าน เพราะเป็นงานสร้างสรรค์และแสดงออกถึงบุคลิก และนิสัยส่วนตัวของเขาด้วย ตัวอย่างการพาดหัวข่าวใหญ่และหัวข่าวรองในหน้าหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๗

จากหนังสือพิมพ์อิสระ ประจำวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๔๗๔. มีพาดหัวข่าวสำคัญดังนี้:-

- อยากไปให้ทันเพื่อน เลยถูกจระเข้บังกลางตัวตาย -
- อยู่สุพรรณ ชวนกันมาหัวชากออยุธยา -
- ปลัดกรมพลทหารบก ถูกปืนตาย -

จาก ประชาชาติ ฉบับวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๔๗๖

หัวข่าวใหญ่ :- รัฐบาลให้ หลวงประดิษฐไพเราะพันธุ์พันธุ์
 หัวข่าวย่อย :- หลวงประดิษฐฯ ตกลงใจไปนอกแนแล้ว จะไปสำนักอยู่ฝรั่งเศส
 พรอมควมภรรยา

หัวข่าวใหญ่ :- ผู้ถูกลอตเตอร์ที่หนึ่งคุยว่าอย่างไรบ้าง
 หัวข่าวย่อย :- ใบที่ถูกรางวัลห้าหมื่นบาทขึ้นชื่อได้ที่อยุธยา
 ว่า ๕๕๕๖๖๓ มันเรียงกันดีนัก ทั้งศูนย์ก็ไม่มี

๓. การเขียนวรรคนำ (Lead) ในสมัยนี้มีหนังสือพิมพ์บางฉบับที่นำแบบอย่างการเขียนวรรคนำ (Lead) จากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ^{๔๑} นอกเหนือไปจากการพาดหัวข่าวหรือการโปรยข่าวแล้ว วรรคนำของข่าวจะช่วยให้ใคร่รู้เรื่องส่วนรวมทั้งหมดของข่าวโดยเร็ว เป็นการสรุปย่อใจความสำคัญของเรื่องไว้ ว่าใคร - ทำอะไร - ที่ไหน - เมื่อไร - ทำใ้
 ๕๖
 ๕๖
 ถ้าผู้อ่านสนใจก็จะอ่านรายละเอียดในเนื้อข่าวต่อไป วรรคนำจะมากอนข่าวและสรุปเนื้อข่าวไว้สั้น ๆ เพียงประโยค หรือ ๒ - ๓ ประโยคเท่านั้น จากเนื้อข่าวจริง ๆ ซึ่งอาจจะมีหลายคอลัมน์^{๕๒}

ตัวอย่าง การเขียนวรรคนำใต้พาดหัวข่าว ของหนังสือพิมพ์สยามทูนัม ฉบับวันที่ ๒๔ กันยายน

๒๔๗๕

หัวข่าว เดินเกะกะอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ทหารชักถาม บอกว่ามาหางานทำ
 วรรคนำ ทหารรักษาวังเห็นท่าไม่ดีจึงจับไว้ แล้วส่งให้ตำรวจ ผู้ถูกจับ
 บอกแก่ตำรวจว่า นามสกุล ณ กรุงเทพฯ ๗ อยู่ในวัง ตำรวจจึงนำเขา
 ขังไว้ บอกแก่ตำรวจว่า ผู้ที่จับตัวเขาซึ่งคายเสียนับไม่ถ้วนแล้ว จง
 ระวังให้ดี และว่าทหารแกล้ง

๔. มีรูปภาพประกอบ รูปภาพที่ลงประกอบในหนังสือพิมพ์รายวันในสมัยนี้แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทด้วยกัน คือ

๔.๑ ภาพถ่าย ได้แก่ภาพบุคคลสำคัญทั้งในประเทศและของต่างประเทศ เช่น ภาพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชินี พระรูป

^{๔๑} สอ เสถบุตร, "การปฏิวัติครั้งใหญ่ในการหนังสือพิมพ์," การประชุมสัมมนาหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๒๓ - ๒๖ กันยายน ๒๕๐๖ (พระนคร : มูลนิธิวิชาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖), หน้า ๑๒๘.

พระบรมวงศานุวงศ์ และภาพเจ้านายต่าง ๆ ที่มีเป็นข่าวเรื่องราวเกิดขึ้น ภาพประธานาธิบดี และบุคคลสำคัญในทางการปกครองของประเทศต่าง ๆ หนังสือพิมพ์หลักเมือง ซึ่งขอลงข่าวเรื่องประเทศจีน ไต่ลงข่าวการสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นติดต่อกันทุกฉบับอย่างรวดเร็ว เพราะได้รับข่าวโทรเลขแล้วยังมีรูปถ่ายในการสงครามมาลงด้วย หนังสือพิมพ์ศรีกรุง หน้า ๑๔ ทุกฉบับจะลงภาพข่าวทั้งในประเทศ และภาพที่ส่งมาจากต่างประเทศเป็นประจำมีคำอธิบายสั้น ๆ ใต้ภาพ เพื่อให้รู้ว่าเป็นภาพใคร หรือเหตุการณ์อะไร ภาพที่นำมาลงเป็นภาพทั่วไป เช่น ภาพบุคคลสำคัญทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ ภาพกีฬา ภาพการประกวดนางงาม รูปเคารพภาพยนตร์ และภาพข่าวความรู้ทางสิ่งประดิษฐ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ หนังสือพิมพ์ไกราะเหล็กฉบับวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๔๗๐ ไต่ลงรูปภาพพระราชพิธีแรกนาขวัญ แต่ไม่มีข่าวละเอียด มีแต่คำอธิบายใต้ภาพเท่านั้น

พระราชพิธีแรกนาขวัญ คอนนี้กำลัง เเคิร มวนเฑ

ภาพประกอบที่ ๔

ภาพพระราชพิธีแรกนาขวัญ
จากหนังสือพิมพ์ไกราะเหล็ก

ในด้านการให้บริการ มีการลงรูปประกาศเด็กหายพร้อมทั้งรายละเอียดที่แจ
 ัดกษณะและที่อยู่ ดังตัวอย่างหนังสือพิมพ์ ไทยหนุ่ม ฉบับวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๒ ลงประ
 ภาศ เด็กหาย

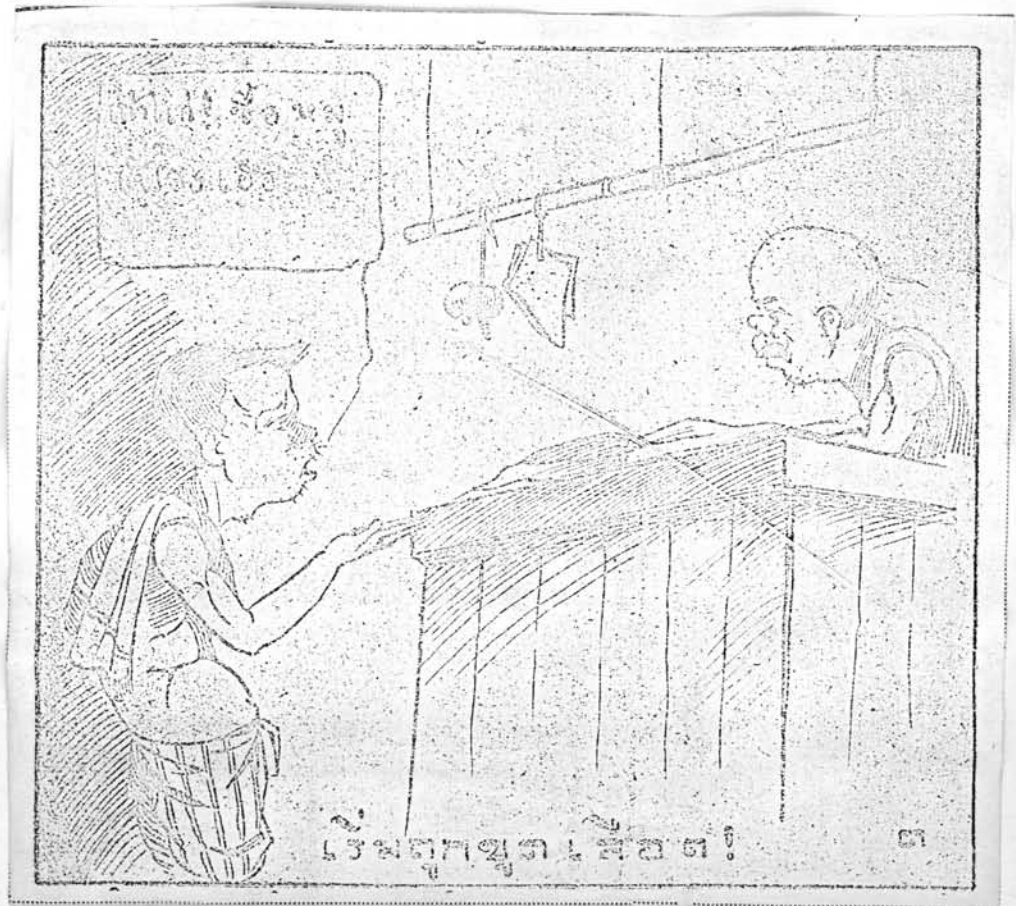
ภาพประกอบที่ ๕ ประกาศเด็กหาย จาก หนังสือพิมพ์ ไทยหนุ่ม

เด็กชายอุทัย กาญจนเสมา ซึ่งเมื่อไปโรงเรียนวัดราชบพิธ ในวันที่
 ๒ เดือนนี้แล้วก็ได้หายสูญไป จากผู้ ๑ ผู้ใดได้ทราบเคาเงื่อน หรือนำตัวเด็ก
 ชายอุทัย กาญจนเสมา มายังบ้านนางจำเริญ กาญจนเสมา เลขที่ ๒๕๐๘
 ตำบลตรอกไข่ ประตูนี พระนครได้ จะได้รับรางวัลจากนางจำเริญ อย่าง
 น้อย ๕๐ บาท ทันที

๔.๒. ภาพล้อ เป็นภาพเขียนล้อเลียนเรื่องการเมืองบ้าง เรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นสิ่งที่ไม่ควรที่รัฐบาล หรือเจ้าพนักงาน ควรจะได้แก้ไข ก็นำมาเขียนเป็น ภาพล้อประกอบกลอน เพลงยาว เพลงลำตัด ซึ่งที่มีชื่อเสียงมากและลงเป็นประจำ ได้แก่ ลำตัดประกอบภาพ ของ "แก่นเพชร" ซึ่งลงในหนังสือพิมพ์ เกราะเหล็ก เป็นประจำ เช่น เกราะเหล็ก ฉบับวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๔๗๒ ลงภาพเขียนล้อเป็นรูปคนไทยไปซื้อหมูที่คนจีนขาย แล้วมีคำในภาพเป็นหัวเรื่องว่า "เริ่มถูกชุกเลือด" แล้วมีกลอนลำตัดยาว เขียนเป็นทำนอง คนจีนกำลังรวบกิจการค้าขายจากคนไทย ถึงจะยกกลอนตอนหนึ่งมาให้ดูดังนี้

○ อนิจจาสยาม เป็นเขตคามของไทย ทั้งผู้ดีและไพร่ ล้วนเป็นไทย ทั้งชอบ ถึงจะค้าจะขาย พ่อค้าไทยด้วยกัน พ่อไต่แบ่งได้ปัน กันตามมีความชอบ

○ ครั้นจำเนียรกาลมา มีพ่อค้าต่างดาว ต่างก็พากันก้าว เข้ามาอยู่ในชอบ ไต่พ่อค้าไทยเปิด จนเตลิดจากตลาด ไทยก็สิ้นสามารถ ยกตลาด ออกมอ!

ภาพประกอบที่ ๒ ลำตัดประกอบภาพ ของ "แก่นเพชร"

๔.๓. ภาพการ์ตูน เป็นภาพเขียนการ์ตูนเรื่องต่าง ๆ เช่น การ์ตูนเรื่อง พระไชยสุริยา เขียนโดย ส. จุฑะรพ ลงเป็นประจำ ในหนังสือพิมพ์สยามหนุ่ม หน้า ๒๐ ซึ่งเป็นหน้าสุดท้าย ใช้เนื้อที่ครึ่งหน้า ปนไปกับข่าว นอกจากนี้เรื่องในวรรณคดีแล้ว ก็ยังมี การ์ตูนสำหรับเด็ก เช่น เรื่อง "นักสืบขาว" นิยายการ์ตูน ๖ ตอนจบ วาดโดย นายสวัสดิ์ จุฑะรพ ลงในสยามหนุ่ม เช่นกัน

ภาพประกอบที่ ๗ นิยายการ์ตูน จาก หนังสือพิมพ์สยามหนุ่ม

๕. มีการให้สัมภาษณ์ข่าวเกิดขึ้นในสมัยนี้ด้วย^{๔๓} สมัยก่อน ชาวที่พบในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นการเขียนข่าวทำนองเล่าจากผู้อยู่ข่าวมา แล้วเขียนรายละเอียดเท่าที่ทราบ ไม่มีมีการเสริมแต่ง ข่าวจึงสั้น แต่ในสมัยรัชกาลที่ ๗ นี้ ราวปี พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นต้นมา หนังสือพิมพ์รายวันของไทยเรา เริ่มใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีการหาข่าวและนำคำให้สัมภาษณ์มาลงเป็นการอ้างอิงโดยตรง ตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ ประชาชาติ ของหม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ^{๔๔} ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านมาก โดยเฉพาะในหมู่ปัญญาชน เพราะให้ข่าวเป็นที่เชื่อถือได้ในเรื่องการเมือง ไคลงข่าวการให้สัมภาษณ์ ของ สมุหพระนครบาล เกี่ยวกับการคัดค้านบรรดาหนังสือพิมพ์ทั้งหลายในการเขียนข่าว การปิดสภาผู้แทนราษฎร มีความในข่าวดังนี้:-

สมุหเทศาภิบาลหนังสือพิมพ์ให้ระมัดระวัง

สมุห ๆ ว่า ถ่าลงข้อความที่อาจทำให้ไม่สงบ จะต้องถูกเจ้าหน้าที่ตรวจก่อนพิมพ์เสมอ.

เมื่อวานนี้เวลาเกือบเที่ยง พระยาเพชรพิสัยศรีสวัสดิ์ ทำการในตำแหน่ง สมุหพระนครบาล ได้เชิญผู้แทนหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ไปพบ เพื่อซักซ้อมความเข้าใจ ในเรื่องสั่งปิดสภาผู้แทนราษฎร ไม่มีกำหนด และจัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่ตามข่าวในวันเดียวกันนี้ คำแถลงของสมุหพระนครบาล มีดังนี้:-

บัดนี้มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรี เพื่อความสวัสดิภาพของประเทศ เพื่อกำเนินการไปตาม นโยบายที่จะไม่ก่อให้เกิดภัยแก่ประเทศและประชาชน มีความพิสดารแจ้งอยู่ในประกาศที่ออกในหนังสือ

^{๔๓} สอ เสถบุตร, เรื่องเคิม, หน้า ๑๒๔.

^{๔๔} บรรดาคัดค้านปัจจุบันคือ พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิปพงศ์ประพันธ์.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษวันนั้นแล้ว จึงขอคัดเตือนให้หนังสือพิมพ์ทราบว่า เป็นเวลาสำคัญที่หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ จะต้องระมัดระวัง เพื่ออย่าให้เกิด ความเข้าใจผิด หรือเป็นไปในทางส่งเสริมให้เกิดความไม่เรียบร้อย ถ้า หนังสือพิมพ์ใด ลงข้อความที่อาจโน้มนำให้เข้าใจผิดหรือคิดเห็นในทางไม่เป็น สวัสดิภาพ หรือเป็นการส่อร้ายรัฐบาล หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ประ ชาชน ในทางอันไม่ควรแล้ว อาจมีผิดหรืออย่างน้อย อาจต้องถูกเซ็นเซอร์ ข้าราชการ พ.ร.บ. สมุค เอกสาร หนังสือพิมพ์ จึงขอทำความเข้าใจให้ ทราบทั่วกัน

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ยุคประชาธิปไตยได้มีการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ของนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกอีกด้วย^{๕๕} คือในสมัยที่ พ.อ. หลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรียุค แรก ก่อนหน้านั้น คือในสมัยพระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นนายกรัฐมนตรีก็ ในสมัย พลอ. พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรีก็ ไม่มีการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์เลย พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม ได้เปิดให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ เมื่อเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรก ณ ทำเนียบ นายกรัฐมนตรีซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ที่วังสวนกุหลาบ โดยหัวหน้าแผนกหนังสือพิมพ์ของกรมโฆษณาการ^{๕๖} เป็นผู้นำไปพบสัมภาษณ์ โดยเลือกตัวบรรณาธิการเข้าพบให้สัมภาษณ์เป็นรายตัว การพบให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ ของ พ.อ. หลวงพิบูลสงครามนายกรัฐมนตรียุคแรกนั้น มีประจำทุกเดือน และภายหลังได้เปลี่ยนจากการเข้าพบสัมภาษณ์ทีละคน เป็นการให้สัมภาษณ์หมู่ในห้องประชุม พร้อม ๆ กันทุกฉบับ

นอกจากความเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดทำหนังสือพิมพ์ ดังกล่าวมาแล้วนั้น หนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ยังมีสิ่งที่สังเกตเห็นเด่นชัดอีกอย่างหนึ่งคือในเรื่องของข่าวที่ลงใน หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับปรากฏว่า มีข่าวสารประโยชน์ หรือข่าวแข็ง (Hard news) น้อย

^{๕๕} สิริ เปรมจิตต์, "ชีวิตหนังสือพิมพ์เมื่อ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว" วารสาร ส.น.ท.,

(๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๓), ๓๔ - ๓๕.

^{๕๖} ปัจจุบัน คือ กรมประชาสัมพันธ์.

กว่าชาวบ้านเท็งหรือชาวอ่อน (Soft news) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นวนิยายมีมาก และ
 ลงติดต่อกันนานจึงจะจบ เพราะเป็นเรื่องยาว นวนิยายและเรื่องแปลนี้เริ่มเป็นที่สนใจของ
 ผู้อ่านมาตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ ๖ แล้ว เริ่มแรกได้นำเรื่องแปลมาลงก่อน ภายหลังก็มีผู้นำ
 เรื่องนิยายพงศาวดารจีนมาลงจนเป็นที่ติดใจของผู้อ่าน ในที่สุดก็มีผู้ประพันธ์เรื่องนิยายไทย
 โดยเขียนโครงเรื่องคล้ายนิยายจีน คือเป็นนิยายเกร็ดพงศาวดารของไทย เช่น "โกษาเหล็ก"
 เป็นต้น เป็นนวนิยายที่ไต่จากเรื่องในประวัติศาสตร์ไทย แต่ใส่ตัวละครและเนื้อเรื่องเป็นรูป
 นวนิยาย มีบทรักแทรกบทรบ ๔๗

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ นี้ มีหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นเด่นชัดถึงวิวัฒนาการ
 ของการทำหนังสือพิมพ์ที่ก้าวหน้าขึ้นมาอีกลำดับหนึ่ง เทียบเท่าหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ เช่น
Times ของอังกฤษ เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอิทธิพลและแนวโน้มทางการเมืองของรัฐบาล
 ปฏิวัติ ได้แก่หนังสือพิมพ์ ประชาชาติ

หนังสือพิมพ์ประชาชาติ เป็นหนังสือพิมพ์ที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากที่สุด
 ในยุคนั้น เริ่มออกในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงเมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ประชาชาติ
 เจ้าของคือ หม่อมพรอยสุภณ วรวรรณ ชายา ม.จ.วรวงศ์ไวยากร วรวรรณ ซึ่งขณะนั้นทรงเป็น
 ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี พลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา เนื่องจากความตื่นตัวในทางการเมือง
 ในขณะนั้น หนังสือพิมพ์ฉบับนี้จึงสามารถเป็นแหล่งแสดงความคิดเห็นแนวโน้มทางการเมือง
 เศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นประชาชาติยังเป็นแหล่งฝึกฝีมือและผลิตนักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อ
 ของไทยหลายท่านด้วยกันในขณะนี้ อาทิเช่น นายกุลหลาบ สายประดิษฐ์ นายมาลัย ชูพินิจ
 นายตระกูล ทองนิมิตร เป็นต้น ซึ่งเป็นนักเขียนประจำกองบรรณาธิการ นักเขียนบทความประกอบ
 ค่าย รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลยุคนั้นถึงสองท่าน คือ พระสารสาสน์ประพันธ์ รัฐมนตรีศึกษาธิการ
 และ พระสารสาสน์พลขันธ์ รัฐมนตรีเศรษฐกิจ นอกจากนั้น การที่ประชาชาติ เป็นที่ยอมรับ

๔๗ สัมภาษณ์ นายสถิตย์ เสมานิด, สำนักงานหนังสือพิมพ์ข่าวไทย ๑๕ ตุลาคม

อ่านกันมากก็เพราะ "คอลัมน์ไวยรรณ" ซึ่งเทียบได้กับความนิยมของผู้อ่านในปัจจุบันที่มีต่อคอลัมน์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ใน หนังสือพิมพ์ สยามรัฐ ทั้งนี้เพราะบทความในคอลัมน์ ของ "ไวยรรณ" นั้น ประกอบไปด้วยเหตุผลและหลักวิชาการ^{๔๘}

นอกจากนั้น ประชาชาติ ยังได้จัดสรรเรื่องที่น่าสนใจอ่านอื่น ๆ ไว้อีกตลอดทั้งเล่ม ในค่านวนิยายมีการปฏิรูปจากเกร็ดพงศาวดารจีน ซึ่ง หนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นมีลงเป็นประจำทุกฉบับ แต่ของ ประชาชาติ เปลี่ยนแนวเป็นการเสนอ นิยายอิงพงศาวดาร ของ โชติ แพร่พันธ์ หรือ "ยาขอบ" เขียนนวนิยาย "ผู้ชนะสิบทิศ" เป็นประจำ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างมากมาย นอกจากนั้น ยังมีนวนิยายสมัยใหม่ ได้แก่เรื่อง "ชายชาตรี" ของ มาลัย ชูพินิจ ซึ่งจากการเปลี่ยนแนวนวนิยายทำนองนี้ ทำให้มีผู้ทำตามต่อมาในภายหลัง

นอกจากนวนิยายแล้ว สิ่งที่ ประชาชาติ เป็นผู้ริเริ่ม และมีอยู่ในหนังสือพิมพ์รายวันมาจนปัจจุบันนี้ ก็คือ การเสนอข่าวสังคม^{๔๙} ซึ่ง ประชาชาติ ให้ชื่อ คอลัมน์นี้ว่า "ข่าวประชาคม" ลงเป็นประจำทุกฉบับแต่วิธีการเขียนข่าวสังคมใน ประชาชาติ ต่างกับปัจจุบันนี้ตรงที่เป็นการเสนอข่าวสังคมล้วน ๆ ไม่มีการออกความเห็นของผู้เขียน ดังตัวอย่าง "ข่าวประชาคม" ในประชาชาติ ฉบับประจำวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๓

ข่าวประชาคม

รัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ

นายคิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะได้จัดให้มีการรับประทานอาหารค่ำ เพื่อเป็นเกียรติยศในการส่งนายคอลเบร์ ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศ ในวันที่ ๖ และวันที่ ๘ สิงหาคมนี้ เวลา ๒๐.๑๕ น. สำหรับ วันที่ ๖ มีที่บานถนนรองเมือง วันที่ ๘ มีที่กระทรวงการต่างประเทศ

^{๔๘} ลีรี เปรมจิตต์, เรื่องเดิม, หน้า ๓๕.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

รัฐมนตรีไทยถึงญี่ปุ่น

หลวงโกวิท อภัยวงศ์ รัฐมนตรี พร้อมกับพระอร่ามรถศึก ได้ถึงประเทศญี่ปุ่นแล้วแต่เมื่อวันจันทร์ จะได้เดินทางต่อไปสหรัฐอเมริกา ในวันต่อไป ส่วนข้าราชการอื่นอีก คือ พระยาเฉลิมอากาศ และนายวิเศษ ปานนันท ก็ไปถึงเช่นเดียวกัน

บำเพ็ญกุศล

การบำเพ็ญกุศลถวายสมเด็จพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ประจำปีนี้จะได้จัดทำที่พระตำหนักเพชร ณ วัด บวรนิเวศวิหาร ในวันที่ ๒ สิงหาคม เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูป ถวายพรพระแล้วฉันเพล อังคาสพระสงฆ์ทั้งหมด ๑๐๐ รูป

นอกจากนี้ยังมีการ เสนอข่าวศาล ข่าวการค้า และข่าวกีฬา อย่างพร้อมบริบูรณ์

หนังสือพิมพ์ประชาชาติถูกปิด ๒ ครั้ง^{๑๐๐} ในระหว่างรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธรรมาธาดา คือ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ มีความผิดตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นเสียหนามคอแผ่นดิน อาศัยตามมาตรา ๑๕ จึงถอนใบอนุญาต แต่ได้คืนให้เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ มีความผิดตามมาตรา ๖ อาศัยมาตรา ๑๕ ถอนใบอนุญาต และคืนให้เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖

เสรีภาพและการควบคุมหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๗

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ นี้ คือนับแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นต้นมา กิจการหนังสือพิมพ์ได้รับความเจริญยิ่งขึ้น มีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ออกหนังสือพิมพ์แข่งขันกันอย่างมากมาย

^{๑๐๐} แถลงการณ์เรื่องพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๑๖๔ ข.

แต่บางฉบับออกมาก็ครั้งก็ต้องล้มเลิกไป และโดยเหตุที่หนังสือพิมพ์ออกกันอย่างมากมายนี้เอง จึงมีเรื่องเกิดขึ้นบ่อย ๆ ซึ่งส่วนมากก็เป็นเรื่องหมิ่นประมาท แต่กั้หาตัวบรรณาธิการไม่ค่อยจะพบ เพราะบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางฉบับ ไม่ใช่ตัวบรรณาธิการที่แท้จริง เจ้าของหนังสือพิมพ์ไ้หาบรรณาธิการที่ไม่มีภูมิความรู้เลยมาเป็นบรรณาธิการ สำหรับรับผิดชอบในคดีอาญา เมื่อมีเหตุเกิดการฟ้องร้องกันขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นเหตุให้มีผู้มีเงินใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสำหรับประทุษร้ายผู้ที่ตนเกลียดชัง ทำให้ฐานะของหนังสือพิมพ์เสื่อมความนิยมลงไปทุกที^{๑๐๑} ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐^{๑๐๒} เพื่อควบคุมการหนังสือพิมพ์ให้เหมาะสม และจะทำให้หนังสือพิมพ์ของเมืองไทยมีมาตรฐานดีขึ้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ นี้ออกมาโดยยกเลิก พระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๖๕ เหตุผลในการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้มีใจความในคำปรารภของพระราชบัญญัติว่า

--- โดยที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ซึ่งออกโฆษณาในพระราชอาณาจักรก็ดี หรือที่มีผู้นำเข้ามาในพระราชอาณาจักรก็ดี มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และโดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๖๕ ไม่พอที่จะกำกับตรวจตราการพิมพ์ การโฆษณาและการแจกจ่ายบรรดาสิ่งที่ได้พิมพ์ขึ้น สมควรที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัตินั้น ---^{๑๐๓}

^{๑๐๑} โอภาส เสวีกุล, "หนังสือพิมพ์ในเมืองไทย," ชาวกรุง, ๑๔ (สิงหาคม, ๒๕๐๘), ๖๕ - ๖๖.

^{๑๐๒} "พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๐," ราชกิจจานุเบกษา, ๔๔ (๕ กันยายน, ๒๔๗๐), ๑๗๘.

^{๑๐๓} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

จากพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะเห็นว่า การควบคุมหนังสือพิมพ์ได้รัดกุมขึ้นอีก กล่าวคือ ผู้ที่จะเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์หรือเจ้าของได้ ต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตจากสมุหพระนครบาล หรือสมุหเทศาภิบาล และจะไม่ยอมออกใบอนุญาตให้ก็ได้อาเป็นเหตุเกี่ยวกับความสงบราบคาบ หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และกฎหมายกำหนดไว้ชัดว่า ห้ามมิให้ออกให้แก่

- ก. บุคคลซึ่งไม่มีความสามารถเต็มตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ข. บุคคลซึ่งไม่มีเคหสถานอยู่ในกรุงสยาม
- ค. ทหารและข้าราชการประจำการในเมื่อวัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปในทางการเมือง
- ง. บุคคลซึ่งได้เคยถูกพิพากษาจำคุกเพราะกระทำโดยประมาท^{๑๐๔}

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้เป็นผู้เป็นบรรณาธิการต้องเป็นผู้มีภูมิมิรัฐสมบัติ ๖ หรือมีภูมิตามรัฐธรรมนูญรอบตัวเป็นที่พอใจของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต การถอนใบอนุญาต สมุหพระนครบาล หรือสมุหเทศาภิบาลจะถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้ไปเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ จะถอนตลอดไป หรือชั่วคราวกำหนดเวลาเท่าใดก็ได้ก็ตามแต่จะเห็นสมควรในกรณีต่อไปนี้ คือ

- ก. เหตุผลอันเกี่ยวกับความสงบราบคาบ หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- ข. เมื่อผู้ได้รับอนุญาตถูกพิพากษาให้จำคุก เพราะการกระทำผิดอย่างใด ๆ นอกจากความผิดลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- ค. ในกรณีโฆษณาพระพันอันกล่าวความเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งมีทางพระราชไมตรีกับประเทศสยาม เมื่อพระพันนั้น ๆ น่าจะเป็นเครื่องทำให้พระราชไมตรีระหว่างรัฐบาลทั้งสองชาติหรือเสื่อมเสียไปอย่างร้ายแรง หรืออันจะเป็นเหตุก่อให้เกิดความปั่นป่วนร้ายแรงขึ้นในกรุงสยาม^{๑๐๕}

๑๐๔ "พระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๐," หน้า ๑๕๐.

๑๐๕ เรื่องเดิม, หน้า ๑๕๑.

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของรัชกาลที่ ๗ นั้นการปิดหนังสือพิมพ์ หรือฟ้องร้อง บรรณาธิการ อยู่ในอำนาจคำวินิจฉัยของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยแต่ผู้เดียว ตลอดรัชกาล ที่ ๗ สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้มีการปิดหนังสือพิมพ์ ศรีกรุง ครั้งหนึ่ง เนื่องจากเขียน บทความค่อนข้างจะรุนแรงเกี่ยวกับการปกครองบ้านเมือง และต่อมาเมื่อนายมานิต วสุวัต ฎุเป็นเจ้าของได้ปรับปรุงความเข้าใจกับกระทรวงมหาดไทยแล้ว ก็ไปพิมพ์ที่โรงพิมพ์อื่นออก จำหน่ายได้ภายใน ๒ - ๓ วันนั่นเอง^{๑๐๖}

ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง อำนาจการควบคุมหนังสือพิมพ์เป็นของศาลมาก กวางของตำรวจ กล่าวคือถ้าใครไม่พอใจหนังสือพิมพ์ ก็นำเรื่องขึ้นฟ้องร้องต่อศาล และ ศาลก็ใช้ดุลยพินิจพิจารณาตัดสินความผิด ครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว อำนาจการควบคุมหนังสือพิมพ์ได้เปลี่ยนมือจากศาลไปยังกรมตำรวจ โดยมีกฎหมายการพิมพ์เป็นเครื่องชี้ความผิด แล้วดำเนินการปิดแทนพิมพ์โรงพิมพ์เสีย นอกจากนั้นก็ เชิญตัวบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไปปรับความเข้าใจ^{๑๐๗}

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ นี้ ได้มีพระราชบัญญัติสมัคเอกสารและหนังสือพิมพ์แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕^{๑๐๘} ออกประกาศใช้มาอีกฉบับหนึ่ง สรุปความในพระราชบัญญัตินี้แสดงให้เห็น การควบคุมหนังสือพิมพ์ในสมัยประชาธิปไตยเคร่งครัดขึ้นกว่าสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้มีการตรวจข่าวก่อนนำออกพิมพ์ โฆษณา หรือที่เรียกกันว่า .ชนเซอร์(censor) ใดๆก็ตาม ในสมัยประชาธิปไตยของรัชกาลที่ ๗ นี้ ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ได้ถูกควบคุมทางเสรีภาพ มาก ตั้งแต่เดือน มิถุนายน ๒๔๗๕ ถึงเดือนธันวาคม ๒๔๗๖ รวม ๑๖ เดือน หนังสือพิมพ์ถูก

^{๑๐๖} พระยาศรภักย์พิพัฒน์, จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ (พระนคร : ม.ป.ท., ๒๕๑๑), หน้า ๑๔ (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายสง่า วรรณศิษฐ์ ท.ม. ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส ๑๗ กันยายน ๒๕๑๑)

^{๑๐๗} นวรัตน์ (นามแฝง), "หนังสือพิมพ์ในยุคต่าง ๆ," ข่าวกรุง, ๑๖ (กรกฎาคม, ๒๕๑๐), ๔๘.

^{๑๐๘} "พระราชบัญญัติสมัคเอกสารและหนังสือพิมพ์ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕," ราชกิจจานุเบกษา, ๔๘ (๒๔ กันยายน, ๒๔๗๕), ๔๐๑.

ลงโทษ ถึง ๒๘ ราย หนังสือพิมพ์ที่ถูกลงโทษมากที่สุดคือ กรุงเทพเดลิเมล์ รองลงมาคือ ประชาชาติ และ ไทยใหม่ และในที่สุดหนังสือพิมพ์กรุงเทพเดลิเมล์ก็ได้ถูกปิดไม่ยอมให้ออกโดย เทศาภิบาล เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๔๗๖

รายการปิดหนังสือพิมพ์หลังจากปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๗๗^{๑๐๘} มีดังนี้

^{๑๐๘} แดงการณ เรื่องพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้า
อยู่หัวทรงพระราชสมัญญานาม, (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๑๖๔ ก - ๑๖๔ ค.

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกถอน	กำหนดการถอน	คืนใบอนุญาต
๑	๑/๒๔๗๕	๒ มิย.๗๕	นายโหวงเพ็งงำ	เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ กัวมินยิกป้อ	ยุบงให้เงินเกลียดซึ่งผู้ยื่น อาศัย ม.๑๕ (ก) โทถอน ใบอนุญาตเป็นเจ้าของและ บรรณาธิการ	ไม่มีกำหนด	
๒	๒/๒๔๗๕	"	นายกุหลาบ นพรัตน์	เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ สยามรัตน์	เป็นเสี้ยนหนามต่อแผ่นดิน คาม ม.๖ (๕) อาศัย ม. ๑๕ ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ ของบรรณาธิการและใบ อนุญาตมีและใช้เครื่องพิมพ์	ไม่มีกำหนด	
๓	๒/๒๔๗๕	๑ ส.ค.๗๕	นาย ก. บุญเทียม	เจ้าของหนังสือพิมพ์หลักเมือง	ผิดคาม ม.๖ (๕) อาศัย ม. ๑๕ (ก) จึงถอนใบอนุญาตเป็น เจ้าของหนังสือพิมพ์	๓ วัน	
	๓/๒๔๗๕	"	นายสะเอม อันคร- เส็น	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลักเมือง	"	"	"

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลงโทษ	กำหนดการถอน	คืนใบอนุญาต
๔	๔/๒๔๓๕	๕ ส.ค.๓๕	นายหลุย ศรีวัตร	เจ้าของหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯเคลิเมล์ แทนในนามบริษัทสยามฟรีเพรส จำกัด	ผิดตาม ม.๖ (๕) อาศัย ม.๑๕ (ก) ถอนใบอนุญาต เป็นเจ้าของ	๑๐ วัน	ถอนคำสั่งยึด ๑๐ ส.ค. ๓๕
	๕/๒๔๓๕	"	ม.ล. ฉอาน อิศรศักดิ์	บรรณาธิการกรุงเทพฯเคลิเมล์	"	"	"
๕	๖/๒๔๓๕	๖ ส.ค.๓๕	นายชวค จันทสุทธิ	เจ้าของหนังสือพิมพ์บางกอกการ- เมือง แทนในนามบริษัทบางกอกการ เมือง	ผิดตาม ม.๖ (๕) อาศัย ม.๑๕ (ก) ถอนใบอนุญาต เป็นเจ้าของ	๒๐ วัน	
	๓/๒๔๓๕	"	นายปี บุชศรี	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ บางกอก การเมือง	"	"	
๖	๓/๒๔๓๕	๖ ก.ย.๓๕	นายสงวน ตูตารักษ์	เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ๒๔ มิถุนา	ผิด ม.๖ (๕) อาศัย ม.๑๕ ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ บรรณาธิการ	๓ วัน	
๗	๘/๒๔๓๕	๖ ก.ย.๓๕	นายกาย คำตันเจริญ	เจ้าของหนังสือพิมพ์นิจยงยึกป่อ	ผิด ม.๖ อาศัย ม.๑๕ (ค) ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ	ไม่มีกำหนด	ถอนคำสั่งยึด ๕ ก.ค. ๓๕
	๕/๒๔๓๕	๖ ก.ย.๓๕	นายโก๋ ห้วยคุ่น	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นิจยงยึกป่อ	ผิด ม.๖ อาศัย ม.๑๕ (ค) ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ	ไม่มีกำหนด	

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลอน	กำหนดการถอน	คืนใบอนุญาต
๘	๑๐/๒๔๓๕	๑๕ ก.ย.๓๕	นายเท็ก โกเมศ	เจ้าของหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ แทน บริษัทไทยใหม่ จำกัด	ฝ่าฝืน ม.๖ (๕) อาศัย ม.๑๕ (ก) ถอนใบอนุญาต เป็นเจ้าของ	๒๐ วัน	
	๑๑/๒๔๓๕	"	นายจรัญ วุธาติศย์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยใหม่	" " "	"	
๙	๑๒/๒๔๓๕	๑ พ.ย.๓๕	นายบุญ ธีประมุข	เจ้าของหนังสือพิมพ์สยามหนุ่ม	เป็นเลี่ยนหนามตาม ม.๖ อาศัย ม.๑๕ (ก) ถอน ใบอนุญาตเป็นเจ้าของ	๒๐ วัน	
	๑๓/๒๔๓๕	"	นายทองอยู่ พิพาเสถียร	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามหนุ่ม	เป็นเลี่ยนหนามตาม ม.๖ อาศัย ม.๑๕ (ก) ถอน ใบอนุญาตเป็นเจ้าของ	๒๐ วัน	
๑๐	๑๕/๒๔๓๕	๒๕ พ.ย.๓๕	นางทรัพย์ อังกนิษนทน์	เจ้าของหนังสือพิมพ์หญิงไทย	เป็นเลี่ยนหนาม ม.๖ อา- ศัย ม.๑๕ (ก) ถอนใบ อนุญาต	๒๐ วัน	มีคำสั่งให้ออกได้ ๓ ธ.ค. ๓๕
	๑๖/๒๔๓๕	"	นางสาวนวลฉวี	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หญิงไทย	" " "	"	"

ตารางที่ ๒

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกถอน	กำหนดการถอน	คืนใบอนุญาต
๑	๑/๗๖	๒ เม.ย.๗๖	ผู้จัดการบริษัทเผยแพร่ วิทยาการ จำกัด	แทนเจ้าของหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ วารศัพท์	เป็นเสียหนามต่อแผ่นดิน ม.๖ อาศัย ม.๑๕ (ก) จึงถอนใบอนุญาต เป็น เจ้าของ	ไม่มีกำหนด	คืนใบอนุญาต เมื่อ ๑๕ เม.ย. ๗๖
	๒/๗๖	"	นายเจิม ภิษนบุตร	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ วารศัพท์	"	"	"
๒	๓/๗๖	๑๓ เม.ย.๗๖	นายนิม สันธนาวา	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลักเมือง	เป็นเสียหนามตาม ม.๖ และผิด พ.ร.บ. คอม- มูนิสต์	๗ วัน	
	๔/๗๖	"	นาย ต. บุญเทียม	เจ้าของหนังสือพิมพ์หลักเมือง	"	"	
๓	๕/๗๖	๖ พ.ค.๗๖	นายกวย คำตันเจริญ	เจ้าของหนังสือพิมพ์นิจยิปโป	ละเมิดตาม ม.๑๕ (ค) จึงถอนใบอนุญาต	๓ วัน	
	๖/๗๖	"	นายล่อ ห้วยสุน	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นิจยิปโป	"	"	
๔	๗/๗๖	๑๒ พ.ค.๗๖	นายภูหลวง สายประ- สิทธิ์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชาชาติ	ผิดตาม ม.๖ อาศัย ม.๑๕ จึงถอนใบอนุญาต	ไม่มีกำหนด	คืนเมื่อ พ.ค.๗๖

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลอน	กำหนดการลอน	คืนใบอนุญาต
	๔/๓๖	๑๒ พ.ค.๓๖	หม่อมพริ้ว วรวรณ และพระยาศรีบัญชา	เจ้าของหนังสือพิมพ์ประชาชาติ	ผิดตาม ม.๖ อาศัยตาม ม.๑๔ จึงลอนใบอนุญาต	ไม่มีกำหนด	คืนเมื่อ ๒๐ มิ.ย. ๓๖
๕	๕/๓๖	๑๔ มิ.ย.๓๖	นายจรัญ วุฒาติศย์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยใหม่	เป็นเส้นหนามต่อแผ่นดิน อาศัย ม.๑๔ จึงลอนใบ อนุญาต	ไม่มีกำหนด	คืนเมื่อ ๒๐ พ.ค. ๓๖
	๑๐/๓๖	"	ผู้จัดการบริษัทไทยใหม่ จำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์ไทยใหม่	"	"	"
๖	๑๑/๓๖	๑๕ มิ.ย.๓๖	หม่อมพริ้ว วรวรณ และพระยาศรีบัญชา	เจ้าของหนังสือพิมพ์ประชาชาติ	ผิด ม.๖ อาศัย ม.๑๔ จึงลอนใบอนุญาต	ไม่มีกำหนด	คืนเมื่อ ๒๐ มิ.ย. ๓๖
	๑๒/๓๖	"	นายกุหลาบ สายประ- คิษฐ์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชาชาติ	"	"	"
๗	๑๓/๓๖	๔ ส.ค.๓๖	มิสเคอร์ซาลย์เอคา- ซอง	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกเคลิ- เมลล์	ลอนบทนำและชมาภายใน ๒๔ ช.ม. ไม่เป็นที่พอใจ อาศัย ม.๑๔ จึงลอน	จนกว่าจะสั่ง อนุญาต	คืน ๒๐ ส.ค. ๓๖
	๑๔/๓๖	"	กรรมการบริษัท สยาม ฟรีเพรส จำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์บางกอกเคลิเมลล์	"	"	"

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลด	กำหนดการลด	คืนใบอนุญาต
๘	๑๕/๓๖	๑๐ พ.ค.๓๖	นายทองอยู่ สุกออมสิน	เจ้าของหนังสือพิมพ์ไทยเมือง	ลงเรื่องติเตียนการกระทำ ของทหาร อาศัย ม.๑๕ จึง ถอนใบอนุญาต	๓ วัน	
	๑๖/๓๖	๑๐ พ.ค.๓๖	นายจรัส วงศาโรจน์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยเมือง	" " "	๓ วัน	
๙	๑๗/๓๖	๑๔ พ.ค.๓๖	นายไศลสุน เล่าอุ- เซียง	เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ คงฮัวมิงป้อ	ไม่ส่งข้อความให้กองการ โฆษณาตรวจ นับว่าขัดคำสั่ง ของรัฐบาล อาศัย ม.๑๕ จึง ถอนใบอนุญาต	ไม่มีกำหนด	คืนเมื่อ ๗ มิ.ย. ๓๖
๑๐	๑๘/๓๖	๑๔ พ.ค.๓๖	นายทองอยู่ สุกออม- สิน	เจ้าของหนังสือพิมพ์ไทยเมือง	ลงข้อความในตอนที่กองการ โฆษณาห้ามลง นับว่าฝ่าฝืน คำสั่ง อาศัย ม.๑๕ จึง ถอนใบอนุญาต	ไม่มีกำหนด	
	๑๘/๓๖	"	นายจรัส วงศาโรจน์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยเมือง	" " "	"	
๑๑	๒๐/๓๖	๑๗ พ.ค.๓๖	นายน้อม กันแดนภัย	เจ้าของหนังสือพิมพ์ความเห็นราษฎร	ไม่ส่งต้นฉบับข่าวสารการ เมืองให้กองการโฆษณา ตรวจตามคำสั่งรัฐบาล	ไม่มีกำหนด	คืนเมื่อ ๒๒ พ.ย. ๓๖

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลงโทษ	กำหนดการลงโทษ	คืนใบอนุญาต
	๒๑/๓๖	๑๗ ค.ค.๓๖	ร.อ. ช่าง ชูชะเสวก	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ความเห็นราษฎร	ไม่ส่งต้นฉบับข่าวสาร การเมืองให้กองการ โฆษณาตรวจสอบคำสั่ง รัฐบาล	ไม่มีกำหนด	คืนเมื่อ ๒๒ พ.ย.๓๖
๑๒	๒๒/๓๖	๑๘ ค.ค.๓๖	กรรมการบริษัทสยาม ฟรีเพรสจำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์กรุงเทพ เคลิเมล	ไม่ส่งรูปถ่ายให้กองการ โฆษณาตรวจสอบนำลง	ไม่มีกำหนด	
	๒๓/๓๖	"	ม.ล. ฉอาน อิศรศักดิ์	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพ เคลิเมล	"	"	"
๑๓	๒๔/๓๖	"	กรรมการบริษัทสยาม ฟรีเพรสจำกัด	เจ้าของหนังสือพิมพ์เสรีภาพ	"	"	คืนเมื่อ ๒๐ ค.ค. ๓๖
	๒๕/๓๖	"	นายสมุท ศิริไช	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสรีภาพ	"	"	"
๑๔	๒๖/๓๖	"	นาย ค. บุญเทียม	เจ้าของหนังสือพิมพ์หลักเมือง	"	"	"
	๒๗/๓๖	"	นายฉิม สิบธนาภา	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลักเมือง	"	"	"
๑๕	๒๘/๓๖	๒๔ ค.ค.๓๖	นายกิมเส็ง ประสงค์	เจ้าของหนังสือพิมพ์เฉลิมประเทศ	ลงเรื่องการหลบหนีของ พวกกบฏหัวหินใต้ทหาร รักษาวัง ๒ กองร้อย		

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลง	กำหนดการลง	คืนใบอนุญาต
	๒๕/๓๖	๒๔ พ. ค. ๓๖	นายถกล เรืองสุข	บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เฉลิมประเทศ	ลงเรื่องการหลบหนีของ พวกกบฏหัวหินไซทหาร รักษาวัง ๒ กองร้อย	ไม่มีกำหนด	
๑๖	๓๐/๓๖	๑๓ พ. ย. ๓๖	เจ้าของและบรรณา ธิการ	หนังสือพิมพ์กรุงเทพ ฯ เคลลีเมล	ให้ปิดหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เคลลีเมลไว้ก่อนยังออกจำ หน่ายไม่ได้ ปิดตามคำสั่งที่ อนุญาตให้ออกลงวันที่ ๑๐ พ. ย. ๓๖	"	
๑๗	๓๑/๓๖	๑๔ พ. ย. ๓๖	ม.จ. พงศ์รุจา รุจวิชัย	เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ทวาราวดี	เห็นสมควรจะปิดหนังสือพิมพ์ ฉบับนี้เสีย จึงสั่งยึดใบอนุญาต	ไม่มีกำหนด	

ตารางที่ ๓

ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๗

ครั้งที่	คำสั่งที่	วัน, เดือน, ปี	ถึง	ตำแหน่งหน้าที่และนามหนังสือพิมพ์	ความผิดที่ถูกลง	กำหนดการถอน	คืนใบอนุญาต
๑	๒/๔๑๕๖	๑๖ ก.ค.๗๗	เจ้าของบรรณาธิการ และผู้พิมพ์โฆษณา	หนังสือพิมพ์เสรีภาพ	ลงภาพล้อและให้ถ้อยคำต่อ เค็มเป็นทางจงใจให้ผู้อ่าน เข้าใจว่ารัฐบาลดำเนินการ ไปในทางคอมมิวนิสต์มีหลัก การ เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ และวิธีดำเนินการของ รัฐบาล อาศัย ม.๑๔ พ.ร.บ. การพิมพ์ ๗๖ จึงถอนใบอนุญาต		

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์ออกมามีฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๖^{๑๑๐} กฎหมายฉบับนี้ได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๐ และพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยวางบทบัญญัติ การควบคุมหนังสือพิมพ์ ให้กำหนดคุณวุฒิของบรรณาธิการ คือต้องสอบไล่ได้ ชั้นประโยคมัธยมบริบูรณ์หรือเทียบเท่า หรือผู้ซึ่งมีวิทย์ฐานะ อันคณะกรรมการสอบความรู้ไม่ต่ำกว่า ๓ นาย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งขึ้นเพื่อสอบความรู้ดังกล่าว ตามความในกฎหมาย แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้มีมาตรฐานในการทำหนังสือพิมพ์ให้ดียิ่งขึ้น นับเป็นวิวัฒนาการทางวิชาชีพหนังสือพิมพ์อย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์ในยุคศักราชที่ สนี้มีลักษณะดีและก้าวหน้าขึ้นกว่าเมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมาแล้วแม้จะไม่ทัดเทียมกับหนังสือพิมพ์ในยุโรปทั้งนี้เกี่ยวกับความรู้ การศึกษาของราษฎรของประเทศไทยในสมัยนั้นยังมีน้อย พลเมืองก็ยังมีน้อย การศึกษายังไม่เจริญทั่วถึง การนิยมหนังสือพิมพ์จึงยังไม่แพร่หลาย ถ้าไม่มีเรื่องนวนิยายแทรกแซง หนังสือพิมพ์เกือบขายไม่ออก การแข่งขันในการบรรจุเรื่องอ่านเล่นในหน้ากระดาษ จึงมีมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะความต้องการของประชาชนเป็นเช่นนั้น และหนังสือพิมพ์จะมีชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะทำให้ผู้อ่านนิยม ผู้ที่ชอบอ่านข่าวสารการเมืองนั้นไม่น้อยมาก^{๑๑๑}

หนังสือพิมพ์รายวันตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ จนถึงสมัยปัจจุบัน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๓ จนถึง ๒๕๑๔ มีหนังสือพิมพ์รายวัน ๓๐ ฉบับ^{๑๑๒}
ตลอดระยะเวลาของรัชกาลทั้ง ๒ นี้ หนังสือพิมพ์ก็ได้มีวิวัฒนาการแตกต่างไปจากเดิมมาก ทั้งใน

^{๑๑๐} ราชกิจจานุเบกษา ๕๑ (๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓), หน้า ๑๐๘.

^{๑๑๑} ศรีทอง (พระยาศรราชภัทพิพัฒน์), ชีวิตของประเทศ, (พระนคร : มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๑๒), หน้า ๔๔.

^{๑๑๒} ภูภาคผนวก ข, หน้า ๑๘๓.

ด้านรูปเล่มและธุรกิจการทำหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพราะความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองในประเทศ และของโลก หนังสือพิมพ์ได้ตกอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลมาทุกยุคทุกสมัยนับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี ๒๔๗๕ เป็นต้นมา

วิธีการควบคุมกิจการพิมพ์ของรัฐบาลในสมัยนั้น กระทำโดยการออกพระราชบัญญัติและประกาศต่าง ๆ มาใช้บังคับซึ่งจะขอนำกล่าวพอสังเขป คือ

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔^{๑๑๓} เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการแตกต่างกับพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๖ หลายประการ ทั้งนี้โดยเพื่อเป็นการเปิดเสรีภาพแก่ผู้ทำโรงพิมพ์และหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ กฎหมายปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ผู้ประสงค์จะดำเนินธุรกิจการพิมพ์ ต้องขออนุญาตเป็นผู้พิมพ์โฆษณา เครื่องพิมพ์เป็นเครื่อง ๆ ไป โรงพิมพ์หนึ่งหากมี ๓ เครื่อง ต้องมีใบอนุญาต ๓ ใบ เมื่อทำผิดก็ถูกถอนใบอนุญาต คือปิดเครื่องพิมพ์ ส่วนหนังสือพิมพ์ก็ถูกถอนใบอนุญาตได้เช่นเดียวกัน ความข้อนี้พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ได้ยกเลิกโดยออกเป็น การใหญ่ประสงค์จะเปิดโรงพิมพ์เพียงแต่แจ้งต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์ให้รับทราบ เท่านั้น ส่วนหนังสือพิมพ์ก็เพียงแต่แจ้งการขอเป็นเจ้าของ บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ต่อเจ้าพนักงาน เมื่อเจ้าพนักงานการพิมพ์รับทราบแล้วก็ออกหนังสือพิมพ์ได้ จะมีขออนุญาตก็แต่ในกรณีที่ผู้ทำหนังสือพิมพ์ ขออนุญาตหนังสือพิมพ์ที่ไม่ใช่ภาษาของตนเอง กล่าวคือ เจ้าของหนังสือพิมพ์ที่ไม่ใช่สัญชาติไทยจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์เสียก่อน^{๑๑๔} นอกจากนี้ พ.ร.บ.การพิมพ์ฉบับนี้ยังให้คำจำกัดความของหนังสือพิมพ์ให้แตกต่างไปจากสิ่งพิมพ์ทั่ว ๆ ไปด้วย คือ ให้เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทซึ่งมีชื่อเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป ส่วนกำหนดระยะเวลาออกไม่สำคัญ กล่าวคือ มีกำหนด

^{๑๑๓} "พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔," ราชกิจจานุเบกษา, ๕๘ (๓๐ กันยายน, ๒๔๘๔), ๑๒๒๘ - ๑๒๕๓.

^{๑๑๔} "พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔, มาตรา ๒๔," หน้า ๑๒๔๑.

ก็ได้ ไม่มีกำหนดก็ได้ สำหรับข้อความภายใน จะมีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่สำคัญ^{๑๑๕}

ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และเอกชน พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้บัญญัติไว้อย่างละเอียดรัดกุม และได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์อันได้แก่อธิบดีกรมตำรวจเป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี ข้าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ยกเว้น พระนครธนบุรี เป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดในเขตอำนาจของตน^{๑๑๖} มีหน้าที่ตรวจข่าวโฆษณาและสิ่งถอนใบอนุญาต หรือปิดหนังสือพิมพ์ได้ ถ้าหนังสือพิมพ์ใดลงข่าวโฆษณาผิดไปจากนโยบายของรัฐบาลอันขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน^{๑๑๗}

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้ หนังสือพิมพ์หลายฉบับต้องหยุดพักและล้มเลิกกิจการไป ทั้งนี้เนื่องจากกระดาษไม่มีจะพิมพ์^{๑๑๘} นอกจากนั้น ในสมัยนี้หนังสือพิมพ์ยังได้รับความลำบากมากในการลงพิมพ์ข่าวต่าง ๆ เพราะรัฐบาลเข้มงวดตรวจข่าวทุกฉบับก่อนที่จะพิมพ์ออกจำหน่าย หนังสือพิมพ์จะต้องส่งข้อความทุก ๆ ข้อความที่จะลงพิมพ์ไปให้เจ้าพนักงานตรวจเสียก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะพิมพ์ออกจำหน่ายได้ เจ้าหน้าที่ที่รัฐบาลแต่งตั้งมาเพื่อตรวจข่าวหนังสือพิมพ์นั้น ส่วนมากแต่งตั้งจากข้าราชการประจำ ได้แก่ ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กรมตำรวจ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี^{๑๑๙} เป็นต้น หนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นปรากฏว่า เป็นประจำทุกฉบับ มีหน้ากระดาษขาวว่าง ไม่มีตัวอักษร เพราะถูกตัดข้อความ เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวไม่อนุญาตให้ลง

^{๑๑๕} "พ.ร.บ. การพิมพ์ ๒๔๘๔, มาตรา ๔," หน้า ๑๒๒๔ - ๑๒๓๑.

^{๑๑๖} "ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งเจ้าพนักงานการพิมพ์ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔," ราชกิจจานุเบกษา, ๗๔ ฉบับพิเศษ (๔ ตุลาคม, ๒๕๐๐), ๒.

^{๑๑๗} "พ.ร.บ. การพิมพ์ ๒๔๘๔, มาตรา ๓๖," หน้า ๑๒๔๕ - ๑๒๔๖.

^{๑๑๘} โอภาส เสวีกุล, "หนังสือพิมพ์ในเมืองไทย," หน้า ๖๖.

^{๑๑๙} นวรัตน์ (นามแฝง), "หนังสือพิมพ์กับการเซ็นเซอร์," ชาวกรุง, ๑๖ (มกราคม, ๒๕๑๐), ๗๑.

พิมพ์ได้ หลักเกณฑ์การตรวจข่าวสมัยนั้น มีการตรวจข้อความที่ขัดกันกับนโยบายของรัฐบาล
ตรวจการเขียนประโยค วรรคตอน ตัวสะกด รูปถ่าย การเปลี่ยนแปลงตัวอักษรในภาษาไทย
ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรม
ภาษาไทยคึกคักขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕^{๑๒๐} นั้น มีผลกระทบกระเทือนต่อวงการหนังสือพิมพ์มาก
เพราะความไม่เคยชิน และเพราะคณะกรรมการตรวจข่าวรับนโยบายมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ในค่าน้ำชาที่เกี่ยวกับการสงคราม จะต้องให้สอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศ
ของรัฐบาลในสมัยนั้น ญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรกับไทย ตามกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทย
กับประเทศญี่ปุ่น^{๑๒๑} ส่วนอังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกา เป็นคู่สงครามกับไทย ฉะนั้นข่าวเกี่ยวกับ
คู่สงครามจึงไม่มีทางเสนอได้ ทั้งนี้ก็จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ไม่มีเสรีภาพในการแพร่ข่าวสาร
ขอเท็จจริง เพราะถูกรัฐบาลควบคุม การหาข่าวสงครามจากฝ่ายพันธมิตรคือญี่ปุ่นก็ไม่ลำบากนัก
เพราะฝ่ายกองบัญชาการทหารญี่ปุ่นซึ่งตั้งอยู่ในเมืองไทย มีเจ้าหน้าที่แถลงข่าวโดยเฉพาะ
ข่าวเกี่ยวกับญี่ปุ่นส่วนมากเจ้าหน้าที่แถลงข่าวของกองบัญชาการทหารญี่ปุ่น ที่พิมพ์ออกมา
แล้วส่งไปยังสำนักงานหนังสือพิมพ์ของไทยทุกฉบับ นอกจากหนังสือพิมพ์จะต้องถูกเซ็นเซอร์
หรือตรวจข่าวอย่างเคร่งครัดแล้ว รัฐบาลสมัยนั้นยังบังคับให้หนังสือพิมพ์ลงคำขวัญ "เชิดผู้นำ
ชาติพ้นภัย" ในหน้าแรกเป็นประจำทุกฉบับอีกด้วย^{๑๒๒}

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ นี้ สมาคมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้รวบรวมกันตั้ง
กรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่ากรรมการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วย

^{๑๒๐} "ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการปรับปรุงตัวอักษรไทย," ราชกิจจานุเบกษา, ๕๘ (๑ มิถุนายน, ๒๔๘๕), ๑๑๓๗ - ๑๑๔๑.

^{๑๒๑} "กติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น," ราชกิจจานุเบกษา, ๕๘ (๒๑ ธันวาคม, ๒๔๘๕), ๑๘๒๖ - ๑๘๒๘.

^{๑๒๒} นวรัตน์ (นามแฝง), "หนังสือพิมพ์กับการเซ็นเซอร์," หน้า ๑๒๕.

ด้วยนักหนังสือพิมพ์ที่ประจำอยู่ในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ จุดประสงค์เพื่อหาทางให้รัฐบาลผ่อนคลายและเลิกระบบการตรวจข่าวเสีย ความพยายามนี้ก็ไม่บังเกิดผลประการใด แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังไม่ละความพยายาม จนในที่สุดรัฐบาลยอมแพ้วการเลิกระบบการตรวจข่าว ดังนั้นในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้ให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ หนังสือพิมพ์สามารถคำหนิติเตียนรัฐบาลและบุคคลในรัฐบาลได้อย่างเปิดเผย แต่รัฐบาลก็ได้ใช้วิธีการจัดตั้งหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลขึ้น ในระยะนั้นจึงมีหนังสือพิมพ์เกิดใหม่ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของผู้มีอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลซึ่งออกหนังสือพิมพ์มาเพื่อวัตถุประสงค์ในการโฆษณาหาผลประโยชน์ให้กับฝ่ายตน และทำให้ประชาชนหลงเข้าใจผิด^{๒๓} หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ในสมัยนั้นที่เห็นได้ชัดก็คือหนังสือพิมพ์ "ประชาธิปไตย" ซึ่งเริ่มออกในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นหนังสือพิมพ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะลงข่าวและบทความสนับสนุน จอมพล ป. พิบูลสงคราม ทุกวัน นโยบายต่าง ๆ ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องการจะให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองในขณะนั้น ก็จะนำมาเขียนสนับสนุน ให้ประชาชนเห็นชอบตาม แม้แต่บทความที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เขียนเองก็นำมาลง หรือ บทความที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงก็เขียนสนับสนุนเห็นชอบด้วย ประชาชนซึ่งไม่เข้าใจเบื้องหลังก็คล้อยตามและศรัทธาในความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะผิดหรือถูกไม่มีการคัดค้าน หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ ในวงการหนังสือพิมพ์ด้วยกันให้สมญาว่า "หนังสือพิมพ์โสภณ"^{๒๔} คือหนังสือพิมพ์ที่ยอมขายหัว หรือขายตัวให้กับรัฐบาล หรือคนใดคนหนึ่งเพื่อช่วยสนับสนุนผู้นั้นโดยแลกกับเงิน อย่างไรก็ตามยังมีหนังสือพิมพ์ที่ที่รักษาสัจจะและสื่อตรงต่อประชาชนอยู่บ้าง ดังนั้นในยุคนี้ จึงเกิดการต่อสู้กันระหว่างหนังสือพิมพ์กับหนังสือพิมพ์ ก็คือ เมื่อฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลออกหนังสือพิมพ์มาตำหนิรัฐบาล รัฐบาลก็ออกหนังสือพิมพ์โต้ตอบการต่อสู้กันในทางหนังสือพิมพ์ซึ่งฝ่ายหนึ่ง เป็นฝ่ายที่สนับสนุนทั้งเงินทุนและผู้คน ตลอดจนอิทธิพล

^{๒๓} คนชาวอิสระ (นามแฝง) "หนังสือพิมพ์กับรัฐบาล" วิทยาสารปริทัศน์,

๒๒ (๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔), ๔๔ - ๔๕

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายไสว พรหมมิ, บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๔.

จากรัฐบาล เป็นการต่อสู้กันด้วยข้อเขียนในหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นไปอย่างรุนแรง ครั้นมาในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ลัทธิการซื้อข่าวหนังสือพิมพ์ก็ยังมีอยู่ นักการเมืองคนสำคัญ ๆ ของรัฐบาลได้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ เช่น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นเจ้าของ หนังสือพิมพ์ สารเสรี และ ไทรายวัน ซึ่งออกในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ ๒๕๐๐^{๑๒๕} เป็นต้น แต่ผลที่สุดหนังสือพิมพ์ทางฝ่ายรัฐบาล ก็สู้หนังสือพิมพ์ของเอกชนไม่ได้ เพราะหนังสือพิมพ์นั้น ต้องได้รับความนิยมนจากประชาชนเป็นทุนก่อน ถ้าประชาชนไม่นิยมหนังสือพิมพ์ แม้จะมีทุนและมีอิทธิพลสักเพียงใด ก็ไม่อยู่ยั่งยืนได้

การซื้อหนังสือพิมพ์ไปเป็นเครื่องมือของรัฐบาลนี้เอง ทำให้ประวัติของการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยเสื่อมเสีย แต่ในสมัยนั้นยังไม่มีข้อกำหนดจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยไว้ สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น สมาคมบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อเมริกัน (American Society of Newspaper Editors) ได้รวบรวมวางหลักจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ในอเมริกา ที่เรียกว่า Canons of Journalism ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๒๓^{๑๒๖} ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นหลักความประพฤติทางวิชาชีพหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณมีโทษเพียงถูกขับออกจากสมาคมบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อเมริกันเท่านั้น จรรยาบรรณไม่ใช่กฎหมาย ไม่มีอำนาจบังคับแต่อย่างใด แต่การล่วงละเมิดหลักจรรยาบรรณ ย่อมจะได้รับความคำตำหนิติเตียนประณามจากสังคมเป็นส่วนรวมและจากวงการวิชาชีพโดยเฉพาะ ในประเทศต่อมาภายหลัง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยคงจะได้คำนึงถึงความสมควรที่จะมีหลักควบคุมความประพฤติของนักหนังสือพิมพ์ดังกล่าวแล้ว จึงได้วาง จรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและรักษาเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของสมาชิกที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ประจำอยู่ในคณะบรรณาธิการ^{๑๒๗} ทั้งนี้การที่หนังสือพิมพ์ยอม

^{๑๒๕} นวรัตน์ (นามแฝง), "หนังสือพิมพ์ในยุคต่าง ๆ," หน้า ๕๑.

^{๑๒๖} Edwin Emery, Philip H. Ault, and Warren K. Agee,

Introduction to Mass Communication, (2d ed. ; New York and Toronto : Dodd, Mead & Co., Inc., c 1965), p. 90.

^{๑๒๗} มูลนิธิวิชาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, เรื่องเดิม, หน้า ๓๑๐.

ตกเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในสมัยก่อนนั้น ถ้าเป็นในปัจจุบันนี้ ถือว่าผิดหลักจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ ข้อ ๔ ซึ่งมีกำหนดไว้ว่า

ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่ และไม่รับสินจ้างรางวัล หรือผลประโยชน์ใด ๆ อันเป็นเครื่องจูงใจให้ไม่เคารพหน้าที่และอาชีพ^{๑๒๘}

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เกิดรัฐประหาร^{๑๒๙} ซึ่งตลอดระยะเวลาปฏิวัติหนังสือพิมพ์ก็คงถูกควบคุมอยู่ในกรอบของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ออกประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑^{๑๓๐} เพื่อใช้บังคับแก่กิจการหนังสือพิมพ์ว่า ราชอาณาจักร จุดมุ่งหมายของประกาศของคณะปฏิวัติ ก็เพื่อให้หนังสือพิมพ์ได้ใช้เสรีภาพที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ให้หนังสือพิมพ์ต้องขออนุญาตเพื่อป้องกันและปราบปรามการโฆษณาอันเป็นภัย ดังจะเห็นได้จากคำปรารภที่ว่า

--- โดยที่การเสนอข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์บางฉบับ ได้เป็นไปในลักษณะที่ไม่สมควร เช่นในบางกรณีเป็นการกระทบกระเทือนพระบรมเชษานุภาพและในบางกรณีเป็นการส่งเสริมให้เกิดความหลงเชื่อนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือเป็นกลอุบายของคอมมิวนิสต์ เพื่อก่อความบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศและความสงบสุขในบ้านเมือง และโดยที่การกระทำดังกล่าวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจป้องกันและระงับได้โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าด้วยการพิมพ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คณะปฏิวัติเห็นว่า

^{๑๒๘} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

^{๑๒๙} "ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑," ราชกิจจานุเบกษา, ๗๕ ฉบับพิเศษ (๒๐ ตุลาคม, ๒๕๐๑), ๓.

^{๑๓๐} "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗," ราชกิจจานุเบกษา, ๗๕ (แผนกกฎหมาย) (๒๗ ตุลาคม, ๒๕๐๑), ๗ - ๑๐.

ควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ว่านี้เสียใหม่ ในเมื่อได้มีสถานะ
บัญญัติขึ้นแล้ว แต่เพื่อให้กิจการได้ดำเนินไปด้วยความเหมาะสมในขณะ
นี้ เห็นควรให้มีข้อกำหนดทางประการ เพื่อป้องกันมิให้มีเหตุกึ่งที่ใดกล่าว
แล้ว ...^{๑๓๑}

สาระสำคัญของประกาศฉบับนี้ที่อาจสรุปได้มี ๒ ประการ คือ

๑. กำหนดให้ผู้จะประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ
หรือเจ้าของหนังสือขออนุญาตก่อนพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงจะดำเนิน
การได้ ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีดำเนินการอยู่ก่อนประกาศนี้แล้ว

๒. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดเตือน ยึดหนังสือพิมพ์ หรือสั่งถอนใบอนุญาตผู้
ดำเนินการได้ ถ้าหากโฆษณาข้อความมีลักษณะต้องห้าม ๘ ประการ^{๑๓๒} ดังระบุไว้ในประ-
กาศฉบับนี้

เมื่อพิจารณาคำสารของประกาศของคณะปฏิวัติ จะเห็นได้ว่า เป็นประโยชน์
อย่างยิ่งแก่ทางฝ่ายราชการ เพราะมีโอกาสระงับยับยั้งผู้คิดไม่ชอบที่จะอาศัยกิจการหนังสือ
พิมพ์เป็นเครื่องมือให้ดำเนินการอันเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติได้สะดวก ในขณะที่เว
กหนังสือพิมพ์ก็ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพลงไปบางส่วนโดยปริยาย^{๑๓๓}

ความเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ นั้นจะเห็นว่าเด็กหรือเยาวชน
มีส่วนร่วมเป็นชวอยู่มาก รัฐบาลได้คำนึงถึงความสำคัญของเด็ก และเยาวชน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ย่อมไม่สมควรให้มีการโฆษณาเผยแพร่ แม้การ

^{๑๓๑} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

^{๑๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^{๑๓๓} ชวลิต ปัญญาลักษณ์, "การต่อสู้ของหนังสือพิมพ์," วิทยาสารปริทัศน์, ๒๑

พิจารณาก็ให้กระทำโดยลับ หนังสือพิมพ์จะลงรูป หรือคำพิพากษาคดีของศาลเด็กและเยาวชน ไม่ได้โดยเด็ดขาด กฎหมายดังกล่าวนี้ คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔^{๑๓๔} และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๕

ในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันมิให้มีการโฆษณาอันเป็นการละเมิดอำนาจศาล รัฐบาล ได้ใช้อำนาจแห่งกฎหมายเพื่อควบคุมการพิมพ์ฉบับหนึ่ง คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา- ความแพ่ง พ.ศ. ๒๕๓๗^{๑๓๕} เป็นกฎหมายวิธีบัญญัติ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาของศาล เป็นไปด้วยความยุติธรรม โดยที่การโฆษณาของหนังสือพิมพ์อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อการ พิจารณา จึงได้มีบทบัญญัติห้ามไว้

พระราชบัญญัติกฤษฎีกาศึก พุทธศักราช ๒๕๕๓^{๑๓๖} เป็นบทบัญญัติเพื่อควบคุม สถานการณ์ของฝ่ายทหารในยามศึก ลักษณะพิเศษของ พ.ร.บ. นี้ อาจประกาศใช้ทุกมาตรา หรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไข แห่งการใช้บทบัญญัตินั้นบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักร และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของ กฤษฎีกาศึกที่ให้ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฤษฎีกาศึกที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน ใน ส่วนที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ให้ส่งข้อความทั้งสิ้นที่จะโฆษณาให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวฝ่ายทหารตรวจ อนุมัติเสียก่อนออกพิมพ์โฆษณา

๑๓๔ "พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราช บัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๕," ราชกิจจานุเบกษา, ๖๘ (๓ กรกฎาคม, ๒๕๔๕), ๘๘๔ - ๘๘๕.

๑๓๕ "ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. ๒๕๓๗," ราชกิจจานุเบกษา, ๕๒ (๒๐ มิถุนายน, ๒๕๓๗), ๗๒๓.

๑๓๖ "พระราชบัญญัติกฤษฎีกาศึก พุทธศักราช ๒๕๕๓," ราชกิจจานุเบกษา, ๓๑ (แผนกฤษฎีกา) (๓๑ กันยายน, ๒๕๕๓), ๓๘๘ - ๓๘๙.

พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๔๘๕^{๑๓๓}

เป็นบทบัญญัติกำหนดวิธีบริหารราชการบางประการไว้ในเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิมพ์ บทบัญญัติของ พ.ร.บ. นี้ในมาตรา ๕ มีว่า

--- รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะประกาศห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการโฆษณา หรือพิมพ์เอกสารใด ๆ ซึ่งเห็นว่า ข้อความซึ่งโฆษณา หรือจะโฆษณานั้น กระเทือนถึงความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน^{๑๓๔}

จะเห็นได้ว่า ตามมาตรานี้ เป็นทั้งการห้ามและการป้องกัน

การที่หนังสือพิมพ์จะต้องรับผิดชอบอยู่ในขอบเขตของกฎหมายทั้งหมด ถึง ๗ ฉบับ นั้นก็เพราะรัฐบาลตระหนักในความสำคัญของหนังสือพิมพ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับสังคมและประชาชน ทั้งประเทศจึงยังไม่ปล่อยให้หนังสือพิมพ์ได้ควบคุมกันเอง เช่นในต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ รัฐบาลได้กร่างกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์ขึ้นมาฉบับหนึ่ง ซึ่งร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับใหม่นี้ยังไม่ได้ประกาศใช้ก็พอดีเกิดปฏิวัติ ยุบสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ร่างพระราชบัญญัติ การพิมพ์ฉบับใหม่นี้เป็นกฎหมายที่กระทรวงมหาดไทย โดย พลเอกประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อยกร่างขึ้นแทน พระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่ยกเลิกไป ประกอบด้วย ราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย และผู้แทนราษฎร ๑๓ นาย มีนายพวง สุวรรณีรัฐ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานคณะกรรมการ พระราชบัญญัติ

^{๑๓๓} "พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๔๘๕," ราชกิจจานุเบกษา, ๖๔ (๑๑ มีนาคม, ๒๔๘๕), ๒๗๔ - ๒๘๕.

^{๑๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๒

การพิมพ์ฉบับนี้ จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับปลัดพวง^{๑๓๘} ทั้งนี้เพราะปรากฏว่าเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้วิเคราะหฺลัทธิเสรีภาพของประชาชนและหนังสือพิมพ์มาก จนถึงกับสทกบับนของคณหนังสือพิมพ์ ๓ แห่ง คือ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยและสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ร่วมกันทำหนังสือร้องเรียนถึง พณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีให้พิจารณาแก้ไขขัดทอนในบางมาตราที่สำคัญเสีย นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ก็ได้ลงบทความวิพากษ์วิจารณ์เป็นเชิงคำหนิผู้ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับนี้ด้วย เช่นจากบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คณหนึ่งว่า

--- ได้พิจารณามาตราต่าง ๆ ของ พรบ. การพิมพ์ฉบับใหม่แล้ว ปรากฏว่าบทบัญญัติหลายมาตราขัดคอหลักการแห่งการใช้เสรีภาพของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย และยิ่งล้ำสมัยกว่ากฎหมายการพิมพ์ฉบับ พ.ศ. ๒๔๔๔ เสียอีก ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ในยุคปัจจุบันนี้ได้เขียนบทความวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น ในเรื่องการขึ้นภาษี เป็นต้น สาเหตุนี้เองทำให้ผู้มีหน้าที่ในการยกร่าง พรบ. การพิมพ์ฉบับใหม่ไม่พอใจ จึงต้องควบคุมสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์มากยิ่งขึ้น^{๑๔๐}

และจากบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ อีกคณหนึ่งว่า

^{๑๓๘} เจอก จากุรนต์, "ร่าง พรบ. การพิมพ์ฉบับปลัดพวง," วารสาร ส.น.ท., (๑๓ พฤษภาคม, ๒๕๑๓), ๘๘ - ๑๒๐.

^{๑๔๐} "พระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับใหม่," (บทบรรณาธิการ), ไทยรัฐ, ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๓, ๓.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ บัญญัติไว้ว่า บุคคล
 ย่อมมีเสรีภาพวิภูรณในการพูด การเขียน การพิมพ์และการโฆษณา
 แต่การยกวางกฎหมายการพิมพ์ฉบับใหม่ซึ่งจะเข้าสู่สภาภายในไม่ช้า
 นี้เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งของประชาชน อันเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ
 ญู-----๑๔๑

ในระบอบนั้น หนังสือพิมพ์ทุกฉบับในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาไทย
 หรือ ภาษาต่างประเทศ ต่างพร้อมใจกันประท้วงการกระทำของรัฐบาล แต่ใช้วิธีการต่อต้าน
 แบบสันติ กล่าวคือ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับไม่เสนอข่าวความเคลื่อนไหวของรัฐบาล ไม่ว่าจะ
 เป็นข่าว เหตุการณ์บ้านเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น แม้ในขณะนั้นเป็นระยะเวลาที่รองประธานาธิบดี
 สหรัฐอเมริกา มาเยือนประเทศไทยซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ หนังสือพิมพ์ก็ไม่เสนอข่าว^{๑๔๒}
 อย่างไรก็ตามการที่เกิฏวิฤตขึ้นมาก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนั้นจะนับว่าเป็น
 โชคดีหรือ เป็นชัยชนะของหนังสือพิมพ์ในการต่อสู้ครั้งนี้ก็อาจจะเป็นได้

ความก้าวหน้าของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้มีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจำนวน ๘ ฉบับ ถ้าพิจารณาถึงกิจการของ
 หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยตั้งแต่ฉบับเริ่มแรกมาตลอดทุกยุคทุกสมัยจนถึงปัจจุบันนี้จะมี
 วิวัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ จนอาจกล่าวได้ว่าเกือบทัดเทียมกับหนังสือพิมพ์ในต่าง
 ประเทศ วิวัฒนาการดังกล่าวนี้เป็นไปในด้านวัตถุ กล่าวคือ ด้านการจัดทำมีเครื่องจักร
 อุปกรณ์ที่ทันสมัย มีคนทำงานเพิ่มมากขึ้น การผลิตรวดเร็ว มีจำนวนผลิตและจำนวนจำ-
 หน่ายเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เพราะการศึกษาของพลเมืองในปัจจุบันเจริญก้าวหน้าขึ้น
 มีวิทยาการใหม่ ๆ มากขึ้น การคมนาคมสะดวกขึ้น หนังสือพิมพ์สามารถเข้าถึงหมู่บ้านใน

^{๑๔๑} "เสรีภาพของประชาชน," (บทบรรณาธิการ), เคลวินิสต์, ๘ สิงหาคม
 ๒๕๑๓, ๓.

^{๑๔๒} หลวง กลางกรุง (นามแฝง) "เหนือใต้ออกตก," เคลวินิสต์, ๗ กันยายน
 ๒๕๑๓, ๓.

ทองถิ่นได้มากขึ้น ธุรกิจการหนังสือพิมพ์จึงดีกว่าแต่ก่อน อย่างไรก็ตามนักหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้ได้ให้ข้อคิดว่า ถ้าจะพูดในคำนำกำลังใจของนักหนังสือพิมพ์แล้ว ยังไม่มีเสรีภาพเหมือนสมัยก่อน^{๑๔๓} เพราะหนังสือพิมพ์ยังถูกควบคุมจากรัฐบาลอยู่ หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้จึงก้าวหน้าไปในด้านวิชาการทางเทคนิค ทั้งนี้คือ

๑. อุปกรณ์การพิมพ์ เกี่ยวกับการผลิตหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ได้มีวิวัฒนาการขึ้นมากโดยการนำเอาเครื่องจักรกลมาใช้ แต่ในงานบางอย่างก็ยังคงใช้คนทำอยู่ เช่น การเรียงพิมพ์ ยังกระทำด้วยมือ ความจริงข้อนี้ทำให้กระบวนการพิมพ์หนังสือพิมพ์มีลักษณะสำคัญคือ จำนวนช่างเรียง และช่างพิมพ์มีจำนวนสูง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ไทยรัฐมีช่างพิมพ์และช่างเรียง ๘๗ คน ได้จำนวนพิมพ์ ๑๐,๐๐๐ ฉบับต่อหนึ่งชั่วโมง จำนวนพิมพ์จำหน่าย ๒๐๐,๐๐๐ ฉบับ สยามรัฐ มีช่างพิมพ์และช่างเรียง ๗๐ คน ได้จำนวนพิมพ์ ๘,๕๐๐ ฉบับ ต่อหนึ่งชั่วโมง จำนวนพิมพ์จำหน่าย ๒๕,๐๐๐ - ๒๗,๕๐๐ ฉบับ ซึ่งจากสถิติตัวเลขที่ได้มานี้ ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงวิวัฒนาการของการพิมพ์ การจำหน่ายได้เป็นอย่างดี แม้จะใช้คนก็ต้องใช้ปริมาณคนเป็นจำนวนมาก ถึงแม้การเรียงพิมพ์ยังต้องกระทำด้วยมือก็ตาม แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเกี่ยวกับแท่นพิมพ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย การสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้พบว่ามีหนังสือพิมพ์รายวันในพระนคร ๑๒ ฉบับ ใช้แท่นพิมพ์แบบโรตารี ๓ ฉบับ ใช้แท่นกูเบิลส์ มีหนังสือพิมพ์เพียง ๗ ฉบับ เท่านั้นรวมทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ๒ ฉบับที่ยังใช้แท่นแบน (flatbed) พิมพ์ไทย มีเครื่องพิมพ์โรตารีของญี่ปุ่นซึ่งสามารถพิมพ์หนังสือขนาด ๑๖ หน้า ได้ ๕๐,๐๐๐ ฉบับต่อชั่วโมง^{๑๔๔} ซึ่งเป็นตัวอย่างที่แสดงความก้าวหน้าในด้านการพิมพ์

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นายอุทธรณ์ พลกุล, ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๔.

^{๑๔๔} บัญชา มินทรชินทร์, เกษม ศิริสัมพันธ์ และ John D. Mitchell, การสำรวจสื่อมวลชนในประเทศไทย (พระนคร: แผนกวารสารศาสตร์ คณะสังคม-เศรษศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๘), หน้า ๓๒.

๒. ภาพขาว เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ด้วยตาตนเองนั้น ทำให้เราเข้าใจสิ่งนั้นได้รวดเร็วและเชื่อถือได้ ดังนั้น ภาพขาวในหน้าหนังสือพิมพ์จึงมีความสำคัญมาก และด้วยเหตุนี้เอง ในวงการหนังสือพิมพ์จึงได้พยายามปรับปรุงให้มีวิวัฒนาการด้านภาพขาวในหนังสือพิมพ์ตลอดมา กล่าวคือแม้ว่าหนังสือพิมพ์จะใช้ภาพเป็นส่วนประกอบมาแล้วเกือบศตวรรษ ก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการปรับปรุงให้มีความสำคัญเท่าในปัจจุบันนี้ ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคบางประการ จึงทำให้รูปเล่มของหนังสือพิมพ์ก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงไปมาก สมัยก่อนหนังสือพิมพ์ส่วนมากมีภาพในหน้าแรกประมาณ ๑ หรือ ๒ ภาพ ถ้ารวมทั้งฉบับอย่างมากที่สุดก็มีในราว ๑๐ ถึง ๑๕ ภาพ แต่ในสมัยหลังนี้ จำนวนภาพมีเพิ่มมากขึ้นเกือบทุก ๆ หน้ามีภาพประกอบ บางฉบับถึงกับจัดรวมภาพต่าง ๆ ไว้ในหน้าเดียวกันเป็นพิเศษ เช่นภาพขาวสังคมในหน้า ๔ ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีรูปภาพทั้งหน้า

นอกจากนั้นยังได้มีการเปลี่ยนแปลงขนาดและลักษณะของภาพได้ดียิ่งขึ้น ขนาดภาพที่ขยายเพิ่มขึ้นนั้นจะสังเกตได้จากภาพพิมพ์ไว้ตามหน้าต่าง ๆ ตอนในฉบับบางฉบับมีภาพขนาดกว้างคร่อมอยู่กว่า ๓ คอลัมน์ ขนาดภาพนี้ยังแตกต่างกันตามเรื่องที่จะนำภาพลงประกอบ ถ้าเกี่ยวกับกีฬา สังคม ละคร วิหุญและโทรทัศน์ มักจะใช้ภาพขนาดใหญ่กว่าภาพที่ลงประกอบเรื่องทางธุรกิจและข่าวสารธรรมดาประจำวัน

ถึงแม้หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจะนิยมใช้ภาพกันแพร่หลายก็ตาม มีโรงพิมพ์เพียง ๕ แห่ง ซึ่งพิมพ์หนังสือพิมพ์ ๔ ฉบับ ซึ่งมีแผนกทำบล็อกของตนเอง โรงพิมพ์เหล่านี้ คือ โรงพิมพ์ของพิมพ์ไทย โทรรายวัน ไทยรัฐ ชาวไทย และหนังสือพิมพ์จีนสากล^{๑๔๕}

นายพงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาของภาพที่ลงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ๔ ฉบับ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒^{๑๔๖} ปรากฏตัวเลขดังนี้

^{๑๔๕} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

^{๑๔๖} พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, "วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทย," ๕ มี.ค. - วันนักข่าว. (พระนคร: โรงพิมพ์สันติพันธ์การพิมพ์, ๒๕๑๔), ๔๘.

ภาพพระนคร - ธนบุรี	๖.๐๓๐	เปอร์เซ็นต์
ภาพทางจังหวัด	๒.๑๘๑	"
ภาพทางประเทศ	๒.๖๘๘	"
รวมเนื้อที่ภาพทุกประเภท	๑๐.๘๙๙	"

๓. รูปเล่ม นอกจากจะมีภาพขาวมาก เพื่อเป็นการจูงใจผู้อ่านได้ทางหนึ่งแล้ว หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในปัจจุบันนี้หลายเล่มคล้ายกัน มีวิธีการจัดทำหน้าแรกให้สะดุดตาด้วยการพิมพ์สอกลสีในหน้าแรก เช่น ประชาธิปไตย สอกลสีชมพู ไทยเคที สอกลสีเหลือง แดง ไทยรัฐ สอกลสีเขียว พิมพ์ไทย สอกลสีฟ้า เคลวินิวส์ สอกลสีชมพู และสีฟ้า เป็นต้น

๔. นวนิยายหรือเรื่องสั้น มีจำนวนน้อยลงหรือเกือบไม่มีการเสนอนวนิยายเรื่องสั้นเลย ในหนังสือพิมพ์บางฉบับ ซึ่งเปลี่ยนไปจากหนังสือพิมพ์รายวันในสมัยก่อน ซึ่งบางฉบับลงนวนิยายคึกคอกันทุกวัน วันละ ๓ - ๕ เรื่องก็มี หนังสือพิมพ์รายวันปัจจุบันนี้เสนอข่าวบันเทิงไปในแบบของการวิจารณ์ภาพยนตร์ ละครทางโทรทัศน์ เสนอรายการวิทยุ โทรทัศน์ รายการภาพยนตร์ที่ฉายตามโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ รวมทั้งเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของนักแสดง ศิลปิน ในวงการบันเทิงต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้ทราบ มากกว่าลงเรื่องสั้นหรือนวนิยาย

๕. การเขียนข่าว ของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้ มีวิวัฒนาการขึ้น กล่าวคือ เมื่ออ่านแล้วได้เนื้อหาสาระของข่าวครบถ้วน ความล้าคับเหตูการณ์ของข่าว ไม่สับสน โดยเฉพาะข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม ใช้ถ้อยคำชัดเจนตรงจุดหมาย อธิบายข่าวได้รวบรัด ผู้อ่านสามารถจับความสำคัญของข่าวได้ว่า ข่าวเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร เป็นเรื่องอะไร ใครเป็นข่าว และรายละเอียดของข่าวมีว่าอย่างไร ที่สำคัญที่สุดคือ การรายงานข่าวในปัจจุบันนี้ นอกจากการพาดหัวข่าวใหญ่ให้เห็นเด่นชัด รวมทั้งหัวข่าวย่อแล้ว ยังมีการย่อข่าวไว้ตอนต้นใต้หัวข่าวย่อ เป็นการสรุปใจความของข่าวย่อ ๆ ให้ผู้อ่านได้เข้าใจไว้ด้วย ส่วนรายละเอียดก็มีในเนื้อข่าวข้างล่างอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นการสรุปความเข้าใจในข่าวให้ผู้อ่านด้วย

ตัวอย่าง จาก สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘

หัวข้อ :-

สัมมนาผู้บริหาร

ย่อข่าว :-

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดให้มีการสัมมนาพัฒนาผู้บริหาร คือข้าราชการชั้นพิเศษไปแล้ว ๓๐ รุ่น ๆ ละประมาณ ๒๕ คน เป็นจำนวนผู้ผ่านการสัมมนาทั้งสิ้นถึง ๗๕๘ คน ทั้งนี้เป็นไปตามแผนการพัฒนากุศลในระดับชาติ ผู้เข้าร่วมในการสัมมนา เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาจากทุกกระทรวง รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ เช่น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ อัยการ อธิบดี หรือรองอธิบดี และผู้ว่าราชการจังหวัด

๖. การจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งแสดงถึงลักษณะหรือแบบของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้อาจแบ่งออกได้ ๓ ประเภท คือ

ก. หนังสือพิมพ์สำหรับปัญญาชน หรือหนังสือพิมพ์ที่หนักไปด้านเสนอข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จัดหน้าเรียบ ๆ ไม่ดูฉลาดผาดโผน พาดหัวข่าวสำคัญทางการเมือง ปัจจุบันและ ข่าวเหตุการณ์ของโลก ศัพทิมพภาพน้อย หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ได้แก่ สยามรัฐ ประชาธิปไตย ชาวไทย เป็นต้น

ข. หนังสือพิมพ์สำหรับประชาชนทั่วไป หรือหนังสือพิมพ์ที่เรียกว่าเอาใจตลาด มุงขายตลาดชนบท มากกว่าตลาดในเมืองอุตสาหกรรมหรือการค้า มักมีข่าวที่หนักไปในเรื่อง อาชญากรรม บางครั้งจะใช้ข่าวอาชญากรรมพาดเป็นหัวข่าวใหญ่ ทั้งนี้เป็นการเร้าความสนใจของชาวบ้าน ก่อให้เกิดความตื่นเต้น รูปภาพมาก ตัวเรียงเล็ก เนื้อข่าวยาวเหยียด จัดหน้าโลดโผน โดยการใช้ตัวพิมพ์ขนาดต่าง ๆ กัน เป็นการสร้างความรู้สึกของผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ เป็นต้น

ค. หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวเศรษฐกิจและการค้าโดยเฉพาะ ได้แก่ ชาวพาณิชย์ ข่าวทั้ง หน้าแรกและหน้าในซึ่งแม้จะเป็นบทความ สารคดี หรือ คอลัมน์สังคมก็เป็นเรื่องในวงการเศรษฐกิจ การธนาคาร การค้าขาย สถิติสินค้าประเภทต่าง ๆ ราคาสินค้าขายส่ง ตลาดกรุงเทพ ฯ ราคาเงินตราประจำวัน รวมทั้งข่าวเศรษฐกิจในต่างจังหวัดด้วย หนังสือพิมพ์ชาวพาณิชย์ ไม่มีการเสนอข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม และเรื่องเรีงรมย์

เลย แม้แต่การลงโฆษณา ก็เป็นเรื่องในวงการธุรกิจการค้าทั้งสิ้น

ถึงแม้หนังสือพิมพ์จะมีลักษณะแตกต่างกันด้วยหลักการเข้าหน้า ซึ่งถือเป็นนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ แต่หนังสือพิมพ์ทุกฉบับในปัจจุบันนี้ ก็มีหลักการในการวางรูปร่างของหนังสือพิมพ์ การจัดข่าวของแต่ละหน้า เป็นมาตรฐาน กล่าวคือ ไม่มีการโยกย้ายวิธีเข้าหน้าข่าว ข่าวประเภทใดอยู่หน้าใดก็ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งวิธีการนี้ ทำให้ผู้อ่านสะดวกในการจะเลือกอ่านข่าวที่ตนต้องการได้เป็นประจำ ตัวอย่าง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ข่าวสังคม อยู่หน้า ๔ คอปปิงูหาประจำวัน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อยู่หน้า ๖ สารคดี เรื่องยาว อยู่หน้า ๘ - ๙ ปกิณกะการเมือง หน้า ๑๐ ข่าวบันเทิง วิจารณ์ ภาพยนต์ หน้า ๑๓ ข่าวเศรษฐกิจการค้า หน้า ๑๔ ข่าวกีฬา หน้า ๑๕ เป็นต้น.

ไทยรัฐ มีการ์ตูนล้อ ซึ่งเขียนโดยประยูร จรรย์วรรณ ลงประจำหน้า ๓ ซึ่งผู้อ่านคิดใจกันมาก เพราะ เป็นการล้อที่นำเรื่องการเมือง และข่าวสังคมประจำวันมาเขียนล้อใช้ถ้อยคำซ้ำซ้อนแฝงข้อคิดและคารมคมคาย ในหน้านี้ยังมีบทความสั้น ๆ ของ "งาแข็ง" ลงเป็นประจำอีกด้วย คอลัมน์นี้เขียนเป็นทำนองวิจารณ์นโยบายการเมือง หรือ เหตุการณ์ในสังคมที่หนังสือพิมพ์เห็นว่าไม่เหมาะสมไม่ควร ข่าวสังคมในพระนคร - ธนบุรี ของไทยรัฐ อยู่ประจำหน้า ๔ ข่าวสังคมภูมิภาค หน้า ๖ - ๗ ข่าววิทยาศาสตร์ หน้า ๘ ข่าวในวงการแมบานการเรือนของสตรี หน้า ๙ ข่าวบริการสาธารณสุข หน้า ๑๑ ข่าวบันเทิง หน้า ๑๓ ข่าวกีฬา หน้า ๑๕ เป็นต้น

๗. การจัดพิมพ์หลายผลึก หนังสือพิมพ์ฉบับเข้าในปัจจุบัน เป็นหนังสือพิมพ์ที่จัดพิมพ์ขึ้นมากกว่า ๑ ผลึก (Edition) กล่าวคือ มีวางตลาดในเวลา ๑๑.๐๐ น. ฉบับหนึ่ง กับอีกฉบับหนึ่งวางตลาดเวลา ๒๒.๐๐ น. ทั้ง ๆ ที่เป็นฉบับเดียวกัน เช่น สยามรัฐ ไทยรัฐ เฉลิมวิสต์ เป็นต้น ทั้งนี้เป็นความก้าวหน้าอย่างหนึ่งในการหนังสือพิมพ์ และการที่จัดพิมพ์เป็นผลึกต่าง ๆ ขึ้น ก็ด้วยมีความมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ^{๑๔๗}

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ นายอุทธรณ์ พลกุล, ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๔.

ก. เพื่อรายงานข่าว ให้ทันกับเหตุการณ์ ถ้าสามารถทำได้ ก็รวมข่าวกีฬาหรือข่าวอื่น ๆ ล่าสุดเข้าไปด้วย

ข. เพื่อพิมพ์ข่าวประจำท้องถิ่น ตลอดจนข่าวต่าง ๆ ในอาณาบริเวณที่ห่างไกลจากชุมชน เช่นในต่างจังหวัดให้มากยิ่งขึ้น

เนื้อที่ในการพิมพ์เนื้อหาข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในปัจจุบันนี้มีมากขึ้นกว่าเดิม ลดเรื่องนวนิยายลงกว่าหนังสือพิมพ์ในสมัยก่อน จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อที่พิมพ์ เนื้อที่โฆษณา และเนื้อที่ลงข่าวต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ซึ่งนายพจนศักดิ์ พยัทธิเชียร^{๑๔๔} ทำประกอบวิทยานิพนธ์ ที่มหาวิทยาลัยวิชาคอนซิน สหรัฐอเมริกา โดยเลือกหนังสือพิมพ์ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ๔ ฉบับ ได้แก่ สารเสรี พิมพ์ไทย เสียงอ่างทอง สยามรัฐ ไท-รายวัน สยามนิกร ชาวไทย ประชาธิปไตย แล้วนำมาเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์รายวัน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ อีก ๔ ฉบับ เช่นเดียวกัน ได้แก่ เคลื่อนิวส์ ไทยรัฐ พิมพ์ไทย ชาวสยาม สยามรัฐ สยามนิกร ชาวไทย และ ประชาธิปไตย ให้ผลออกมาในรูปเนื้อหา และรายละเอียดมากอย่างด้วยกัน ดังนี้

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบเนื้อที่พิมพ์ และเนื้อที่โฆษณาของหนังสือพิมพ์ ปี ๒๕๐๓ และ ปี

๒๕๑๒

ประเภท	พ.ศ. ๒๕๐๓		พ.ศ. ๒๕๑๒	
	คอลัมน์/นิ้ว	เปอร์เซ็นต์	คอลัมน์/นิ้ว	เปอร์เซ็นต์
เนื้อที่โฆษณา	๕๕๕๘๓	๕๐.๑๖๖	๕๐๓๐๐	๓๘.๓๐๐
เนื้อที่พิมพ์	๖๓๕๘๑	๕๕.๘๓๔	๘๐๓๕๐	๖๑.๓๐๐
เนื้อที่ทั้งหมด	๑๑๙๑๖๔	๑๐๐.๐๐๐	๑๓๐๖๕๐	๑๐๐.๐๐๐

^{๑๔๔} พจนศักดิ์ พยัทธิเชียร, เรื่องเกม, หน้า ๔๕ - ๕๐.

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบเนื้อที่ร้อยละของข้าว, ภาพ, คอลัมน์, บทวิจารณ์, และ จดหมาย
ของหนังสือพิมพ์ ปี ๒๕๐๓ และปี ๒๕๑๒

ประเภท	พ.ศ. ๒๕๐๓	พ.ศ. ๒๕๑๒
	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์
ข้าว, แหล่งข้าวพระนคร-ธนบุรี	๑๕.๕๘๖	๑๓.๕๕๖
แหล่งข้าวต่างจังหวัด	๔.๓๓๔	๔.๒๕๘
แหล่งข้าวต่างประเทศ	๕.๕๕๘	๖.๖๐๗
รวมเนื้อที่ข้าวทุกประเภท	๒๕.๔๗๘	๒๔.๔๒๒
ภาพ, ภาพพระนคร-ธนบุรี	๔.๓๒๘	๖.๐๓๐
ภาพต่างจังหวัด	๑.๖๕๓	๒.๑๘๑
ภาพต่างประเทศ	๒.๓๖๑	๒.๖๘๘
รวมเนื้อที่ภาพทุกประเภท	๘.๓๔๒	๑๐.๙๐๐
คอลัมน์	๑๔.๖๑๑	๑๕.๑๑๕
บทนำ, ความเห็น, วิจารณ์	๕.๘๘๕	๖.๑๖๓
จดหมาย	๑.๐๓๒	๐.๖๘๐
รวม	๕๕.๘๓๘	๖๑.๓๐๐

ตารางที่ ๖ เปรียบเทียบเนื้อที่รอยละ ข้าว, ภาท, คอถัมน์, บทวิจารณ์ แยกประเภทละเอียดของหนังสือพิมพ์ ปี ๒๕๐๓ และ ปี ๒๕๑๒

ประเภท	ข้าวในประเทศ		ข้าวต่างประเทศ		ภาท		คอถัมน์		บทนำ, วิจารณ์	
	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒
การสู้รบ, สงคราม	๐.๓๓๒	๐.๑๕๑	๑.๔๑๘	๐.๓๐๑	๐.๔๘๘	๐.๓๖๓	๐.๕๓๘	๐.๕๓๒	๐.๑๘๓	-
อาชญากรรม	๖.๕๖๕	๒.๖๓๘	๐.๒๘๘	๐.๓๒๓	๑.๒๘๑	๐.๕๓๘	๐.๓๑๘	๐.๐๘๘	๐.๑๘๐	๐.๐๓๖
อุบัตินิเทศ ภัยธรรมชาติ	๑.๓๑๓	๐.๘๑๒	๐.๒๓๓	๐.๐๓๓	๐.๕๓๘	๐.๓๓๑	-	-	๐.๑๓๘	๐.๑๐๓
พระมหากษัตริย์	๐.๒๘๕	๐.๔๕๓	-	-	๐.๒๘๘	๑.๘๕๘	๐.๐๕๑	๐.๓๕๐	๐.๑๑๕	๐.๑๐๕
การเมือง	๑.๖๐๕	๓.๒๖๒	๒.๒๖๒	๑.๓๓๕	๐.๕๘๕	๐.๖๘๒	๐.๖๕๑	๒.๖๘๘	๑.๕๘๖	๒.๕๖๖
คอร์รัปชั่น	๐.๑๖๘	๐.๕๘๓	-	-	-	-	๐.๐๘๒	๐.๑๓๓	๐.๐๕๒	๐.๓๖๓
เศรษฐกิจ, การค้า	๑.๓๐๕	๑.๑๐๐	๐.๕๖๖	๐.๒๘๖	๐.๑๕๕	๐.๒๕๕	๐.๘๐๓	๐.๓๓๑	๑.๕๑๖	๐.๓๘๑
กิจการสาธารณสุขประโภค	๑.๕๐๓	๐.๘๘๑	-	-	๐.๑๒๓	๐.๐๒๕	๐.๘๕๒	๐.๕๖๑	๐.๕๐๖	๐.๕๓๖
การเกษตร	๐.๓๕๘	๐.๕๘๓	-	-	๐.๒๖๘	๐.๑๑๐	๐.๘๓๒	๐.๐๒๕	๐.๐๑๘	๐.๑๕๕
พัฒนาชนบท	๐.๑๘๒	๐.๕๘๓	-	-	๐.๑๘๖	๐.๕๑๑	๐.๒๑๕	๐.๐๕๘	๐.๐๕๐	๐.๑๖๓
การศึกษา	๑.๓๖๘	๑.๑๕๒	-	-	๐.๖๘๒	๐.๒๕๒	๐.๓๒๖	๐.๑๕๓	๐.๕๒๐	๐.๕๑๓
การอนามัย	๐.๑๓๖	๐.๑๒๐	-	-	๐.๐๘๖	๐.๒๕๕	๐.๖๓๕	๐.๖๓๓	๐.๑๓๓	๐.๐๓๓
ศาสนา-วัฒนธรรม	๐.๕๕๓	๐.๕๘๒	๐.๒๘๒	๐.๐๘๕	๐.๕๖๒	๐.๕๖๕	๐.๖๑๐	๒.๐๒๖	๐.๓๖๑	๐.๑๘๘
วิทยาการ-วิทยาศาสตร์	-	๐.๒๘๕	๑.๘๓๒	๑.๖๕๕	๐.๖๕๒	๐.๘๐๘	๐.๕๓๘	๐.๕๑๕	-	๐.๐๒๘

ประเภท	ข่าวในประเทศ		ข่าวต่างประเทศ		ภาพ		คอลัมน์		บทนำ, วิจารณ์	
	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒	๒๕๐๓	๒๕๑๒
ข่าวภาพยนต์	๑.๐๘๘	๐.๘๓๘	๑.๐๖๐	๐.๓๒๐	๐.๘๘๘	๐.๖๒๘	๐.๘๓๓	๐.๑๘๕	-	-
สตรี, บุคคล, สังคม, ความสนใจ	๐.๑๘๘	๐.๕๖๑	๑.๐๘๘	๐.๓๓๒	๑.๑๘๘	๒.๓๕๐	๑.๓๕๖	๑.๘๐๑	-	-
กีฬา	๒.๒๘๐	๒.๘๘๒	๐.๘๘๘	๐.๖๖๓	๐.๘๘๓	๐.๘๖๖	๐.๑๐๓	๐.๕๘๖	๐.๐๓๖	๐.๐๘๘
เรื่องทุกข	๐.๒๕๖	๐.๓๕๓	-	-	-	๐.๐๓๘	๐.๐๐๘	๐.๑๒๘	-	๐.๐๘๓
คอลัมน์ข่าวสังคม	-	-	-	-	-	-	๐.๘๓๓	๓.๘๕๓	-	-
บันเทิง นวนิยาย, เริงรมย์	-	-	-	-	-	-	๒.๘๒๕	๑.๖๕๒	-	-
สารคดี	-	-	-	-	-	-	๑.๖๘๒	๒.๒๘๑	-	-
อื่น ๆ	-	๐.๓๕๒	-	-	๐.๒๐๘	๐.๐๓๑	๐.๐๕๑	-	๐.๑๕๘	๐.๒๐๑
รวมเปอร์เซ็นต์	๒๐.๓๒๐	๑๓.๘๑๕	๘.๕๕๘	๖.๖๐๓	๘.๓๘๓	๑๐.๘๒๐	๑๘.๖๑๑	๑๘.๑๑๕	๕.๖๘๕	๖.๑๖๓

หมายเหตุ ภาพ ตัวเลข รวมทั้งภาพภายในประเทศ และภาพจากต่างประเทศ, บทนำวิจารณ์ ตัวเลขรวมทั้งบทวิจารณ์ข่าวต่างประเทศ.

จากตัวเลขนี้จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้มีวิวัฒนาการขึ้นมากในการจัดเนื้อหาข่าวและ
เรื่องราวต่าง ๆ และเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ เนื้อหาข่าวน้อยลงในขณะที่ให้เนื้อหาภาพและคอลัมน์
มากขึ้น แต่ถึงแม้เนื้อหาพิมพ์ข่าวจะลดน้อยลงไป ก็มีใ้หมายความว่าปริมาณของข่าวจะลด
น้อยลงไป ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันใช้ตัวจิ๋วเรียงพิมพ์จึงสามารถประหยัดเนื้อที่ไ้มาก และ
หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันกลั่นกรอง เนื้อหาสาระสำคัญของข่าวมากขึ้น ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์
ปัจจุบันจะเห็นว่า มีลักษณะสั้น กระชับรัด และใ้ใจความมากขึ้น

ตัวอย่างข่าวต่างประเทศจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที ๕ ธันวาคม ๒๕๑๔ หน้า

๑๖

นิวยอร์กไทม์ไ้รางวัลตีพิมพ์

เอกสารลับ

ข่าว เอ. พี จากเมืองฟุซัน ใน อารีโซนา แจ้งว่า
หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ ไ้รับรางวัล "เซงเกอร์" ประจำปี
๑๙๗๑ ในฐานะที่ไ้เป็นผู้พิมพ์เอกสารลับเพนตากอน เมื่อวันอังคารนี้

รางวัลเซงเกอร์นี้ มหาวิทยาลัยอารีโซนา เป็นผู้จัด
มอบประจำปี สำหรับกิจการบริหารที่ไ้เพื่อเสรีภาพของหนังสือ
พิมพ์ และทำเพื่อสิทธิในการเรียนรู้ของประชาชน.